

Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark

Møteinnkalling

Utvalg: **Raet nasjonalparkstyre**
Møtested: Møterom, Grimstad Rådhus
Dato: 21.11.2025
Tidspunkt: 08:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 38/25	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 39/25	Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder		
ST 40/25	Orienteringer Referatsak		
RS 42/25	Rammer - opplegg - føringer - behovsinnmelding - tiltak i verneområder - naturrestaurering - SNO-ressurser - Raet nasjonalpark - bestillingsdialogen 2026		2025/10960
RS 43/25	Informasjon - Raet nasjonalpark - skadefelling og lisensfelling i verneområder		2025/11050
RS 44/25	Registrering av skader etter stormhendelser - Raet nasjonalpark - ekstremvær og skader i verneområder Delegerte saker til forvalter		2025/11401
DS 3/25	Innvilget - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Tante Gia - Toini Garnes - Natalia M. Omholt Referatsak		2025/6289
RS 45/25	Forespørsel om supplerende midler til Bevar Raet - Marin kartlegging		2024/10944
RS 46/25	Forespørsel om supplerende tildeling - Raet nasjonalparkstyre 2025		2025/2929
RS 47/25	Brev om tilbakesendelse av midler - Tromlingene- Raet Nasjonalpark		2025/2929
RS 48/25	Vurdering av oppsettende virkning - Raet nasjonalpark - Hoveodden - tiltak for å ivareta innfallsporten - vedlikehold - rydding - slått - motorferdsel - Hoves Venner		2025/3324
ST 41/25	Klage på tillatelse gitt Hoves Venner på tiltak på Hoveodden - Arendal kommune - Raet NP		2025/3324
ST 42/25	Søknad om omlegging av kyststi - Hasseltangen- Grimstad kommune 58/20- 58/23 - 58/29 - Raet nasjonalpark		2025/8712
ST 43/25	Søknad om fiberkabel i grøft/vei Sømsveien - Raet NP og Søm LVO - Grimstad Kommune		2025/10853
ST 44/25	Søknad om sjøkabel i Hovekilen- Arendal Kommune- Raet nasjonalpark		2025/8716
ST 45/25	Søknad om rydding av vegetasjon ved gapahuk innfallsport Hoveodden - Raet NP		2025/2929

ST 46/25	Søknad om sikring av friluftslivområder på innfallsporter - riskotrær 2017-2024 - Raet nasjonalpark	2025/2929
ST 47/25	Søknad om tiltak inkl uttrigger på brygge Gjervoldsøyveien 144 - Raet nasjonalpark	2025/7330
ST 48/25	Søknad om sikring av friluftslivområder på innfallsporter -risikotrær 2025-2030 - Raet NP	2025/2929
ST 49/25	Søknad om uttriggerbås på brygge Revesandsveien 159- Raet nasjonalpark	2025/7484
ST 50/25	Søknad om riving og gjenoppføring av del av driftsbygning Sømsveien 162 - Søm LVO - Grimstad kommune	2025/11301
ST 51/25	Prioritering av tiltak 2026	2025/2929
ST 52/25	Regnskap 2025 og budsjett 2026	2025/2929
ST 53/25	Eventuelt	
ST 54/25	Møteplan styremøter og Rådgivende utvalg 2026	
ST 55/25	Tidsbruk - Møtehonorer	

ST 38/25 Godkjenning av innkalling og saksliste
ST 39/25 Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder
ST 40/25 Orienteringer

Alle Statsforvaltere
Alle nasjonalpark – og verneområdestyrer

Trondheim, 27.10.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/15345

Saksbehandler:
Vibeke Husby

Føringer for forvaltningsmyndighetene for verneområder - tiltaksmidler, restaureringsmidler og SNO-ressurser for 2026

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal som vanlig benyttes for å melde inn behov for midler til tiltak i verneområder og naturrestaurering. Søknadssenteret åpner for innmelding over kap. 1420 post 31 den 15. november, og frist for innmelding er 9. januar 2026. Innmelding av behov for SNO-ressurs skal bygge på planleggingsmøter mellom forvaltningsmyndighet for verneområdene og SNO lokalt.

1. Post 1420.31 – Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering

Nytt – Tiltak for villrein er innlemmet i budsjettposten

I forslag til statsbudsjett for budsjettåret 2026, som ble lagt fram den 15. oktober, er tiltak for villrein inkludert i kap. 1420 post 31. Miljødirektoratet arbeider med tilrettelegging av dette og vil komme tilbake med informasjon om denne delen av budsjettposten når slik informasjon er klar.

Nytt – revidert strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder er nå revidert og skal gjelde i fem år (2026-2030). Strategien gir føringer for bruken av tiltaksmidlene og for prioriteringer mellom ulike tiltak. Vi har ikke gjort store endringer i strategien, men vi oppfordrer til å lese den før dere melder inn behov for tiltaksmidler, se vedlegg 1.

Miljødirektoratet gjennomførte i høst en evaluering av prøveordningene med 1) rammetildeling med bakgrunn i innmeldte behov for midler til tiltak i ESS og 2) tidlig tildeling av tiltaksmidler i tildelingsbrevet til Statsforvalteren før jul.

Statsforvalterne gir i evalueringen bred støtte til ordningen med tildeling av en samlet pott for tiltaksmidler. Dette oppleves som en betydelig forbedring som gir økt fleksibilitet, mindre byråkrati og bedre økonomistyring. Flere peker på at det gir bedre balanse mellom tiltak og styrker

gjennomføringsevnen. To av embetene opplever liten endring, men anerkjenner at ordningen gir forbedringer og potensial for ressursbesparelse.

Når det gjelder tidlig tildeling av tiltaksmidlene, er vurderingene fra embetene delte. Flere Statsforvaltere ser klare fordeler, særlig for tiltak som krever oppstart vinter/tidlig vår, og fremhever økt forutsigbarhet og planleggingsmuligheter. Samtidig opplever noen at endringen har liten praktisk betydning og at eksisterende rutiner fungerer godt. To av embetene opplevde dette som dobbeltarbeid.

På bakgrunn av evalueringen, vil vi videreføre ordningen med at Statsforvalteren får en rammetildeling med mulighet til å disponere midlene mellom innmeldte tiltak som er innenfor postformålet til kap. 1420 post 31 i statsbudsjettet og er i tråd med strategien for bruk av midler til tiltak i verneområder. Det vil dermed bli lik prosedyre for Statsforvalteren som for nasjonalpark- og verneområdestyrene. Vi vil på bakgrunn av evalueringen *ikke* videreføre prøveordningen med tidlig tildeling av tiltaksmidler før jul. Det vil imidlertid fortsatt være mulig å melde inn behov for forhåndsgodkjenning av tiltak som krever tidlig avklaring.

Vi jobber for at både innmelding av behov for midler til tiltak og rapportering i fremtiden skal skje i Naturoppdrag, noe som vil forenkle denne prosessen.

Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Statsforvalteren har ansvar for å kontakte kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for mindre verneområder for å registrere behov for tiltaksmidler. Innmeldte behov skal samordnes og prioriteres av Statsforvalteren i dialog med kommunene og inngå i den samlede innmeldingen. Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet skal enten inviteres til planleggingsmøtene hos Statsforvalteren, eller til egne samtaler/møter i forkant av planleggingsmøtene.

De miljørettslige prinsippene

De miljørettslige prinsippene (§§ 8 til 12) i naturmangfoldlovens kapittel II skal legges til grunn ved myndighetsutøvelse som berører naturmangfold. For at det skal komme frem tydeligere hvilke vurderinger som er gjort forut for søknader om midler til tiltak, skal forvaltningsmyndighetene synliggjøre vurderingene av miljørettsprinsippene ved innmelding av behov for midler til tiltak som kan berøre naturmangfold. Når en beslutning har utelukkende positiv effekt for naturmangfold, er det ikke nødvendig å bruke prinsippene. Vi ber om at det gis en kort oppsummering av vurderingen i merknadsfeltet ved utfylling av skjema i elektronisk søknadssenter og at eventuell utfyllende beskrivelse av vurderingene legges ved som vedlegg til tiltaket. Vurderingen etter prinsippene skal være forholdsmessig til tiltakets omfang og påvirkning på naturmangfoldet. I henhold til KLD sin veileder om naturmangfoldloven kapittel II, er det ikke nødvendig å henvise til hvert enkelt prinsipp, men vi ønsker at det kommer frem hvilke vurderinger som er gjort. Veilederen ligger på regjeringens nettsider [her](#) og Miljødirektoratets veiledning om miljørettsprinsippene finnes [her](#).

Naturrestaurering

Posten kan benyttes til å restaurere forringet natur, både innenfor og utenfor verneområdene. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Statsforvalteren i Innlandet kan bistå med faglige råd knyttet til restaurering av myr. Det kan meldes inn behov for midler fra post 1420.21 til styrket kapasitet hos Statsforvalterne knyttet til oppgaver på naturrestaurering. Vi gjør oppmerksom på at midlene til å styrke kapasiteten er begrenset.

Behov for midler til hogst av fremmede treslag i verneområder som er av et visst omfang, meldes inn i skjemaet for *Naturrestaurering* i ESS. Hvis tiltaket har mer karakter av løpende skjøtsel, meldes det inn i skjemaet for *Tiltak i verneområder*.

Tiltak i verneområder

Målet for bruken av midler til tiltak i verneområder er at naturtilstanden opprettholdes eller bedres. Miljødirektoratet legger *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder* (2026-2030) til grunn for tildeling av midler, se vedlegg 1. Det kan meldes inn behov for tiltak i alle typer av verneområder, inkl. marine verneområder og verneområder i sjø.

Alle tiltak i verneområder skal prioriteres i tråd med Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026-2030) og skal i utgangspunktet være forankret i godkjent forvaltnings- eller skjøtselsplan, besøksstrategi eller tilsvarende plan for arbeidet. Tiltaksplaner i FPNV (forvaltningsplan på nett) er koblet til søknadsskjema i ESS. Disse tiltaksplanene åpnes i ESS, og FPNV-tiltak velges direkte inn i søknadsskjemaet.

Det kan tildeles midler til kartlegginger og andre nødvendige utredninger som er direkte knyttet til tiltak.

Pågående skjøtselstiltak

Statsforvalteren kan for 2026 søke om en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke for pågående skjøtselstiltak. Dersom behovet skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkeroser og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Tiltak i områder der SNO skal være økonomisk ansvarlig, må meldes inn som enkelttiltak i ESS og ikke som del av en ramme som også statsforvalteren skal benytte seg av. Vi ber om at dere skriver inn hvilket eller hvilke verneområder det søkes om tiltak i.

Informasjonstiltak

Alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til [merkevaren Norges nasjonalparker](#) og være forankret i en besøksstrategi. For verneområder forvaltet av verneområdestyrer og for verneområder med status som Ramsarområde, skal besøksstrategier sendes til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Alle henvendelser knyttet til informasjonstiltak rettes til merkevare@miljodir.no.

Statsforvalteren kan for 2026 melde inn behov for en ramme på inntil kr. 500 000 per fylke til informasjonstiltak. Dersom Statsforvalterens behov skulle overstige tildelt ramme, må overskytende tiltak spesifiseres som egne tiltak i ESS. Statsforvalteren må samordne og gjøre en prioritering av forslag til informasjonstiltak fra kommuner med delegert forvaltningsmyndighet.

Verneskilt og skiltstenger

Totalt behov for antall verneskilt, underskilt og skiltstenger meldes inn sammen med de andre tiltakene i ESS. Det skal benyttes en egen linje for skilt og en annen for stenger. Antall og type skilt/stenger oppgis i merknadsfeltet.

Retningslinjene for bruk av verneskilt finner du her:

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/alle-tema/verneomrader/retningslinjer-for-bruk-av-verneskilt_mdir_mai_2021.pdf

Skiltmateriell kan bestilles hos Reklameservice AS: <https://miljodir.reklameservice.no/>.

Bestillingsløsningen krever innlogging, og passordet er *miljodirektoratet*.

2. Innmelding av andre behov

Driftsmidler til verneområdestyrer

Verneområdestyrene skal melde inn behov for driftsmidler over post 1420.21 i ESS. Nærmere informasjon om hva det kan søkes om finnes i veiledningen til søknadsskjemaet i ESS under "Bestillingsdialog", "Behovsinnmelding statsforvalteren". Midler til driftsoppgaver i verneområdene kan *ikke* dekkes over post 1420.31, men kan omsøkes under post 1420.21.

Forvaltningsplaner og bevaringsmål

Forvaltningsplaner skal utarbeides i det nettbaserte FPNV-systemet. I løpet av 2026 vil FPNV fases ut, og forvaltningsplaner skal etter det utarbeides i Naturoppdrag. Sannsynligvis vil denne overgangen skje rundt sommeren. Behov for midler til forvaltningsplaner skal meldes inn i ESS, i skjemaet *Behovsinnmelding statsforvalteren*.

Vi trenger å vite hva som er effekten av tiltak som settes inn, og vi oppfordrer derfor forvaltningsmyndigheten til å etablere bevaringsmål i Naturoppdrag.

Ferdsestallere

Vi har frem til nå hatt et opplegg for ferdestallere eid av Miljødirektoratet, som fordeles til forvaltningsmyndighetene basert på behovsinnmelding i ESS. SNO lokalt har bistått med oppsetting og drift, samt ajourføring av databasen. Antallet ferdestallere som fortsatt fungerer er nå så få at de gjenværende tellerne vil bli fordelt internt i regionene etter vurderinger gjort på planleggingsmøtene.

Det blir ikke mulig å melde inn behov for direktoratets ferdselstellere i ESS.

3. Planlegging av verneområdearbeidet

Det er viktig å sikre god dialog og forutsigbarhet i verneområdearbeidet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats, gjennomføring av oppdrag og oppfølging av bevaringsmål som SNO har ansvar for. Forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet skal bruke Naturoppdrag, både i planlegging og gjennomføring av oppdrag i verneområdene. Forvaltningsmyndighetene har hovedansvar for behov og oppdrag, mens SNO bruker observasjon, med eller uten krav til oppfølging, samt installasjon for å registrere det som oppdages/registreres i felt. Forvaltningsmyndigheten må deretter vurdere om det skal genereres behov eller oppdrag utfra SNO sine innlagte observasjoner og installasjoner. De årlige planleggingsmøtene skal omhandle verneområdearbeidet og være en arena for samhandling om utfordringer og prioriteringer kommende år.

SNO er selv ansvarlig for å planlegge og prioritere og er økonomisk ansvarlig ved gjennomføring av egne tilsyns- og kontrolloppgaver. Det er likevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsynsvirksomheten for kommende år. Det jobbes med å få på plass en egen funksjon i Naturoppdrag, hvor forvaltningsmyndigheten i samråd med SNO må legge inn ønsket tilsynsfrekvens for alle verneområder. I dag har mange embeter en egen plan for dette, og inntil den nye funksjonen i Naturoppdrag blir tilgjengelig, må denne planen brukes. Ordinært tilsyn i verneområdene skal ikke legges som oppdrag i Naturoppdrag.

Oppdrag knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner må avklares med regional kulturminnemyndighet før de eventuelt legges inn som oppdrag til SNO.

Tabelloversikt over viktige frister og gjøremål.

Hva skal gjøres?	Hvem gjør det?	Når skal det gjøres?	Kommentar.
Dokumenter alle oppdrag utført inneværende år i Naturoppdrag	Utfører	Senest en uke før planleggingsmøtet	Om <i>Utfører</i> ikke har tilgang til Naturoppdrag skal <i>Ansvarlig</i> dokumentere oppdraget
Formøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	Senest en uke før planleggingsmøtet	Gjennomgang av gjennomførte og kommende oppdrag. Forvaltningsmyndighet arrangerer
Opprett forslag til kommende års oppdrag i Naturoppdrag	Forvaltningsmyndighet	Senest en uke før planleggingsmøtet	
Planleggingsmøter	Forvaltningsmyndighet og lokalt SNO	15. november - 15. desember	Forvaltningsmyndighet arrangerer

Siste frist for å avvise oppdrag i Naturoppdrag	Lokalt SNO	31. desember	Avviste oppdrag skal ha " <i>Ingen utfører</i> ". Godtatte oppdrag skal ha riktig <i>Utfører</i>
--	------------	--------------	--

4. Elektronisk søknadssenter (ESS)

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klart for innmeldinger i skjemaene *Midler til tiltak i verneområder* og *Midler til naturrestaurering* fra og med 15. november 2025. Informasjon om innmelding av behov for midler til tiltak for villrein, vil bli gitt av Miljødirektoratet på et senere tidspunkt.

Behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Det ligger to ulike skjemaer i ESS for innmelding av behov for midler til tiltak på post 1420.31 – ett for *Midler til tiltak i verneområder* og ett for *Midler til naturrestaurering*. Alle tiltak skal kostnadsberegnes og legges inn i det skjemaet som passer best.

Det må være klart hvem som skal være økonomisk ansvarlig for de ulike tiltakene når de legges inn i ESS. Ethvert tiltak som meldes inn skal kun ha én økonomisk ansvarlig.

Tiltaksmidlene vil bli tildelt i hovedtildelingen i februar 2026. Dersom det skulle bli behov for supplerende tildelinger senere på året, meldes behov inn på e-post til:

Vibeke Husby vibeke.husby@miljodir.no for verneområder forvaltet av Statsforvalteren og av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet

Ingrid Moe Dahl ingrid.moe.dahl@miljodir.no for verneområder forvaltet av verneområdestyrer.

Frist for forvaltningsmyndigheten for å melde inn behov for midler i [Elektronisk søknadssenter](#) og behov for SNO-ressurs (som utfører) i [Naturoppdrag](#), er **9. januar 2026**.

5. Rapportering

Rapporteringen av mer-/mindreforbruk skal skje i forbindelse med rapport pr. 31. aug. 2026, økonomirapportering pr 1. november og endelig årsrapport pr. 31. des. 2026. Samtidig med endelig årsrapportering skal det også rapporteres i ESS på enkelttiltak finansiert over post 1420.31. Manglende rapportering kan få konsekvenser for senere tildelinger.

Hilsen
Miljødirektoratet

Ivar Myklebust

avdelingsdirektør
Land- og friluftslivavdelingen

Morten Kjørstad

avdelingsdirektør
Statens naturoppsyn

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1. Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026-2030)

Kopi til:

Kommuner med delegert forvaltningsmyndighet for verneområder

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026-2030)

Innledning

Regjeringen vil bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, og en god forvaltning av verneområder er viktig for å kunne nå dette målet. Målet med forvaltningen av verneområder er å redusere trusler mot verneverdiene slik at verneformålet ivaretas. Tiltaksmidlene fordeles på bakgrunn av dagens trusselbilde og har som formål å ivareta, eller forbedre tilstanden i verneområdene. Midlene prioriteres derfor høyt til tiltak som virker avbøtende på negative påvirkningsfaktorer der verneverdiene er truet.

Klimaendringene forventes å gi økt stress for mange av artene og naturtypene i verneområdene og kan gi endringer i sammensetningen av arter. For å minimere de negative effektene av klimaendringer på verneverdiene, må andre negative påvirkninger begrenses mest mulig. Eksempler på dette er gjengroing, forstyrrelser og forurensning. I tillegg bør forvaltningen av verneområder ta ekstra hensyn til effekter av klimaendringene i planlegging av tiltak. Skjøtselstiltak, som fjerning av fremmede arter, må for eksempel antas å øke i omfang som følge av klimaendringene, og planlegging av tilretteleggingstiltak som etablering av stier og broer, må ta høyde for økte nedbørsmengder med påfølgende flom- og rasfare.

Tiltaksposten – Statsbudsjettets kap./post 1420.31

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering, gir viktige formelle rammer for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres. Størrelsen på tiltaksposten avsettes i hvert års statsbudsjett og har i de siste årene økt. I forslaget til statsbudsjett for 2026 (Prop.1S (2025-2026)) står følgende:

Midlene til verneområder og nærområder til verneområdene går til skjøtels- og tilretteleggingstiltak og andre tiltak som er nødvendige for å ta vare på verneverdiene, til informasjonstiltak og til utredninger som er nødvendige før tiltak. Skjøtselstiltak blir utført for å bedre naturtilstanden og for å sikre at viktige naturtyper og arter ikke går tapt. Tilretteleggingstiltak omfatter blant annet opparbeidelse av stier, klopping og merking for å bedre tilgjengeligheten i verneområdene og samtidig styre ferdselen i og rundt sårbar natur. Informasjonstiltak i alle typer av verneområder blir utarbeidet i tråd med merkevaren for Norges nasjonalparker. Alle tiltak i verneområder skal prioriteres i tråd med Miljødirektoratets Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026–2030) og skal i utgangspunktet være forankret i godkjent forvaltningsplan, skjøtelsplan, besøksstrategi eller tilsvarende plan for arbeidet.

Posten for tiltaksmidler er en statlig investeringspost for forvaltningsmyndighetenes prioriterte tiltak i verneområder. Midlene skal derfor kun benyttes til tiltak i forvaltningsmyndighetens egen regi, ev. til kjøp av tjenester for gjennomføring av tiltakene. Midlene kan ikke benyttes som tilskudd til andre aktører. Drift og vedlikehold av infrastruktur (veier, toaletter, parkeringsplasser o.l.) utenfor verneområdene finansieres ikke over tiltaksmidlene.

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor verneområder, vil det av og til være nødvendig å gjennomføre tiltak også utenfor verneområdene. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere. Et eksempel på et slikt tiltak er når uttak av fremmede arter innenfor og utenfor vernegrensene må sees i sammenheng for at tiltaket skal få optimal effekt.

For å oppnå en god forvaltning av verneområder, kan det være nødvendig med generelle naturkartlegginger, sårbarhetsvurderinger, brukerundersøkelser, utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtelsplaner, overvåking og utarbeidelse av nettsider o.a. Slike tiltak finansieres ikke over kap./post 1420.31, men kan omsøkes over andre budsjettposter.

Forutsetning for tildeling av midler

Tiltak skal i utgangspunktet være forankret i en godkjent forvaltningsplan, skjøtselsplan eller besøksstrategi.

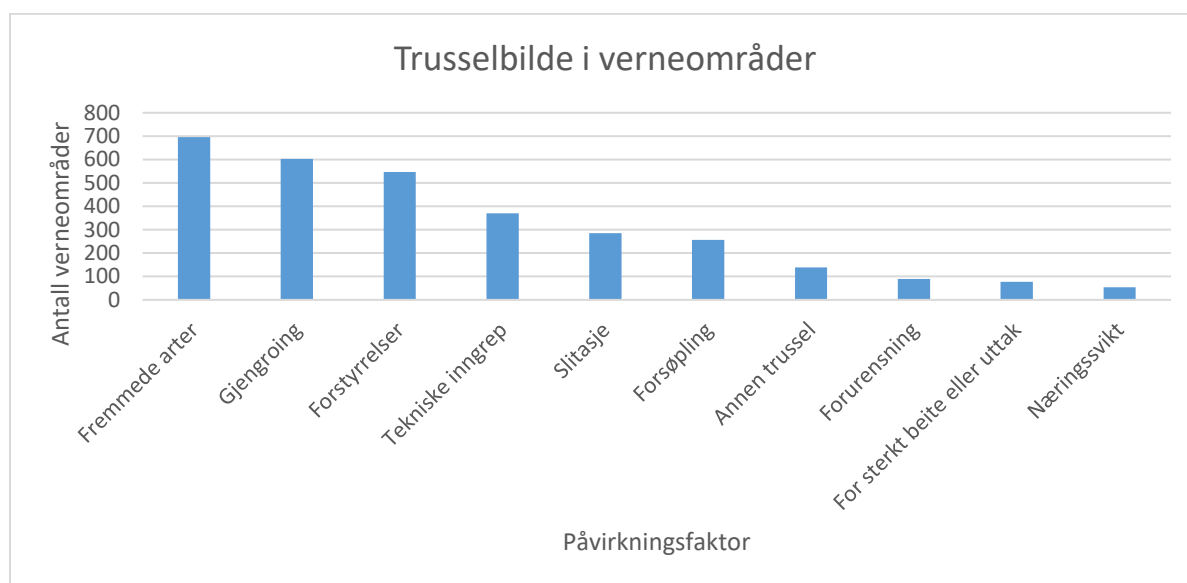
I forkant av innmeldingen må formaliteter rundt tiltaket være avklart, som planavklaringer og innhenting av nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltaket. I tillegg må eierforhold og tilsyns-/drift- og vedlikeholdsavtaler være avklart.

For større installasjoner/tilretteleggingstiltak er det krav om samfinansiering og avtale om vedlikehold/drift. Se mer informasjon om dette under avsnitt "Finansiering av større tilretteleggingstiltak".

Ved kjøp av tjenester skal tjenesteyterne kunne vise til nødvendige kvalifikasjoner, kursbevis etc.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler

Klima- og miljødepartementet har bedt om en styrket ivaretagelse av verneverdiene i verneområdene. Bedring av tilstanden i verneområder, slik at antall truede verneområder reduseres, vil derfor ha fokus. De største negative påvirkningsfaktorene er fremmede arter, gjengroing, forstyrrelse av dyrelivet, tekniske inngrep og slitasje på vegetasjon, se figur 1.

Figur 1. Trusselfaktorer i verneområder pr 01.10.2025. Kilde: faktaark om verneområdet i Naturbase

Ved fordeling av midler til skjøtsel og besøksforvaltning, skal tiltakene som gir størst positiv effekt på tilstanden, og som direkte bidrar til å motvirke negative påvirkningsfaktorer, prioriteres.

Etablerte skjøtselstiltak i naturtyper som krever kontinuerlig skjøtsel for å opprettholde god tilstand (løpende skjøtsel), skal prioriteres høyere enn oppstart av nye skjøtselstiltak. Det finnes likevel tilfeller der nye skjøtselstiltak bør prioriteres. Dette gjelder for eksempel der det oppdages forekomster av fremmede arter med stort spredningspotensiale der truede arter eller naturtyper står i fare for å gå tapt.

I verneområder der verneformålet trues av manglende skjøtselstiltak, og der det er behov for oppstart av tiltak umiddelbart, vil slike tiltak prioriteres foran besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet. Et unntak her er sikkerhetstiltak knyttet til besøksforvaltning. Tiltak for å styrke besøksforvaltningen kan eventuelt gå parallelt med nødvendige skjøtselstiltak.

Et delmål med budsjettposten er å tilrettelegge for de besøkende med informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker. I enkelte verneområder er det ikke ønskelig med økt ferdsel av hensyn til verneverdiene. I slike områder kan likevel god, oppdatert informasjon være viktig.

Målet med forvaltningen av verneområder er å redusere trusler mot verneverdiene slik at verneformålet ivaretas.

Strategien for å nå dette målet er å prioritere tiltak som retter seg mot en bedre tilstand i verneområdene. Tiltakene skal redusere trusler mot verneverdiene, og både restaureringstiltak, skjøtselstiltak og informasjons- og tilretteleggingstiltak er nødvendige for å ivareta verneformålet.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler:

1. Tiltak som direkte bidrar til å motvirke trusler mot verneverdiene
2. Løpende skjøtselstiltak
3. Vedlikehold av eksisterende tilrettelegging
4. Besøksforvaltningstiltak i verneområder med høyt besøkstrykk
5. Besøksforvaltningstiltak i øvrige verneområder
6. Besøksforvaltningstiltak som ikke er direkte knyttet til trusselbildet (slik som fugletårn mm.)

Finansiering av større tilretteleggingstiltak

Midler til etablering av installasjoner som informasjonspunkt, toalettbygg og parkeringsplasser i tilknytning til verneområder, må være forankret i en godkjent besøksstrategi for å kunne bli prioritert. Tiltaksmidler kan brukes til å delfinansiere denne typen tilrettelegging. I Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, er det presisert at "For større installasjoner som fugletårn mv. er det krav om en betydelig samfinansiering fra andre for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforholdet og vedlikeholdsansvaret avklares på forhånd." Videre må søknader om denne typen tiltak være godt begrunnet med blant annet informasjon om besøkstall og eksisterende bruk av området.

Tilrettelegging med universell utforming i verneområder

Universell utforming av stier innebærer krav til dekke, terrengutforming og bredde som vanskeliggjør denne typen tiltak i verneområder. I verneforskriftene er det et generelt forbud mot tyngre tekniske inngrep, og forskriftene inneholder som hovedregel ikke dispensasjonsbestemmelser som hjemler universell tilrettelegging i verneområdet. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i nml. § 48 første ledd, første alternativ, vil sjelden kunne anvendes da universell utforming medfører terrenginngrep som strider mot verneformålet og påvirker verneverdiene. Hvorvidt et omsøkt tiltak er i konflikt med forskriften må vurderes i det enkelte tilfellet.

Utenfor verneområdet, i tilknytning til innfallsporter eller startpunkt, kan det i enkelte tilfeller være aktuelt å etablere tilretteleggingstiltak med universell utforming. Også utenfor verneområder bør forvaltningsmyndighet være bevisst på inngrep som påføres terrenget og gjøre en vurdering av om behovet står i forhold til kostnader og inngrep.

På denne bakgrunnen vil det være høy terskel for tildeling av midler utover det som kan defineres som "enkel tilrettelegging" i verneområder.

Kulturminner i verneområder

Ansaret for forvaltning av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Drift og vedlikehold av kulturminner er eiers ansvar.

Tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til bevaring av kulturminner. Samtidig er kulturminner en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Tiltaksmidlene kan i noen tilfeller brukes til samfinansiering av tiltak for å ivareta kulturminner, der dette bidrar til å opprettholde verneformålet.

Fra: Kristin Sundal[kristin.sundal@miljodir.no]
Sendt: 27.10.2025 09:41:45
Til: Kristin Sundal[kristin.sundal@miljodir.no]
Kopi: Pål Helle[pal.nordby.helle@miljodir.no]; Hilde Hartviksen
Hegerholm[hilde.hartviksen.hegerholm@miljodir.no]; Martin
Hole[martin.hole@miljodir.no]; Åsne Meland[asne.meland@miljodir.no];
Tittel: Føringer for forvaltningsmyndighetene for verneområder - tiltaksmidler,
restaureringsmidler og SNO-ressurser for 2026

Vår ref.: 2025/15345

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift og skal betraktes som et originalt dokument. Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Hilsen

Kristin Sundal

konsulent, Land og friluftsliv

mobil: 913 62 087

www.miljodirektoratet.no | www.miljostatus.no

Sentralbord: 73 58 05 00

RAET NASJONALPARKSTYREEn
Nasjonalpark- og verneområdestyrer
Kommuner med forvaltningsmyndighet for verneområder

Trondheim, 28.10.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/15362

Saksbehandler:
Tone Lise Alstad Eid

Skadefelling og lisensfelling i verneområder

Miljødirektoratet har mottatt flere spørsmål om krav om tillatelse til skadefelling og lisensfelling innenfor verneområder. Bakgrunnen for spørsmålene er at verneforskriftene har ulike unntaksbestemmelser knyttet til felling av vilt.

Verneforskriftene gjelder side om side med annet regelverk. Det innebærer at aktiviteter og tiltak i verneområder må være tillatt både etter verneforskriften og annet regelverk aktiviteten eller tiltaket reguleres etter, som for eksempel viltloven eller motorferdselloven.

Hvert enkelt verneområde har en egen verneforskrift. Verneforskriftene er vedtatt på ulikt tidspunkt og da etter ulike maler. Dette innebærer at reglene vil variere mellom områdene. Dette er ikke alltid tilsiktet, noen problemstillinger ble ikke vurdert eller var ikke aktuelle på vernetidspunktet.

De konkrete reglene om skadefelling og lisensfelling følger av viltloven som regulerer jakt, fangst og felling av vilt.

I de fleste verneområder gir verneforskriften direkte unntak for jakt. Dette innebærer at jakt kan skje i verneområdet i tråd med viltlovens regler.

I nyere verneforskrifter er det også gjort unntak for felling. Dette varierer imidlertid mellom områdene, i noen områder er det kun gjort unntak for skadefelling og ikke lisensfelling.

Gjeldende forskriftsmaler har et generelt unntak for felling, og for noen verneområder som ikke har slikt unntak i eksisterende verneforskrift kan det være behov for å endre verneforskriften på dette punktet. Slike innholdsmessige endringer kan ikke gjøres av Miljødirektoratet etter delegert myndighet. Miljødirektoratets myndighet til å gjøre endringer i vedtatte verneforskrifter følger av naturmangfoldloven § 34 sjette ledd. Siden endring av verneforskrifter krever høring og vedtak ved kongelig resolusjon, er det etter Miljødirektoratets vurdering hensiktsmessig å gjøre slike endringer sammen med andre endringer eller revisjonsbehov i de aktuelle forskriftene.

I områder hvor det i verneforskriften ikke er gjort unntak for skadefelling og/eller lisensfelling, krever denne aktiviteten tillatelse og må behandles på samme måte som alle andre tiltak som må søknadsbehandles i verneområdet.

Det er den enkelte jeger som må ha tillatelse. Det er imidlertid ikke noe i veien for at en person søker på vegne av flere, f.eks. et jaktlag. Forvaltningsmyndigheten kan utforme standardiserte tillatelser som går ut til de som søker. En slik tillatelse kan også gjelde hele verneområdet dersom det er grunnlag for dette, eller gis som en samletillatelse til flere så lenge det fremgår av tillatelsen hvem som er omfattet.

En tillatelse må fylle kravene til enkeltvedtak og også omfatte de vurderinger verneforskriften og naturmangfoldloven krever. I tilfeller hvor verneforskriften ikke har særskilt bestemmelse som åpner for å søke om tillatelse, må søknaden vurderes etter naturmangfoldloven § 48.

Det vil være mulig å gi en flerårig dispensasjon i områder hvor det vurderes som aktuelt at behov for felling ofte oppstår. Alternativet er at det omsøkes når behovet oppstår. Dersom det er behov i en akutt situasjon, for eksempel ved skadefelling, kan forvaltningsmyndigheten gi en muntlig dispensasjon som skriftliggjøres i ettertid.

Det er viktig at eventuelle tillatelser som gis er kontrollerbare. Også eventuelle flerårige dispensasjoner må være avgrenset i tid, slik at dispensasjonen ikke innebærer en forskriftsendring.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Tone Lise Alstad Eid
seksjonsleder

Statsforvalteren i Agder
Postboks 504
4804 ARENDAL

Trondheim, 24.10.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/15346

Saksbehandler:
Gunnar Kjærstad

Ekstremvær og skader i verneområder

Klimaendringene gjør seg gjeldende og fører til hyppigere episoder med ekstremvær. Miljødirektoratet som overordnet forvaltningsmyndighet, får i etterkant av slike værhendelser en rekke spørsmål og henvendelser fra forvaltningsmyndighetene for verneområder. Hensikten med dette brevet er å informere om hva forvaltningsmyndighetene på generell basis bør vurdere etter ekstremvær.

Registreringer etter stormhendelser i Naturoppdrag

I 2023 kom ekstremværet Hans som førte til jordskred, flom, oversvømmelser og store skader på infrastruktur. Et betydelig oppryddingsarbeid ble nødvendig. Store deler av landet opplevde nylig stormen Amy, noe som medførte rotvelt, knekte trær, skader på bygninger, installasjoner og infrastruktur, i tillegg til gjenstander på avveie.

Vi ønsker nå å få en oversikt over resultatet av Amy i verneområder. Vi har opprettet en ny kategori i Naturoppdrag for registrering av skader etter stormhendelser. Kategorien heter "Storm" og ligger under "Geologiske hendelser naturkatastrofer". Alle som registrerer skader etter storm, skal legge inn registreringene i denne kategorien. Slike registreringer kan gi oss oversikt over resultatet av stormhendelser i verneområder, i tillegg til verdifull informasjon som kan bidra til tiltak for bedre klimatilpasning.

Behov for tiltak etter ekstremvær

I de fleste verneområder er det en målsetting at de naturlige økologiske prosessene skal kunne skje uten at det gjennomføres tiltak som påvirker disse prosessene, og normalt er vegetasjonen, herunder døde busker og trær, fredet mot skade og ødeleggelse i verneområdene. At trær blåser over ende, er helt naturlig og utløser ikke automatisk oppryddingstiltak. Det er en generell mangel på død ved i naturen, også i verneområder. Død ved gir levested og næring til en lang rekke arter, frigjør næringsstoffer til jorda og spiller en rolle i å regulere vann og karbon i økosystemet. Registrering av vindfall i Naturoppdrag vil dermed som hovedregel *ikke* utløse behov for tiltak.

I verneområdene kan det likevel være behov for opprydding dersom ekstremvær eller andre hendelser har ført til skader på bygninger eller andre installasjoner. Videre kan vindfall være til hinder for fremkommelighet på stier eller veier i området. Som utgangspunkt ligger ansvaret for

sikkerhet ved ferdsel i naturen hovedsakelig hos den enkelte som ferdes der. Det kan likevel være et behov for å fjerne trær som har falt over veier og stier, eller som står i fare for å falle.

Vern innebærer en rådighetsbegrensning ved at verneforskriften setter begrensninger på tiltak og aktiviteter i verneområdet. Men grunneier beholder eiendomsretten, og verneforskriften endrer ikke grunneiers rettigheter og plikter etter annet regelverk, eller at forvaltningsmyndigheten overtar grunneiers ansvar for farlige innretninger mv. på egen eiendom. Se nærmere om rettsvirkninger av vernevedtak i Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter (M106-2014) kap. 2.

Verneforskriftene har som regel unntak for vedlikehold. Dette innebærer at grunneier eller eier av innretninger i verneområdet kan utføre vedlikehold uten søknad. I områder med eksisterende stier vil adgangen til vedlikehold innebære at man kan rydde nedfall over sti og holde stier og veier åpne for ferdsel. Imidlertid er også død vegetasjon vernet i verneområdene. Dette innebærer at vegetasjon som ryddes primært skal forbli i verneområdet.

Forvaltningsmyndighetens ansvar er å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Dersom ekstremvær eller andre hendelser fører til skader som er en direkte trussel for verneverdier, vil det være forvaltningsmyndighetens ansvar å iverksette nødvendige tiltak. Dette kan også innebære å rydde nedfalte trær, hvis disse for eksempel forringer habitatet til truede arter.

Ønske eller behov for oppryddingstiltak vil imidlertid ofte være knyttet til andre hensyn enn hensynet til verneverdier. Dette kan både være tiltak av hensyn til besøksforvaltning, og av hensyn til sikkerhet ved ferdsel i området eller for å forhindre skader på bygninger og andre anlegg.

Dersom forvaltningsmyndigheten på eget initiativ eller på bakgrunn av konkrete henvendelser ser behov for oppryddingstiltak, må forvaltningsmyndigheten ha dialog med grunneier om gjennomføring av tiltak. Forvaltningsmyndigheten må da vurdere om aktuelle tiltak faller inn under verneforskriftens unntak for vedlikehold, eller om tiltaket krever dispensasjon fra verneforskriften eller er et skjøtselstiltak som kan gjennomføres etter naturmangfoldloven § 47.

I verneområder der staten v/Miljødirektoratet er grunneier, ønsker vi at forvaltningsmyndigheten ved behov rydder vindfall, men at trærne blir liggende i området som død ved. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det i verneområder med mye ferdsel er trær som står i fare for å falle over stier og vurdere aktuelle tiltak. I verneområder der andre enn staten v/Miljødirektoratet er grunneier, kan forvaltningsmyndigheten gjøre tilsvarende tiltak, men da etter avklaring med grunneier.

Finansiering av tiltak

Det er ikke gitt at tiltak i verneområder etter ekstremvær finansieres over Miljødirektoratets budsjettposter. Samfinansiering med andre aktører kan i særlige tilfeller være et alternativ. I slike tilfeller og når staten v/Miljødirektoratet er grunneier, ønsker vi at det tas kontakt med verneområdeseksjonen i direktoratet for dialog.

Informasjon

Ekstremvær resulterer ofte i massivt vindfall, gjenstander på avveie og skader på anlegg og infrastruktur. Det oppstår et stort informasjonsbehov i befolkningen, og det er viktig at forvaltningsmyndigheten prioriterer informasjon til brukerne av de berørte verneområdene. Det er naturlig at forvaltningsmyndigheten informerer om ulike tema, som for eksempel om verdien av død ved i økosystemet, slik at forståelsen for at døde trær ligger igjen i verneområdet øker.

Det er ulike måter å informere på, men enkle skilt ved innfallsporter eller andre strategiske steder, kan være et godt strakstiltak. Til slik akutt informasjon kan forvaltningsmyndighetene sette opp "varsomhetsplakat", se designmanualen for Norges nasjonalparker. Utover dette er det viktig med god informasjon på hjemmesidene til forvaltningsmyndighetene.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Gunnar Kjærstad
fagdirektør

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/6289-2 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 04.09.2025

Søknad - Raet nasjonalpark - bruk av kommersielt merke - Tante Gia - Toini Garnes - Natalia M. Omholt

Jeg viser til søknad mottatt 2.6.25 om bruk av kommersiell logo for Raet nasjonalpark.

Vedtak

Forvalter gir, etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, tillatelse til Tante Gia -Tioni Garnes og Natalia M Omholt til å benytte Raet nasjonalparks kommersielle logo for sine produkter.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår

- Produktene skal være laget lokalt og av god kvalitet, og ha et marint tema.
- Kunder skal får informasjon om Raet nasjonalpark og verneverdiene den innehar.
- Opplegg for nasjonalparkpartnere skal følges opp (kurs/møter)

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Tante Gia -Tioni Garnes og Natalia M Omholt søker om tillatelse til å bruke den kommersielle logoen for ulike kunsthåndverkprodukter de lager for salg. De har lagt ved signert dokument fra Miljødirektoratet.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at de innfrir kravene fra Raet nasjonalparkstyre for bruk av kommersiell logo. Se også Veileder for søknad om godkjenning for bruk av Raet logo/ nasjonalparkprodukter

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:
Toini Garnes
Natalia M. Omholt

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/10944-10 432.3

Deres ref.

Dato 14.11.2025

Forespørsel om supplerende midler til Bevar Raet - Marin kartlegging

Jeg viser til tilbakemelding i ESS våren 2025 der det antydes at vi kan be om supplerende midler på vår søknad om midler til marin kartlegging.

Raet nasjonalpark har bidratt med ressurser inn i prosjektet Bevar Raet siden oppstarten. Prosjektet (opprinnelig Økt marint vern i Raet NP») ble startet opp av nasjonalparkstyret sammen med Havforskningsinstituttet avd Flødevigen og Agder Fylkeskommune. I år har bidraget kun vært forvalters tidsbruk som en del av prosjektgruppa som driver prosjektet fremover. For eksempel deltakelse på møter, arrangementer, prosjektgruppas fremdriftsarbeid og opplæring i Seasketch.

Prosjektet Bevar Raet kan dere lese mer om her [Bevar Raet - Agder fylkeskommune](#), men som vi vet er kjent for Havseksjonen (Egil Postmyr/Astrid W Skoge). De må gjerne kobles på i vurderingen.

Prosjektet er det eneste som har mål om økt marint vern – inkl 30 % nullfiskeområder- som drives fremover med sterk involvering av alle typer brukere, men først og fremst i tett dialog med yrkesfiskere og fritidsfiskere lokalt. Prosjektet har svært god forankring regionalt, og er også en involvert, men selvstendig, del av Statsforvalteren i Agder sitt prosjekt «SOS Skagerak», som Mildir støtter.

Vi har behov for midler til å sikre Havforskningsinstituttets deltagelse (timesbasis) i prosjektet, samt til gjennomføring av møter med ulike brukergrupper vinteren 2025/2026.

Det er derfor ønskelig med en supplerende tildeling i år, eventuelt om vi kan prioriteres i 2026. Dersom vi får midler i år, så kan vi overføre de til en prosjektkonto som gjør dem tilgjengelige også i 2026. Alle bidrag er velkomne.

Dersom jeg kan gi utfyllende spørsmål, ta kontakt.

Med hilsen

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Agder fylkeskommune
Havforskningsinstituttet, Forskningsstasjonen
Flødevigen

Postboks 788 Stoa 4809 ARENDAL
Nye Flødevigveien 4817 HIS
20

Behovsinnmelding statsforvalteren - 2025

Navn	Status	Innvilget beløp	Kommentar
Drift av styret	Innvilget	400 000	Innvilget 300 000,- til drift av styret + 100 000,- i grunnstøtte drift.
Skjøtselsplaner	Avslag		Ønsker at styret avventer utarbeidelse av skjøtselsplaner til det er gjennomført basiskartlegging av nasjonalparken i 2025 og resultatene er klare.
Marint vern- kartl. og oppfølging. Brukermedv	Avvent		Vi har behov for mer informasjon om tiltaket før vi kan vurdere tildeling over årets budsjett. Gjerne ettersend nærmere informasjon til Ingrid Moe Dahl eller Egil Roll i Miljødirektoratet, så vil det bli vurdert for eventuell supplerende tildeling gjennom året.
Ny forvalterstilling	Avslag		
		400 000	

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/2929-8 432.3

Deres ref.

Dato 29.08.2025

Forespørsel om supplerende tildeling - Raet nasjonalparkstyre 2025

Jeg viser til kommunikasjon per epost og tlf i løpet av sommeren 2025.

Raet nasjonalparkstyre har dekket utgifter til ulike tiltak av driftsmider og har per nå et overforbruk på M1709 på 234 000 kr.

Dette overforbruket skyldes delvis følgende

- Utbetaling av utført skjøtsel på Merdø i 2024 som ikke ble fakturert før i januar 2025. 113 760 kr
- Utbetaling av tapte inntekter/merutgifter i forbindelse med stans av skjøtsel på Spornes i 2025. 218 270 kr. Dette har Miljødirektoratet uttalt at dere skal dekke.
- Løkk til bålpanner 46 186 kr. Dette har Miljødirektoratet uttalt at dere skal dekke.
- Kystlynghei 300 000kr. Dette har Miljødirektoratet uttalt at dere skal dekke.

Styret har også hatt ekstra utgifter til møter med rådgivende utvalg, se for eksempel Fagdag med fokus på insekter med Roald Bengtson den 4.6.25 (17 850 kr til Arendal Herregaard /Sørlandet resort).

Samtidig har vi 500 000 kr øremerket til Resturering av steingjerder i Søm LVO som vi ikke får benyttet i 2025. Og det er startet opp tilbakeføring av 372 000 kr fra revisors prosjektkonto for tiltak på Tromlingene. Skal disse omdisponeres lokalt til å dekke underskuddet eller tilbakeføres til Miljødirektoratet?

Styret har også et fremtidig overforbruk på driftsmidler (tildelt 400 000kr inkl 100 000kr til driftsutgifter). Per nå er det 59 000 kr i rest.

Dette skyldes:

- Leie av lagerlokale (2022-2025) på 40 000kr Hasseltangen AS
- Driftsutgifter HDU 75 000 kr (toalett og renovasjon på Hoveodden), har ikke dekket noe i de andre kommunene/områdene.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

- Økte utgifter ifm bytte av webhotel og webmastertjenester/server ca 15-17 000 kr
- Skagerakseilassen 47 000 kr
- Innleid bistand fra Dokkadeltaet NVMS AS i 2024, fakturert i 2025 kr 43 125.
- Økte utgifter på honorar til styret for å følge opp anmeldelser etc, særlig styreleder har brukt betydelig med tid på møter etc. Økt med minst 21000 kr.
- Utgifter til reiser for forvalter (SFAG har satt av 10 000 kr til dette i eget budsjett). Det er hittil i år ført ca 28 000 kr i utgifter på forvalters reiser på styrets driftsbudsjett.

Fremtidige utgifter:

- Leie av båt under Arendalsuka
- Møteutgifter, reiseutgifter og honorar for to styremøter (august og november).
- Møte i rådgivende utvalg høsten 2025 (kan utgå).

På vegne av styret ber vi om en supplerende tildeling på styrets driftsmidler for å dekke ekstra utgifter på 200 000 kr.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL

02 Bilagsoversikt 2020

2330JMG / AH

28.08.2025 13.21.36

1/1

Konto større enn eller lik 3000
 Prosjekt lik M1709
 Konto lik
 Kap/post lik
 Periode mellom (>=) 202500
 Periode mellom (<=) 202599
 Koststed lik
 Firma lik AH

Konto	Bilagsdato	Prosjekt	Tekst	Betalt til (T)	Beløp
6590	16.01.2025	M1709	Produksjon og montering av kart over Raet NP på Kjevik	ATL Grafisk AS	10 110,40
6590		M1709			10 110,40
6780	12.12.2024	M1709	Fullrigger Sørl 2025	Havforskningsinstituttet	43 000,00
6780	15.01.2025	M1709	Kart geologi Asplan Viak	Asplan Viak AS	31 671,00
6780	28.01.2025	M1709	Merdø - Arbeid, materialer og leie av dyr - nov.24 - jan.25	Skagerak Trepleie Sivert W. Svane	113 760,00
6780	02.06.2025	M1709	Dekning av ekstra utgifter ifm opphold av Skjøtsel Spornes	Skagerak Trepleie Sivert W. Svane	218 270,40
6780	14.08.2025	M1709	Lokk til bålpanner	Hergun Sveiseindustri AS	46 186,70
6780	15.08.2025	M1709	Kystlynghei 2025	Oppegaard Mur og Tradisjonshåndverk AS	300 000,00
6780		M1709			752 888,10
6860	05.06.2025	M1709	Fagdag for Rådgivende utvalg mfl	Sørlandet Resort Drift AS	17 850,00
6860		M1709			17 850,00
7132	23.05.2025	M1709	Båttransport tilsyn og oppdrag Apollo og Merdø rydding	Merdø Kro AS	3 214,29
7132		M1709			3 214,29
		M1709			784 062,79
					784 062,79

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/2929-5 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 28.08.2025

Brev om tilbakesendelse av midler - Tromlingene- Raet Nasjonalpark

Jeg viser til eposter våren 2025 om tilbakebetaling av ubrukte midler til restaurering, fjerning av fremmede og uønskede arter og skjøtsel av Tromlingene.

Midlene ble utbetalt på faktura i 2024. Totalt 450 000kr til Holt maskingraving og hogst AS i tillegg til utbetalinger tidligere år. Eier av firmaet døde dessverre sommeren 2024 og store deler av beløpet står ubrukt på prosjektkonto. Se vedlagt oversikt. 372591,00 kr er gjenstående.

Midlene kan returneres til SFAG ved å overføre dem til konto: 7694 05 19434.

Vi vil opprette dialog med Miljødirektoratet om eventuell tilbakeføring videre dit.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:

Gerd Holt	Alveveien 214	4812	Kongshavn
HOLT - MASKINGRAVING OG HOGST	Alveveien 214	4812	KONGSHAVN

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL
--------------------------	--------------	------	---------

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

FORENINGEN BEVAR HOVEODDEN
c/o Kristina Stenlund Larsen Øvre Tyholmsvei 18
4836 ARENDAL

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/3324-15 432.3

Deres ref.

Dato 10.11.2025

Klage - anmodning om oppsettende virkning - Raet nasjonalpark - Hoveodden - tiltak for å ivareta innfallsporten - vedlikehold - rydding - slått - motorferdsel - Hoves Venner

Jeg viser til klage på vedtak i sak 25/2224 der Hoves Venner innvilges tillatelse til tiltak på innfallsporten Hoveodden.

Klagen behandles på styremøtet 21.11.25. Klager ber om oppsettende virkning og viser til at en tillatelse kan medføre store skader på verneverdiene.

Rettslig bakgrunn

Hovedregelen er at et vedtak kan iverksettes straks det er truffet og meddelt parten, uavhengig av om vedtaket er påklaget eller ikke. Det følger imidlertid av lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (fvl.) § 42 første ledd at underinstansen, klageinstans eller annet overordnet organ kan beslutte at vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

Vårt vedtak av 26.08.25 innebærer tiltak som kan iverksettes/gjennomføres, og vedtaket er påklaget, slik at forutsetningen i fvl. § 42, for å kunne vurdere hvorvidt det skal gis utsatt iverksetting eller ikke, er til stede.

Adgangen til å beslutte utsatt iverksetting av et vedtak er først og fremst begrunnet i rettssikkerhetshensyn. Ved å beslutte utsatt iverksetting kan man forhindre at gjennomføringen av vedtaket medfører uopprettelig skade eller tap.

Avgjørelsen av spørsmålet om utsatt iverksetting er underlagt forvaltningens frie skjønn. Sivilombudet har uttrykt vurderingen slik: «*Avgjørelsen vil måtte bero på et helhetlig skjønn basert på en foreløpig vurdering av klagen og av de ulike interesser og forhold knyttet til selve klagesaken*» (Sivilombudets årsmelding 1985 s. 154).

Hvorvidt et vedtak skal gis utsatt iverksetting beror på en helhetsvurdering, hvor det sentrale for vurderingen vil være en avveining av de fordeler og de ulemper en beslutning om utsatt iverksetting vil gi. Relevante momenter i vurderingen vil blant annet være om det konkrete tilfellet er slik at en klage bør medføre utsatt iverksetting for at klagen skal få en reell

behandling, klagens innhold og sakens sannsynlige utfall. Hensynet til den som avventer et endelig resultat eller en overprøving kan tilsi at det blir besluttet utsatt iverksetting. Dersom det er av vesentlig betydning for tiltakshaver å få satt i gang tiltaket så fort som mulig, vil dette på den annen side være et moment som taler mot utsatt iverksetting. Vi viser for øvrig til Kommunal- og arbeidsdepartementets rundskriv H-17/92.

Forvalters vurdering

Hoves venner har fått tillatelse til

- Utsetting av inntil 40 blåpanner. Utsetting av inntil 15 vedkasser. Utsetting av benker på rasteplasser ved de inntil 40 blåpannene og inntil 20 andre steder. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Etablering av klopper og stikkrenner langs kyststien for å hindre erosjon på grunn av slitasje fra besøkende. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Rydding på /ved kulturminner etter instruks fra kulturminnevernseksjonen i Agder Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd.
- Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under arbeidet jf verneforskriften § 9 fjerde ledd bokstav C9. Kjøringen er begrenset til transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjoner av gapahuk, brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og blåpanner på området. Kjøringen er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager, men mindre annet er direkte avtalt for eksempel ved akutte behov/ av sikkerhetshensyn..

I den aktuelle sak vil ikke iverksetting av tiltaket medføre at saken ikke vil/kan bli undergitt en reell klagebehandling. Tiltakene det er gitt tillatelse til, er på ingen måte irreversibelt. Dersom vedtaket omgjøres, vil tiltaket bare måtte opphøre eller fjernes hvis det er snakk om for eksempel utsetting av benker/blåpanner. Dette i motsetning til f.eks. rivingstillatelser, hvor det nærmest er en forutsetning for reell klagebehandling at den aktuelle bygningen ikke allerede er revet når klagebehandlingen tar til.

Etter en foreløpig gjennomgang av saken, fremstår ikke klagen umiddelbart som direkte ubegrunnet og/eller meningsløs, og det kan derfor ikke utelukkes at vedtaket kan bli endret. På den annen side har vi ikke funnet åpenbare feil eller mangler ved saksbehandlingen eller vedtakets innhold; tvert imot, det fremstår sannsynlig at vårt vedtak av 26.08.25 vil bli opprettholdt.

Et vesentlig moment i vurderingen, er hvorvidt iverksetting vil kunne medføre uopprettelig skade/tap. Ut fra tiltakenes art vil en eventuell skade her dreie seg om kjørespor, mindre installasjoner, tiltak på stier for å unngå erosjon/slitasje og rydding av kulturminner.

Ut fra ovennevnte, mener vi at en eventuell iverksetting av tiltakene ikke vil medføre uopprettelig skade, da vår vurdering er at tiltakene ikke vil medføre nevneverdige irreversible ulemper for omgivelsene. Etter en foreløpig gjennomgang av klagen, fremstår ikke denne å inneholde momenter som klart tilsier en annen vurdering.

Som nevnt over, er det videre relevant å vurdere om det er av vesentlig betydning for tiltakshaver å få satt i gang tiltaket så fort som mulig. Hoves Venner har ikke et behov per se, men nasjonalparkstyret og grunneier mener tiltakene dekker et svært nødvendig behov for å ivareta et svært populært turområde og en av de viktigste og mest besøkte innfallsporten i nasjonalparken. Tiltakene er i tråd med godkjent besøksstrategi.

Konklusjon

Basert på en totalvurdering der både behovet for å ivareta besøkstrykket på området og tiltakenes reversible karakter, innvilges ikke oppsettende virkning, jf. fvl. § 42.

En beslutning om å gi eller ikke gi utsatt iverksetting er en prosessuell avgjørelse, og ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Avgjørelsen kan følgelig ikke påklages.

Det påpekes at utfallet i saken kan bli endret etter klagebehandling (enten ved behandling i første instans eller behandling i klageinstans). En eventuell igangsetting/gjennomføring av tiltak før klagesaken er endelig behandlet, skjer på egen risiko.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Arkivsaksnummer: 2025/3324-16

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 10.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	41/25	21.11.2025

Klage på tillatelse gitt Hoves Venner på tiltak på Hoveodden - Arendal kommune - Raet NP

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret opprettholder tillatelsen gitt Hoves Venner på styremøtet 26.08.25 og avviser dermed klagen. Det er tidligere gitt avslag til klager om oppsettende virkning i saken, og Hoves Venner kan fortsette innenfor tillatelsens rammer jf vedtak av 26.08.2025 med mindre Miljødirektoratet velger å gi oppsettende virkning under sin klagebehandling.

Saken sendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Klage på vedtak 31/5 møtedato 26.08.2025
- 2 Klage - anmodning om oppsettende virkning - Raet nasjonalpark - Hoveodden - tiltak for å ivareta innfallsporten - vedlikehold - rydding - slått - motorferdsel - Hoves Venner
- 3 Innvilget - Raet nasjonalpark - Hoveodden - tiltak for å ivareta innfallsporten - vedlikehold - rydding - slått - motorferdsel - Hoves Venner
- 4 Saksframlegg med vedtak
- 5 Høst25 halvårsplan.docx
- 6 Søknad om fortsatt aktivitet.docx
- 7 Tilrettelagte bålplasser Hoveodden (002).png
- 8 Søknad - videreføring av arbeid - Raet nasjonalpark - Hoveodden - tiltak for å ivareta innfallsporten - vedlikehold - rydding - slått - motorferdsel - Hoves Venner

Saksopplysninger

Foreningen Bevar Hoveodden klager på tillatelser gitt Hoves Venner på styremøtet 26.08.25.

Vedtaket lyder:

Raet nasjonalparkstyre vedta med hjemmel i forvaltningsloven § 35 første ledd A og C å omgjøre eget vedtak av 21.3.25 i styresak 10/25 (arkivsak 2025/3324) ved å oppheve hele vedtaket. Raet nasjonalparkstyre vedtar følgende med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark: Hoves venner gis tillatelse til

- Utsetting av inntil 40 bålpanner. Utsetting av inntil 15 vedkasser. Utsetting av benker på rasteplasser ved de inntil 40 bålpannene og inntil 20 andre steder. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).

- Etablering av klopper og stikkrenner langs kyststien for å hindre erosjon på grunn av slitasje fra besøkende. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).

- Rydding på /ved kulturminner etter instruks fra kulturminnevernseksjonen i Agder Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd.

- Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under arbeidet jf verneforskriften § 9 fjerde ledd bokstav C9. Kjøringen er begrenset til transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjoner av gapahuk, brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og bålpanner på området. Kjøringen er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager, men mindre annet er direkte avtalt for eksempel ved akutte behov/ av sikkerhetshensyn.

Tillatelsen er femåring og varer fra august 2025 til august 2030. Det skal utarbeides en plan hvert halvår i samarbeid med forvalter og eventuelt Agder fylkeskommune og grunneier.

Halvårsplan er innsendt og ligger vedlagt saken.

Klagens innhold (oppsummert), se også vedlegg.

- Innsyn i anbudsdokumenter som ligger bak kontrakt med Skagerak Trepleie v/sivert Svane.
- Lovligheten av å vise til «Utkast for forvaltningsplan» som grunnlag for vedtaket
- Tillatelsen er et brudd på Miljødirektoratets vedtak av januar 2025 om stans av all skjøtsel.
- Vedtaket er i strid med styrets plikter og klart uaktsomt.
- Vedtaket bidrar til erosjon og slitasje
- Vedtaket legger til rette for kommersielle motiver og særinteresser
- Vedtaket legger opp til at ufaglærte skal felle trær ukentlig i nasjonalparken
- Vedtaket er en urettmessig tilsnikelse

Klager ber også om at styreleder Robert C Nordli og forvalter Jenny Gulbrandsen vurderer sin habilitet i saken før behandling.

Klager krever også å få dekket sine utgifter til advokat ifm med klagen. Kravet vil bli innsendt etter klagens behandling.

Hjemmelsgrunnlag

Forvaltningsloven kap 5 §§28-32

Vurdering

Forvaltningen må først ta stilling til hvorvidt klagen er gyldig, og det er satt tre krav jf forvaltningsloven kap 5 §§28-32. For det første er det kun enkeltvedtak som kan påklages. Videre må klagen være fremsatt innen klagefristen som er tre uker fra vedtaket ble utsendt.

Videre må klager være en part i saken og klagen må være relevant i forhold til vedtaket. Klagen er datert 15.09.25 og med ytterligere punkter 17.09.25. Klagen anses som mottatt innen fristen ettersom vedtaket ble sendt ut samme dag.

Klager er part i saken og klagens innhold er relevant i forhold til vedtaket som forvaltningen har fattet. Klagen skal derfor behandles.

Klagen er adressert til Nasjonalparkstyret i Raet Nasjonalpark, og dersom den ikke tas til følge vil klagen oversendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Forvalter vil først gjøre en vurdering av om tilleggsopplysningene tilsier en endring av styrets vedtak, før en eventuell omgjøring av vedtaket drøftes.

- Innsyn i anbudsdokumenter som ligger bak kontrakt med Skagerak Trepleie v/sivert Svane.

Forvalter viser til at dette ikke er en del av saken, og at innsynskrav i styrets kontrakter og andre dokumenter er behandlet og deler av kravene ligger til behandling hos Miljødirektoratet. Punktet er ikke relevant for denne saken.

- Lovligheten av å vise til «Utkast for forvaltningsplan» som grunnlag for vedtaket

Forvalter viser til at «Utkast til forvaltningsplan», altså versjonen utarbeidet av Statsforvalteren i Agder ifm vernevedtaket i 2016, er tillatt å bruke i forvaltningsoppgaver, noe som er bekreftet skriftlig av Miljødirektoratet våren 2025.

- Tillatelsen er et brudd på Miljødirektoratet vedtak av januar 2025 om stans av all skjøtsel.

Forvalter viser til Miljødirektoratets presisering der de viser til at tiltak som ikke har direkte hjemmel i verneforskrift eller skjøtelsesplaner, bør forankres som vedtak eller ev skriftliggjøres. Dette har styret gjort i denne saken.

Det er heller ikke gitt tillatelser til skjøtsel annet enn rydding rundt kulturminner etter instruks fra Agder Fylkeskommune.

- Vedtaket er i strid med styrets plikter og klart uaktsomt.

Forvalter legger til grunn at det er en del av styrets oppgaver å ønske velkommen inn i verneområder, særlig i områder der Besøksstrategisen legger opp til god tilrettelegging. Bålpanner, vedlikehold av stier og underlag underbygges av besøksstrategien og brukerundersøkelsen fra 2018.

- Vedtaket bidrar til erosjon og slitasje.

Forvalter viser til håndbok M1326 som er utarbeidet av Miljødirektoratet i 2019, der man i kap 5.4 omtaler tiltak i verneområder og kap 6 som særlig omtaler turstier og tilrettelegging av disse. Tiltak som kanalisering og forsterkning av stier (dekke/klopper etc) foreslås som tiltak for å redusere erosjon og slitasje og samle ferdsel. Forvalter kan ikke se at tillatelsen bidrar til økt slitasje og erosjon, snarere det motsatte, ettersom påfylling av grus på hovedstien og flis på skogsstien/kyststien bidrar til redusert slitasje og at flere bruker de samme stiene uten å lage nye tråkk. I kap 11.2 har man lagt til grunn prinsipper for drift som styret har lagt til grunn:

Noen hovedpunkter ved naturvennlig drift og vedlikehold er:

- ✓Prioriter løpende driftsoppgaver
- ✓Reparer skader raskt
- ✓Ikke tilrettelegg mer enn det er mulig å vedlikeholde
- ✓Bruk miljøvennlige produkter
- ✓Legg vekt på rasjonell drift med minst mulig transport
- ✓Gjør i minst mulig grad bruk av motoriserte, støyende hjelpemidler
- ✓Reduser bruken av tunge maskiner

- Vedtaket legger til rette for kommersielle motiver og særinteresser

Forvalter er kjent med at Foreningen Bevar Hoveodden tillegger Hoves Venner, Nasjonalparkstyret og Hove Drift og utvikling ulike motiver for tiltak i og utenfor verneområdet. Styrets målsetning er å ivareta og videreutvikle Hoveodden som en av de viktigste innfallsportene til nasjonalparken. Området har allerede et betydelig besøk, primært av lokale innbyggere og sommergjester med lang tilknytning til området.

Hove Drift og Utvikling er et kommunalt foretak som drives av til dels økonomiske prinsipper, men med et klart mandat om å legge til rette for natur- og kulturopplevelser

Fra hjemmesiden til HDU:

Hove Drifts- og Utviklingsselskap AS er 100 % eid av Arendal kommune, og ble etablert i 2002 for å drifte og utvikle kommunens eiendom på Hove. Eiendommen er på over 1.000 dekar, og består av store friluftsområder, utleid campingareal og Hove leirsenter. Selskapet ledes av et styre på 7 personer, og har 5,5 faste årsverk.

Hove Drifts- og Utviklingsselskaps visjon er at Hove skal fremstå som et lokalt og nasjonalt område for natur- og kulturopplevelser.

Den kommersielle delen av HDU er først og fremst utenfor verneområdet, med for eksempel leirbygg, klatrepark, festivaler, arrangementer etc. Besøkende benytter seg av verneområdet på lik linje med andre. HDU stiller med åpent toalett og muligheter for å kaste søppel for alle som benytter området, og bærer dermed en betydelig kostnad knyttet til besøk i verneområdet. Forvalter kan ikke se at det ligger noen motiver eller særinteresser, for eksempel økonomisk vinning i dette for verken styret eller HDU.

Hoves Venner har på oppdrag fra HDU utført ulike forvaltningsoppgaver på området de siste 22 årene. Tidligere omfattet dette for eksempel uttak av større felt med sitkagran etc, i dialog med Statsforvalter /Fylkesmannen i Agder. Fra 2017 ble dette samarbeidet overtatt av nasjonalparkstyret. Hoves venner bidrar med betydelig

dugnadsinnsats der mesteparten av oppgavene de siste 8 årene har omfattet ivaretagelse av verneverdiene ved å sette ut bålpanner (fjerne rullesteinsbålplasser), sette ut vedkasser og ved (reducere besøkendes hogst av ved i skogen), flise og gruslegge stier (kanalisere ferdsel og redusere slitasje), lage klopper og stikkrenner (reducere erosjon). For dette kan man velge helt frivillig å støtte venneforeningen med et beløp på vipps, tilsvarende praksis på flere andre områder i regionen. Støtten muliggjør kurs og drift av foreningen. Forvalter vurderer at tilstedeværelsen av Hoves venner og deres bidrag til Hoveodden ikke bare er svært fordelaktig for alle som bruker området, men også sparer det offentlige for betydelige driftsutgifter. Videre bidrar tiltakene til at verneverdiene i området tåler bedre det relativt høye besøkstrykket i området.

- Vedtaket legger opp til at ufaglærte skal felle trær ukentlig i nasjonalparken

Tillatelsen omfatter ikke skjøtsel eller felling av trær. Forvalter kan ikke se at dette punktet i klagen er relevant.

- Vedtaket tilfredsstiller ikke krav til forsvarlig offentlig behandling og en en urettmessig tilsniskelse.

Klager utdyper ikke punktet, og forvalter kan ikke se hvordan punktet er relevant. Søknaden er behandlet etter fastsatte rutiner for søknader i verneområdet, og vurdert opp mot aktuelle hjemler i både verneforskrift og naturmangfoldloven.

Habilitetsvurderinger

Miljødirektoratet har gitt en skriftlig redegjørelse som viser at styremedlemmer ikke er inhabile i saker som tas opp til behandling av verneområdestyre der de også behandler saken eller berørte saker i kommune/by-styret. Dersom styremedlemmer har private interesser i en sak, vil man vurdere habilitet.

Forvalter kan i noen tilfeller være inhabil, og dette er knyttet til om leder i oppadgående linje har interesser i saken eller for eksempel gjennom direkte relasjon venner/familie som er berørt av saken. Forvalter kan ikke se at det er tilfelle i denne saken.

Forvalter anbefaler at styret og forvalter vurderer habilitet som en del av sakens behandling.

Konklusjon av klagevurdering

Forvalter kan ikke se at det fremkommer opplysninger som tilsier at søknaden bør tas opp til ny vurdering, og har svart ut klagens holdepunkter etter beste evne. Forvalter kan heller ikke finne at det foreligger saksbehandlingsfeil som tilsier at vedtaket skal oppheves. Klagen kan ikke vise til konkrete brudd på verneforskrift eller naturmangfoldloven.

Forvalter ber styret opprettholde eget vedtak av 28.06.25 i sin helhet og sende saken til Miljødirektoratet.

Ettersom ingen av tiltakene er irreversible, bør det ikke innvilges oppsettende virkning mens klagen behandles videre. For å ivareta behovet for tilsyn og rydding på Hoveodden gjennom

vinteren, er det av avgjørende betydning at Hoves Venner kan bistå forvaltningen. Verken HDU eller Arendal kommune har ressurser til å overta forvaltningsoppgavene.

Fra: leder@foreningenbevarhoveodden.com[leder@foreningenbevarhoveodden.com]
Sendt: 15.09.2025 16:06:43
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Tittel: Klage på vedtak 31/5 møtedato 26.08.2025

Foreningen Bevar Hoveodden vil fremsette klage på vedtaket 31/5 fattet 26-08.2025.

Vi ber Nasjonalparksstyret igangsette forberedelser til klagesak som følger av forvaltningsloven:

"

§ 33.(saksforberedelsen i klagesak).

Om forberedelse m.m. av klagesaker gjelder [kapittel IV](#) og V tilsvarende, når ikke annet følger av reglene i denne paragraf.

Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Den kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken, jfr. dog [§ 31](#)."

Klagen som foreligger er stilet til Miljødirektoratet- det går klart frem av klagen hvilke tiltak som påklages- og vi ber på samme tid om innsyn i anskaffelsen inngått i 2020 mellom forvalter og Sivert W. Svane.

Foreningen ønsker en redegjørelse på lovligheten av å vise til "utkast til forvaltningsplan" som grunnlag for vedtaket?

Vi ber om at klagen prioriteres og gjør oppmerksom at vedtaket oppfattes som grunnleggende i strid med miljødirektoratets vedtak av Januar i fjor med krav om stans i all skjøtsel. Det er foreningens oppfatning at innstillingen har klare mangler- og at styrets vedtak er klart uaktsomt og i strid med styrets plikter.

Skadene på nasjonalparken som følge av skjøtsel og hogst er uten hjemmel, de er store og omseggripende. Forvaltningen endrer områdene og gir fremvekst av tusenvis av rot skudd, skaper ubalanse i artsmangfoldet og har bidratt til økt erosjon og slitasje. Hoves venner har dels kommersielle motiver ved sin aktivitet- som vises ved Vipps og logoer over hele parken- nasjonalpark styret handler i strid med formålet med parken og tilrettelegger for særinteresser fremfor å sikre allmennhetens tradisjonelle og skånsomme friluftsliv.

Med vennlig hilsen
Styret i Foreningen Bevar Hoveodden.

Merknad- det er søkt om tilskudd fra Raet til MD- for styret og styreleders oppfølging av anmeldelser. Foreningen Bevar Hoveodden vil på samme måte kreve dekning av saksomkostninger for forberedelser, juridisk rådgivning, arbeidstid med klager og oppfølging av anmeldelser. Vi anser at Raet Nasjonalparkstyrets praksis er vilkårlig og ikke hjemlet i lov eller forskrift. Alle

utlegg og omkostninger vil inngå i våre krav- da oppfølgingen viser at Foreningenes roller har vært helt nødvendige.

Til Miljø direktoratet ved Ingrid Moe Dahl.

Foreningen Bevar Hoveodden (FBH) ved styret har vedtatt 10.09.2025 å innklage vedtak rettet mot Hoves Venner som gir tillatelse til å utføre følgende vedtak fattet i sak:
Raet nasjonalpark styre- utvalgssak 31/25 møtedato 26.08.2025:

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre vedta med hjemmel i forvaltningsloven § 35 første ledd A og C å omgjøre eget vedtak av 21.3.25 i styresak 10/25 (arkivsak 2025/3324) ved å oppheve hele vedtaket.

Raet nasjonalparkstyre vedtar følgende med hjemmel i verneforskriften for Raet

nasjonalpark: Hoves venner gis tillatelse til

- Utsetting av inntil 40 bålpanner. Utsetting av inntil 15 vedkasser. Utsetting av benker

på rasteplasser ved de inntil 40 bålpannene og inntil 20 andre steder. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).

- Etablering av klopper og stikkrenner langs kyststien for å hindre erosjon på grunn av

slitasje fra besøkende. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).

- Rydding på /ved kulturminner etter instruks fra kulturminnevernseksjonen i Agder

Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd.

- Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under

arbeidet jf verneforskriften § 9 fjerde ledd bokstav C9. Kjøringen er begrenset til

transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjoner av gapahuk,

brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og bålpanner på området.

Kjøringen er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager, men mindre annet er direkte

avtalt for eksempel ved akutte behov/ av sikkerhetshensyn.

Tillatelsen er femåring og varer fra august 2025 til august 2030. Det skal utarbeides en

plan hvert halvår i samarbeid med forvalter og eventuelt Agder fylkeskommune og

grunneier.

Tilleggsopplysninger:

Det er også i vedtaket 26.08.2025 åpnet opp for en rekke tiltak som styret og forvalter anser ikke å være søknads pliktige.

Vi ber om at Miljødirektoratet gjør en vurdering av disse tiltakene også. Det er viktig å ha i mente at Hoves Venner er så mange at per uke kan innsatsen tilsvare opptil 150 arbeidstimer, opptil 7800 timer per år. Dette kan ved feil

lovforståelse og vedtak som ikke er klart hjemlet i lov og/eller gir et vidt skjønn som her, ha veldig store konsekvenser. Som det også fremgår gjennom de snart siste 10 årene siden Raet ble opprettet. Antall arbeidstimer går frem av Hove Drift og Utvikling AS sine årsrapporter i hele denne perioden, med stadig økende antall oppgitte timer.

Våre kommentarer:

Foreningen har i drøfting med våre samarbeids foreninger og medlemmer av foreningen med fagkunnskap og erfarings-kunnskap fra området gjennom flere ti år, bestemt oss for å påklage vedtaket begrunnet i nml §8 2. ledd: "«Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.» Vi fra Foreningen og våre samarbeidsorganisasjoner representerer denne kunnskapen gjennom generasjoner.

Vilkårlig skjøtsel:

Foreningen vil også påpeke at det frie skjønnnet som overlates til Hoves Venner ved felling av trær mm er uforsvarlig. Hoves Venner har ikke selv sikret at foreningens medlemmer opptrer aktsomt og i tråd med verneforskriften, medlemmene har ikke relevant kunnskap og/eller erfaring, de kjenner ikke til bestemmelsene for vern-skogen eller verneforskriften. HV har gjentatte ganger henvist til at: "Vi forholder oss utelukkende til Jenny". Dette har ført til en vilkårlig "skjøtsel" og hogst. FBH ser tydelig av praksisen i HV at de åpner opp for stisykling ved utvidelse av stiene og spredning av sadde og grus som ikke hører hjemme i området. Stadig nye stier etableres og utvides for å skape fremkommelighet for el-sykler og cross sykler.

Hoves Venner har i stor grad realisert de utviklings-ideene for området som var del av HDUs målsetninger etter stiftelsen av Canvas i 2018, om kommersiell utnyttelse av den gamle Campingen og den tilgrensende nasjonalparken ved: "Aktivitets-turisme".

Sentrale medlemmer av Hoves Venner er nært knyttet til Høyre, som har fremmet denne "utviklingen" i HDU og Bystyret. Når Hoves Venner har sikret seg forrang på områdene, medlemmer som tilhører et visst samfunnslag og som viser en eiendomsrett til området, så virker deres tilstedeværelse hver uke med opptil 50 menn og kvinner og ved merking av stier og benker med deres logoer og Vipps nr, som en privatisering av området til fordel for en forening som ikke tar inn nye medlemmer. Dette burde ikke tillates i en Nasjonalpark. Flere av medlemmene kaller seg: "Vi er de ekte Hoves Venner". Utsagnet viser en berettigelse og en eiendomsrett til allmennhetens friområder som har redusert Hoves sosiale kvaliteter for hele befolkningen og den vanlige mann og kvinner Sover tid.

Nasjonalparkstyret retter seg ikke etter råd og veiledning fra sitt fagdirektorat:

Det fremstår for FBH som om verken forvalter eller styreleder har rettet seg etter veiledningen fra Miljødirektoratet som fremgår av brev og møtereferater

siden hogsten i verneskogen våren 2024. Formaninger, anbefalinger og veiledning førte ingen steds hen før øverste Direktør i MD krevde full stans av hogst og rydding i Januar 2025. Dette er overhodet ikke betryggende. Styret har gjentatte ganger vært anbefalt å fokusere på å utarbeide en forvaltningsplan, og ikke gjenoppta store skjøtsel tiltak før denne er godkjent og vedtatt. Det oppleves som direkte respektløst overfor de svært mange brukerne av Hove- at slike anbefalinger fra et overordnet fagdirektorat gjentatte ganger settes til side.

Hoves Venner har blitt gitt en særstilling på Hove av forvalter og NP styret. Dette til tross for felling av flere hundre, kanskje 100 trær og barbering av undervegetasjonen i snart 10 år. Ved er brakt hjem til foreningens medlemmer over svært mange år. Allikevel hyller nasjonalpark-styret deres "gode arbeid" og "uvurderlige innsats" i egne dokumenter, innstillinger og vedtak.

Medlemmer av sivilt samfunn som kjemper for naturen, mot utbygging og privatisering, blir derimot mistenkeliggjort og sjikanert av forvalter og styret gjennom utsagn til media og i egne leserinnlegg hvor gale og uriktige påstander fremsettes helt uten kilder.

Der enkelte har fått bot på opptil 22000 kroner for å spise nista si i bilen på innsiden av nasjonalpark grensen mot Alvekilen- ser man en meget tydelig forskjellsbehandling av Hoves Venner. Dette legitimerer deres baktaling og sjikane av oss og det forsterker splittelsen i lokalsamfunnet.. En regel for Hoves venner- en annen regel for alle andre.

Forvaltningen av Raet nasjonalparks er ikke tillitvekkende og er i strid med selve formålet for forvaltningsloven. Det er klasesamfunnet i Arendal vi over flere år har sett utspille seg på friarealene på Hove. Et øvre sjikt med tette nettverk til HDU AS som har tatt seg til rette på områdene gjennom mange år. Arendal kommune har svært alvorlige levekårsproblemer. En demokratisk og tillitvekkende forvaltning tilsier at ikke noen særgrupper skal gis en slik særbehandling som Hoves Venner får. Nasjonalparkstyret opptre partisk, og forvaltningen viser at representantene mangler helt grunnleggende kompetanser for å skjøtte sine verv i tråd med verneforskriften.

Arbeidsavtale mellom Siver Wille Svane, Jenny Marie Gulbrandsen og styreleder Robert Cornel Nordli:

Det har kommet FBH i hende en avtale som ble inngått mellom forvalteren, styreleder og Sivert Wille Svane i 2020. Vi antar at denne er godkjent av styret. Denne er funnet i området på Spornes der Svane hadde oppdrag om "skjøtsel". Det kan synes som om Svane har mistet den på bakken, den ble funnet av en person som hadde en faglig og formell tilhørighet til skjøtelses-områdene.

Vi vil be Miljødirektoratet vurdere innholdet i den inngåtte avtalen. Vi er ikke kjent med at den er inngått henhold til anskaffelsesregelverket, men har heller ikke undersøkt. Erfaringsmessig er det lite grad av transparens i nasjonalpark styret ved anskaffelser. Størrelsen beløper seg til forholdsvis store beløp da avtalen er ti årig. Foreningen finner det oppsiktsvekkende at den pålegger taushetsplikt om funn av arter. Vi ber Miljø direktoratet om å gjennomgå avtalen, og at MD sjekker bakgrunnen for hvordan en slik avtale har kommet i stand i vernede områder hvor kunnskap om artsmangfoldet er helt sentralt. Funn er av allmenn interesse. FBH mener at alle oppdrag i offentlig regi bør lyses ut åpent, også om de er av mindre beløp enn denne

avtalen. Det vil være en viktig forholdsregel mot en praksis som kan gi noen nettverk forrang.

Økokrim hvor står etterforskningen?

Til sist vil vi som part i saken ved anmeldelsen av forvalter og nasjonalparkstyret 31.12.2024 be om å få oppgitt hvem som er kontaktperson hos Økokrim? Om mulig vil vi gjerne ha en kort redegjørelse for hvor etterforskningen står?

Det er veldig belastende for mange medlemmer av vår og de andre foreningene at det ikke er kommet en tydelig avklaring- naboskap splittes- gamle venner og venninner behandler noen av oss som om vi har gjort noe galt ved å arbeide for at verneforskriften skal respekteres. Noen av oss opplever svært grov baktaling og sjikane. Usanne påstander fremsettes i leserinnlegg fra Raet NP og forvalter. Det er naturligvis utenkelig at andre grupper som ikke tilhører samme nettverk som Hoves Venner, NP styret og forvalteren skulle kunne ture frem på samme måte uten at de ikke med en gang ville ha blitt stoppet og møtt rettslig oppfølging. Det er en veldig uheldig utvikling for lokalsamfunnet og den jevne mann og kvinne, at man har fått en forvaltning av våre kjæreste områder som i den grad ikke oppleves betryggende eller forsvarlig og hvor særgrupper gis særskilte fordeler.

På vegne av styre i Foreningen Bevar Hoveodden,

Med vennlig hilsen Kristina Stenlund Larsen

En rettelse: Kanskje 1000 trær- ikke "100" som skrevet.

Fra: leder@foreningenbevarhoveodden.com[leder@foreningenbevarhoveodden.com]
Sendt: 17.09.2025 14:45:48
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie;Postmottak
SFAG;Post[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no;sfagpost@statsforvalteren.no;post@miljodir.no]
Kopi: Ingrid Moe Dahl[ingrid.moe.dahl@miljodir.no];Molaug, Pia Karine
Hem[pia.molaug@statsforvalteren.no];
Tittel: Re: SV: Klage på vedtak 31/5 møtedato 26.08.2025

Vi ber om oppsettende virkning- og at tillatelsen trekkes tilbake inntil klagen er blitt behandlet. Risikoen for ytterligere store skader på verneverdiene er for stor.

Det går klart frem av Miljødirektoratets stans vedtak i januar - at all skjøtsel anbefales å utsettes inntil det foreligger en godkjent og vedtatt forvaltningsplan. Vi registrerer nok en gang at verken forvalter eller styret handler i tråd med direktoratets veiledning eller anbefalinger. Det bør bringes på det regne hva som er barrierene- det er et krav at nasjonale verdier forvaltes på en forsvarlig måte. Vi anser at 10 års forvaltning uten godkjent forvaltningsplan er en skandale- og som har påført verneverdiene stor skade og påført sivilt samfunn store kostnader og belastninger.

Det er et overordnet mål for forvaltningen at den skal opptre redelig, i overensstemmelse med lovverket og være forutsigbar. Raet Nasjonalparkstyret har uten godkjent forvaltningsplan- gitt 5 års tillatelse til at 50 personer uten fagkunnskap etter eget skjønn fortsatt skal få felle trær ukentlig i nasjonalparken, som de selv anser utgjør en "risiko". Stikk i strid med kravene i forskriften, til unntaksreglene, dispensasjon, hjemmel og begrunnelse.

Vedtaket er svært langt fra å tilfredsstille kravene til forsvarlig offentlig forvaltning etter vårt skjønn. Mer enn noe annet fremstår vedtaket som en urettmessig tilsnikelse.

I Raet Nasjonalpark kan det nå se ut som om det er forvalteren og styret selv, som er den største faren for verneverdiene- verdier som skal forvaltes for nåværende og kommende generasjoner- verdier som er regionale og nasjonale verneverdier.

Vi ber om at Ordfører Robert Cornel Nordli vurderer sin habilitet før klagen behandles. Hans dobbeltrolle vis av vis Hovesaken og tilrettelegger for utilbørlige avtaler med HDU og Lowcamp jf. Canvas tilsier at han ikke er habil. Overordnet viser en lang rekke muntlige tillatelser og uttalelser fra forvalteren selv at hun opptre partisk og viser en tydelig slagside til fordel for næringsinteressene, til Hove Drift og Utviklingsselskap og til Hoves Venner. Foreningen Bevar Hoveodden anser ikke forvalteren å være habil.

Foreningen finner henstillingen til å be oss om å sende "til postmottaket neste gang" som høyst upassende. Foreningen Bevar Hoveodden er ikke en profesjonell part- vi representerer sivilt samfunn og ville helst sett at vår rolle ikke var av så stor viktighet som den har vist seg å være- vårt formål er utelukkende å hindre utbygging i parken og sikre at verneverdiene forvaltes på forsvarlig vis i tråd med det overordnede formålet for Naturmangfoldloven og Verneforskriften for Raet Nasjonalpark. Foreningens medlemmer og styret er i stor grad tilhørende på Tromøya gjennom flere generasjoner. Vi har en kunnskap og en erfaring som følger av nml §8- vi forventer at forvalteren og verneområde styret, som i sin helhet ikke kommer fra området, følger sine plikter og våre rettigheter som følger av nml §8.

Vi vil kreve at alle våre kostnader i forbindelse med klagesaker og anmeldelser blir dekket i tråd med forvaltningslovens paragraf 36. Våre kostnader vil bli fremmet av advokat Erik Bryn Tvedt etter behandlingen av klagen.

Man burde kunne forvente av en presumptivt profesjonell part at det ikke blir noen "neste gang".

Med vennlig hilsen
Kristina Stenlund Larsen
på vegne av styret.

On 2025-09-17 09:50, Gulbrandsen, Jenny Marie wrote:

Klagen er mottatt og vil bli behandlet på neste styremøte. Til neste gang er det fint om du sender direkte til postmottaket.

Med vennlig hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
Nasjonalparkforvalter

**Raet
nasjonalpark**

Tlf: 45 87 38 26/ 370 17 845

Epost: jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no

Hjemmeside: www.nasjonalparkstyre.no/raet
www.raetnasjonalpark.no

Ikke send konfidensiell informasjon med epost.

Fra: leder@foreningenbevarhoveodden.com <leder@foreningenbevarhoveodden.com>

Sendt: mandag 15. september 2025 16:06

Til: Gulbrandsen, Jenny Marie <jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no>

Emne: Klage på vedtak 31/5 møtedato 26.08.2025

Foreningen Bevar Hoveodden vil fremsette klage på vedtaket 31/5 fattet 26-08.2025.

Vi ber Nasjonalparksstyret igangsette forberedelser til klagesak som følger av forvaltningsloven:

"

§ 33.(saksforberedelsen i klagesak).

Om forberedelse m.m. av klagesaker gjelder kapittel IV og V tilsvarende, når ikke annet følger av reglene i denne paragraf.

Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Den kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise

saken, jfr. dog § 31."

Klagen som foreligger er stilet til Miljødirektoratet- det går klart frem av klagen hvilke tiltak som påklages- og vi ber på samme tid om innsyn i anskaffelsen inngått i 2020 mellom forvalter og Sivert W. Svane.

Foreningen ønsker en redegjørelse på lovligheten av å vise til "utkast til forvaltningsplan" som grunnlag for vedtaket?

Vi ber om at klagen prioriteres og gjør oppmerksom at vedtaket oppfattes som grunnleggende i strid med miljødirektoratets vedtak av Januar i fjor med krav om stans i all skjøtsel. Det er foreningens oppfatning at innstillingen har klare mangler- og at styrets vedtak er klart uaktsomt og i strid med styrets plikter.

Skadene på nasjonalparken som følge av skjøtsel og hogst er uten hjemmel, de er store og omseggripende. Forvaltningen endrer områdene og gir fremvekst av tusenvis av rot skudd, skaper ubalanse i artsmangfoldet og har bidratt til økt erosjon og slitasje. Hoves venner har dels kommersielle motiver ved sin aktivitet- som vises ved Vipps og logoer over hele parken- nasjonalpark styret handler i strid med formålet med parken og tilrettelegger for særinteresser fremfor å sikre allmennhetens tradisjonelle og skånsomme friluftsliv.

Med vennlig hilsen
Styret i Foreningen Bevar Hoveodden.

Merknad- det er søkt om tilskudd fra Raet til MD- for styret og styreleders oppfølging av anmeldelser. Foreningen Bevar Hoveodden vil på samme måte kreve dekning av saksomkostninger for forberedelser, juridisk rådgivning, arbeidstid med klager og oppfølging av anmeldelser. Vi anser at Raet Nasjonalparkstyrets praksis er vilkårlig og ikke hjemlet i lov eller forskrift. Alle utlegg og omkostninger vil inngå i våre krav- da oppfølgingen viser at Foreningenes roller har vært helt nødvendige.

Til Miljø direktoratet ved Ingrid Moe Dahl.

Foreningen Bevar Hoveodden (FBH) ved styret har vedtatt 10.09.2025 å innklage vedtak rettet mot Hoves Venner som gir tillatelse til å utføre følgende vedtak fattet i sak:

Raet nasjonalpark styre- utvalgssak 31/25 møtedato 26.08.2025:

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre vedta med hjemmel i forvaltningsloven § 35 første ledd A og C å omgjøre eget vedtak av 21.3.25 i styresak 10/25 (arkivsak 2025/3324) ved å oppheve hele vedtaket.

Raet nasjonalparkstyre vedtar følgende med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark: Hoves venner gis tillatelse til

- Utsetting av inntil 40 bålpanner. Utsetting av inntil 15 vedkasser. Utsetting av benker

på rasteplasser ved de inntil 40 bålpannene og inntil 20 andre steder. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).

- Etablering av klopper og stikkrenner langs kyststien for å hindre erosjon på grunn av

slitasje fra besøkende. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).

- Rydding på /ved kulturminner etter instruks fra kulturminnevernseksjonen i Agder

Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd.

- Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under

arbeidet jf verneforskriften § 9 fjerde ledd bokstav C9. Kjøringen er begrenset til transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjoner av gapahuk,

brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og bålpanner på området.

Kjøringen er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager, men mindre annet er direkte

avtalt for eksempel ved akutte behov/ av sikkerhetshensyn.

Tillatelsen er femåring og varer fra august 2025 til august 2030. Det skal utarbeides en

plan hvert halvår i samarbeid med forvalter og eventuelt Agder fylkeskommune og

grunneier.

Tilleggsopplysninger:

Det er også i vedtaket 26.08.2025 åpnet opp for en rekke tiltak som styret og forvalter anser ikke å være søknads pliktige.

Vi ber om at Miljødirektoratet gjør en vurdering av disse tiltakene også. Det er viktig å ha i mente at Hoves Venner er så mange at per uke kan innsatsen tilsvare opptil 150 arbeidstimer, opptil 7800 timer per år. Dette kan ved feil lovforståelse og vedtak som ikke er klart hjemlet i lov og/eller gir et vidt skjønn som her, ha veldig store konsekvenser. Som det også fremgår gjennom de snart siste 10 årene siden Raet ble opprettet. Antall arbeidstimer går frem av Hove Drift og Utvikling AS sine årsrapporter i hele denne perioden, med stadig økende antall oppgitte timer.

Våre kommentarer:

Foreningen har i drøfting med våre samarbeids foreninger og medlemmer av foreningen med fagkunnskap og erfarings-kunnskap fra området gjennom flere ti år, bestemt oss for å påklage vedtaket begrunnet i nml §8 2. ledd:

"«Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.» Vi fra Foreningen og våre samarbeidsorganisasjoner representerer denne kunnskapen gjennom generasjoner.

Vilkårlig skjøtsel:

Foreningen vil også påpeke at det frie skjønnnet som overlates til Hoves Venner ved felling av trær mm er uforsvarlig. Hoves Venner har ikke selv sikret at foreningens medlemmer opptre aktsomt og i tråd med verneforskriften, medlemmene har ikke relevant kunnskap og/eller erfaring, de kjenner ikke til bestemmelsene for vern-skogen eller verneforskriften. HV har gjentatte ganger

henvist til at: "Vi forholder oss utelukkende til Jenny". Dette har ført til en vilkårlig "skjøtsel" og hogst. FBH ser tydelig av praksisen i HV at de åpner opp for stisykling ved utvidelse av stiene og spredning av sadde og grus som ikke hører hjemme i området. Stadig nye stier etableres og utvides for å skape fremkommelighet for el-sykler og cross sykler.

Hoves Venner har i stor grad realisert de utviklings-ideene for området som var del av HDUs målsetninger etter stiftelsen av Canvas i 2018, om kommersiell utnyttelse av den gamle Campingen og den tilgrensende nasjonalparken ved: "Aktivitets-turisme".

Sentrale medlemmer av Hoves Venner er nært knyttet til Høyre, som har fremmet denne "utviklingen" i HDU og Bystyret. Når Hoves Venner har sikret seg forrang på områdene, medlemmer som tilhører et visst samfunnslag og som viser en eiendomsrett til området, så virker deres tilstedeværelse hver uke med opptil 50 menn og kvinner og ved merking av stier og benker med deres logoer og Vipps nr, som en privatisering av området til fordel for en forening som ikke tar inn nye medlemmer. Dette burde ikke tillates i en Nasjonalpark. Flere av medlemmene kaller seg: "Vi er de ekte Hoves Venner". Utsagnet viser en berettigelse og en eiendomsrett til allmennhetens friområder som har redusert Hoves sosiale kvaliteter for hele befolkningen og den vanlige mann og kvinner Sover tid.

Nasjonalparkstyret retter seg ikke etter råd og veiledning fra sitt fagdirektorat:

Det fremstår for FBH som om verken forvalter eller styreleder har rettet seg etter veiledningen fra Miljødirektoratet som fremgår av brev og møtereferater siden hogsten i verneskogen våren 2024. Formaninger, anbefalinger og veiledning førte ingen steds hen før øverste Direktør i MD krevde full stans av hogst og rydding i Januar 2025. Dette er overhodet ikke betryggende. Styret har gjentatte ganger vært anbefalt å fokusere på å utarbeide en forvaltningsplan, og ikke gjenoppta store skjøtsel tiltak før denne er godkjent og vedtatt. Det oppleves som direkte respektløst overfor de svært mange brukerne av Hove- at slike anbefalinger fra et overordnet fagdirektorat gjentatte ganger settes til side.

Hoves Venner har blitt gitt en særstilling på Hove av forvalter og NP styret. Dette til tross for felling av flere hundre, kanskje 100 trær og barbering av undervegetasjonen i snart 10 år. Ved er brakt hjem til foreningens medlemmer over svært mange år. Allikevel hyller nasjonalpark-styret deres "gode arbeid" og "uvurderlige innsats" i egne dokumenter, innstillinger og vedtak.

Medlemmer av sivilt samfunn som kjemper for naturen, mot utbygging og privatisering, blir derimot mistenkeliggjort og sjikanert av forvalter og styret gjennom utsagn til media og i egne leserinnlegg hvor gale og uriktige påstander fremsettes helt uten kilder.

Der enkelte har fått bot på opptil 22000 kroner for å spise nista si i bilen på innsiden av nasjonalpark grensen mot Alvekilen- ser man en meget tydelig forskjellsbehandling av Hoves Venner. Dette legitimerer deres baktaling og sjikane av oss og det forsterker splittelsen i lokalsamfunnet.. En regel for Hoves venner- en annen regel for alle andre.

Forvaltningen av Raet nasjonalparks er ikke tillitvekkende og er i strid med selve formålet for forvaltningsloven. Det er klassesamfunnet i Arendal vi over flere år har sett utspille seg på friarealene på Hove. Et øvre sjikt med tette

nettverk til HDU AS som har tatt seg til rette på områdene gjennom mange år. Arendal kommune har svært alvorlige levekårsproblemer. En demokratisk og tillitvekkende forvaltning tilsier at ikke noen særgrupper skal gis en slik særbehandling som Hoves Venner får. Nasjonalparkstyret opptreer partisk, og forvaltningen viser at representantene mangler helt grunnleggende kompetanser for å skjøtte sine verv i tråd med verneforskriften.

Arbeidsavtale mellom Siver Wille Svane, Jenny Marie Gulbrandsen og styreleder Robert Cornel Nordli:

Det har kommet FBH i hende en avtale som ble inngått mellom forvalteren, styreleder og Sivert Wille Svane i 2020. Vi antar at denne er godkjent av styret. Denne er funnet i området på Spornes der Svane hadde oppdrag om "skjøtsel". Det kan synes som om Svane har mistet den på bakken, den ble funnet av en person som hadde en faglig og formell tilhørighet til skjøtels-områdene.

Vi vil be Miljødirektoratet vurdere innholdet i den inngåtte avtalen. Vi er ikke kjent med at den er inngått henhold til anskaffelsesregelverket, men har heller ikke undersøkt. Erfaringsmessig er det lite grad av transparens i nasjonalpark styret ved anskaffelser. Størrelsen beløper seg til forholdsvis store beløp da avtalen er ti årig. Foreningen finner det oppsiktsvekkende at den pålegger taushetsplikt om funn av arter. Vi ber Miljø direktoratet om å gjennomgå avtalen, og at MD sjekker bakgrunnen for hvordan en slik avtale har kommet i stand i vernede områder hvor kunnskap om artsmangfoldet er helt sentralt. Funn er av allmenn interesse. FBH mener at alle oppdrag i offentlig regi bør lyses ut åpent, også om de er av mindre beløp enn denne avtalen. Det vil være en viktig forholdsregel mot en praksis som kan gi noen nettverk forrang.

Økokrim hvor står etterforskningen?

Til sist vil vi som part i saken ved anmeldelsen av forvalter og nasjonalparkstyret 31.12.2024 be om å få oppgitt hvem som er kontaktperson hos Økokrim? Om mulig vil vi gjerne ha en kort redegjørelse for hvor etterforskningen står?

Det er veldig belastende for mange medlemmer av vår og de andre foreningene at det ikke er kommet en tydelig avklaring- naboskap splittet- gamle venner og venninner behandler noen av oss som om vi har gjort noe galt ved å arbeide for at verneforskriften skal respekteres. Noen av oss opplever svært grov baktaling og sjikane. Usanne påstander fremsettes i leserinnlegg fra Raet NP og forvalter. Det er naturligvis utenkelig at andre grupper som ikke tilhører samme nettverk som Hoves Venner, NP styret og forvalteren skulle kunne ture frem på samme måte uten at de ikke med en gang ville ha blitt stoppet og møtt rettslig oppfølging. Det er en veldig uheldig utvikling for lokalsamfunnet og den jevne mann og kvinne, at man har fått en forvaltning av våre kjæreste områder som i den grad ikke oppleves betryggende eller forsvarlig og hvor særgrupper gis særskilte fordeler.

På vegne av styre i Foreningen Bevar Hoveodden,

Med vennlig hilsen Kristina Stenlund Larsen

| En rettelse: Kanskje 1000 trær- ikke "100" som skrevet.

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/3324-8 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 04.09.2025

Vedtak Søknad om tiltak og aktivitet på Hoveodden- Hoves Venner- Raet nasjonalpark

Jeg viser til søknad mottatt 21.8.25 og dialog på tlf/fysisk møte i forkant av dette.
Raet nasjonalparkstyre har behandlet søknaden og den er innvilget med vilkår.

Styret vil gjerne takke Hoves Venner for den uvurderlige innsatsen dere gjør for naturen og friluftslivet på Hoveodden.

Deler av de omsøkte aktivitetene er vurdert som ikke søknadspliktige, dette fremgår av vurderingene og vedtaket i saksfremlegget.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 Saksframlegg med vedtak

Mottakere:

HOVES VENNER
HOVE DRIFTS- OG UTVIKLINGSSSELKAP AS

Batteriveien 5 4841 ARENDAL
Hoveveien 100 4818 FÆRVIK

Kopi til:

Arendal kommune
Agder fylkeskommune
Statsforvalteren i Agder

Postboks 123
Postboks 788 Stoa
Postboks 504

4891 GRIMSTAD
4809 ARENDAL
4804 ARENDAL

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Miljødirektoratet

Postboks 5672 Torgarden

7485 TRONDHEIM

Arkivsaksnummer: 2025/3324-7

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 28.08.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	31/25	26.08.2025

Søknad om tiltak og aktivitet på Hoveodden- Hoves Venner- Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre vedta med hjemmel i forvaltningsloven § 35 første ledd A og C å omgjøre eget vedtak av 21.3.25 i styresak 10/25 (arkivsak 2025/3324) ved å oppheve hele vedtaket.

Raet nasjonalparkstyre vedtar følgende med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark: Hoves venner gis tillatelse til

- Utsetting av inntil 40 bålpanner. Utsetting av inntil 15 vedkasser. Utsetting av benker på rasteplasser ved de inntil 40 bålpannene og inntil 20 andre steder. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Etablering av klopper og stikkrenner langs kyststien for å hindre erosjon på grunn av slitasje fra besøkende. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Rydding på /ved kulturminner etter instruks fra kulturminnevernseksjonen i Agder Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd.
- Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under arbeidet jf verneforskriften § 9 fjerde ledd bokstav C9. Kjøringen er begrenset til transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjoner av gapahuk, brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og bålpanner på området. Kjøringen er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager, men mindre annet er direkte avtalt for eksempel ved akutte behov/ av sikkerhetshensyn.

Tillatelsen er femåring og varer fra august 2025 til august 2030. Det skal utarbeides en plan hvert halvår i samarbeid med forvalter og eventuelt Agder fylkeskommune og grunneier.

Øvrige omsøkte tiltak er vurdert å være ikke søknadspliktige. Dette omfatter:

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene jf forvaltningsplanutkastet.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere tråkkslitasje jf forvaltningsplanutkastet.
- Reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl bålpanner, benker, bord og vedkasser jf jf forvaltningsplanutkastet og vfs §3 3.ledd a).
- Vedlikeholde skilt/stimerking jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).

Motorferdsel i forbindelse med skjøtsels- og forvaltningsoppgaver er heller ikke søknadspliktig. Dette omfatter:

- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra
- Rydding av gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer jf vfs § 6 annet ledd
- Fjerne aske og søppel fra området jf forvaltningsplanutkastet
- Fjerne fremmede arter jg nml § 47
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger på sensommer med bortkjøring av biomasse jg nml § 47.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Raet nasjonalparkstyre - 26.08.2025

Behandling

Forvalters innstilling er enstemmig vedtatt.

Vedtak

Raet nasjonalparkstyre vedtar med hjemmel i forvaltningsloven § 35 første ledd A og C å omgjøre eget vedtak av 21.3.25 i styresak 10/25 (arkivsak 2025/3324) ved å oppheve hele vedtaket.

Raet nasjonalparkstyre vedtar følgende med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark: Hoves venner gis tillatelse til

- Utsetting av inntil 40 bålpanner. Utsetting av inntil 15 vedkasser. Utsetting av benker på rasteplasser ved de inntil 40 bålpannene og inntil 20 andre steder. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Etablering av klopper og stikkrenner langs kyststien for å hindre erosjon på grunn av slitasje fra besøkende. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Rydding på /ved kulturminner etter instruks fra kulturminnevernseksjonen i Agder Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd.
- Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under arbeidet jf verneforskriften § 9 fjerde ledd bokstav C9. Kjøringen er begrenset til transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjoner av gapahuk, brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og bålpanner på området. Kjøringen er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager, men mindre annet er direkte avtalt for eksempel ved akutte behov/ av sikkerhetshensyn.

Tillatelsen er femåring og varer fra august 2025 til august 2030. Det skal utarbeides en plan hvert halvår i samarbeid med forvalter og eventuelt Agder fylkeskommune og grunneier.

Øvrige omsøkte tiltak er vurdert å være ikke søknadspliktige. Dette omfatter:

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene jf forvaltningsplanutkastet.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere tråkkslitasje jf forvaltningsplanutkastet.
- Reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl bålpanner, benker, bord og vedkasser jf jf forvaltningsplanutkastet og vfs §3 3.ledd a).
- Vedlikeholde skilt/stimerking jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).

Motorferdsel i forbindelse med skjøtsels- og forvaltningsoppgaver er heller ikke søknadspliktig. Dette omfatter:

- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra
- Rydding av gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer jf vfs § 6 annet ledd
- Fjerne aske og søppel fra området jf forvaltningsplanutkastet
- Fjerne fremmede arter jg nml § 47
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger på sensommer med bortkjøring av biomasse jg nml § 47.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Hoves Venner utfører oppgaver knyttet til vedlikehold og skjøtsel av innfallsporten på Hoveodden i Raet nasjonalpark. Venneforeningen har siden 2002 utført oppdrag i Raet landskapsvernområde på Hove og fortsatte med dette da området ble nasjonalpark i 2016.

Hoveodden har flere hundre tusen besøkende per år, med stor aktivitet hele året. En del er tilreisende, men svært mange er lokale innbyggere. Hove ble kåret til Aust-Agders viktigste rekreasjonsområde for noen år siden.

Hoves venner søker om tillatelse til å vedlikeholde området på følgende måter:

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene. Sjeldnere ellers.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere tråkkslitasje
- Legge små stikkrenner, rør og klopper i områder med mye vann som skaper erosjon/tråkkskade.
- Sette ut, reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl sette ut/vedlikeholde bålpanner, benker, vedkasser og bord.
- Fjerne aske og søppel fra området.
- Vedlikeholde skilt/stimerking
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier.
- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra.
- Rydde gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes arkeologer.
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger.
- Fjerne fremmede arter
- Motorisert ferdsel ifm med tiltak.

Hoves Venner ønsker også å utføre skjøtsel på området dersom dette blir aktuelt jf kartlegging og skjøtelsesplaner, men dette inngår ikke i søknaden.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften § 3 Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger (..) o.l. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

a. vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

b. vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsårer, skilt, bruer og lignende, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- g. bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- j. etterfylling av sand på eksisterende offentlige sandstrender.*

§ 6. Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Kulturminner skal ikke tildekkes, flyttes eller fjernes.

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

§ 9. Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt. Det er forbud mot motorbåttrace og øvingskjøring med racingbåter.

(..)

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.*
- d. motorferdsel i forbindelse med rydding av offentlige sandstrender, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til:

- c. motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, brygger og lignende.*

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det gitt retningslinjer for tilrettelegging for friluftsliv:

Friluftslivsutøveren skal i størst mulig grad kunne velge hvor han/hun vil ferdes innenfor nasjonalparken. Samtidig skal ikke friluftaktiviteten være til skade for verneverdiene. Ved behov skal derfor forvaltningsmyndigheten søke å styre ferdselen bort fra spesielt sårbare områder.

Hensynsfull forvaltning

Forvaltningstiltak skal i størst mulig grad utformes slik at brukeren ikke opplever at ferdselen blir unødig regulert. Nødvendig styring av ferdselen skal fortrinnsvis skje gjennom informasjon eller kanalisering gjennom positive tiltak. Strengere håndheving og reaksjoner skal først og fremst benyttes i forbindelse med bevisste overtredelser av reglene i sårbare områder. Merk likevel ferdselsforbudet i sone A.

Tilrettelegging

All tilrettelegging for friluftsliv og ferdsel skal være i tråd med DN-håndbok 27 Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv (2006) og Merkehandboka (2009). Nasjonalparken forvaltes i to hovedgrupper av øyer/områder med tanke på tilrettelegging: Tilrettelagte og ikke tilrettelagte. Graden av tilrettelegging vil variere. Ved all tilrettelegging skal det vurderes konkret om tiltaket kan og bør ha universell utforming. Der universell utforming ikke er forenelig med verneformål og/eller verneverdier, skal det tilstrebes så god tilgjengelighet som mulig.

Vedlikehold

Vedlikehold omfatter ikke ombygging og utvidelse, og skal skje på en slik måte at stier, skilt, bruer og løyper opprettholdes uten å endre karakter. Dette innebærer bruk av materialer, løsninger og teknikker som ikke vesentlig skiller seg fra det som tidligere er benyttet.

Nye konstruksjoner og innretninger for friluftsliv

Bestemmelsen åpner for å søke om tiltak i områder som er offentlig sikret til friluftformål eller hvor allmenn ferdsel ellers er tillatt. Nye bygninger, brygger og innretninger representerer endringer i skjærgårdslandskapet. Det er derfor viktig at behovet vurderes nøye før de etableres. Ved behandling av søknader skal det legges vekt på at nye bygninger, brygger og innretninger for allment friluftsliv skal etableres på en skånsom måte som ivaretar natur- og kulturmiljøet og ikke ødelegger verneverdier eller på annen måte er i strid med verneformålet. Innenfor denne hovedrammen skal man tilstrebe bygninger, brygger og innretninger med gode visuelle kvaliteter, både i seg selv og i forhold til omgivelsene.

Midlertidige markeringsbøyer for seilspport:

I forbindelse med trening og regatta kan det legges ut bøyer. Bøyene kan legges ut kort tid før seilasen og fjernes umiddelbart etterpå.

Hoveodden er en utvalgt innfallsport der styret har vedtatt å ha god tilrettelegging. Fra Besøksstrategi:

Mål for tilrettelegging: Stimulere til økt bevissthet om nasjonalparken gjennom informasjon om verneformål og atferdsregler. Stimulere til økt bruk av nasjonalparken i balanse mot verneformålene (hekke- og rasteplasser for fugl, viktige marine naturtyper, sårbarhet knyttet til rullestein) og bevaring av stedets karakter som rekreasjonssted for allmenheten. Atferdsregler knyttet til bålbrenning og hogst i vernskog må tydeliggjøres.

Målgruppe: dagsbesøkende fra land, turgåere, de som ønsker å oppholde seg ved eller gå langs havet, båter, havkajak, windsurfing, besøkende som ønsker å benytte aktivitetstilbud i området.

	Vurdering	Tiltak kort sikt	Tiltak lang sikt
Infrastruktur og informasjon			
Lokalisering av innfallsport	Delvis etablert.	To innfallsporter etableres: Hove leir og Hove camping.	
Infotavle	Hove camping og Hove Leir har midlertidig tavle.	Oppdaterte tavler plasseres ut. Gi info spesielt rettet mot brukere med funksjonsnedsettelse.	
Skilting	Potensial for å skilte mer.	Forsiktig skilting med NP-standard i samarbeid med lokale. Dynamisk skilt med info om hekke/rastefugl spesielt rettet mot blått friluftsliv ved Hove Camping	Kanaliserer ferdsel bort fra strendene/mudderflaten i trekkperioder.
Parkeringsplasser biler	Tilstrekkelig.	Etablere HC-plasser nærmest stranden og i Hove Leir	
Offentlig busstransport	Finnes, men lang avstand til busstopp, ca. 2 km fra Hove Camping.	Undersøke behov og muligheter for evt. endringer.	
Offentlig båttransport	(Faste) ferjeanløp til Hove camping i sommerferien og båttaxi	Utvides til anløp ved Hove leir i sommersesongen. Vurdere behov og stimuli for å bedre tilbudet av offentlig båttransport i nasjonalparken som helhet. Universell utforming	
Gjestebrygger	Finnes ved Hove camping, Hove leir og ved Strandhuset (Handikapstranda).	Vurdere behov for flytebrygger. Skifte ut gamle brygger med nye. Universell utforming. Tilrettelegge for kajakk o.l. inkludert kajakslipp/rampe for vannsport.	
Badeplasser	Finnes i dag, varierende kvalitet	Etablere gode baderamper og mobimatter på Hove	Vurdere badetårn/stupestuener. Vurdere rampe til

		Camping og ved Strandhuset. Opplyse om tilgang på nøkkel for HC-brukere. Fyller på sand ved behov.	windsurfere m.m. i midtre del av kilen for å skåne sjøfugl innerst.
Toalettanlegg	Finnes på Hove camping og Hove leir.	Vurdere om toaletttilbud er tilfredsstillende og godt nok skiltet. Universell utforming.	
Søppeldunker	Finnes Hove leir.	Vurdere om søppeldunkene er tilfredsstillende og godt nok skiltet. Etablere bedre (offentlige) søppeldunker ved Hove camping.	Vurdere stativ med hundeposer/dunker langs tursti.
Tursti og kyststi	Finnes Kyststi, Folkesti (UU) og ridesti	Opprettholde standard på stier i samarbeid med Hoves Venner og HDU. Merke kyststi til Spornes og mot Sandum.	Vurdere sykkeltrase på grunn av brukerkonflikter
Benker, bord, rasteplasser, bålplasser	Finnes i dag i varierende kvalitet og utforming.	Området trenger en gjennomgang/ helhetlig plan for bålplasser og benker/rasteplasser. Etablere gode bålplasser for å hindre vill-bål.	
Annet			
Kulturlandskap	Hoves venner er aktive og forvalter etter eksisterende forvaltningsplan/skjøtselsplan.	Skjøtselsplan utarbeides.	
Bålbrenning	Mye diskutert i offentligheten.	Området trenger en gjennomgang/ helhetlig plan for bålplasser og benker/rasteplasser.	
Båndtvang	Løse hunder vedvarende utfordring.	Vurdere å gjerde inn områder for lufting av hund i eller utenfor nasjonalparken.	

Fra Sårbarhetskartlegging side 74:

Samordna forslag:

- Rundt Hoveodden er det allerede mange parallelle og godt opparbeida turruter. Det bør ikke bli flere. Hovedrådet er å appellere til alle om å ta hensyn til andre brukere (hensynsprinsippet i Friluftsløven) – her skal både fot, sykkel, barnevogner og rullestoler ha plass. Om en likevel vil prøve å skille turgåere og syklister, bør enten Kyststien eller Folkestien suppleres med info-skilt om (usynlig) anbefalt høyre/venstre-delelinje mellom fot og sykkel, og ev. utvide vegbanen til en av disse stiene (dersom det viser seg å være nødvendig).
- Omfanget av kryssende 'villstier' bør begrenses. En kan opparbeide noen ordentlige stier ned til stranda og sånn sett prøve å kanalisere det meste av ferdselen.

- Arbeidet med å tilrettelegge faste og attraktive bålplasser bør fortsette, og kanskje suppleres med flere tilliggende sittegrupper i nærheten (men uten bålplasser).
- I strandsona og gruntvannsområdene i Hovekilen er det periodevis behov for å styre eller begrense ferdsele av hensyn til fugl (hekking og rasting). Å innføre ferdseleforbud er trolig lite aktuelt her. Å utarbeide info-tiltak for å prøve å styre ferdsele sonevis (tid og rom) er utfordrende, men verdt å prøve.
- Hva som skjer med Hove camping vil til en viss grad påvirke sårbarheten i dagens omkringliggende nasjonalpark, men på grunn av de store og varierte brukergruppene (i stor grad uavhengig av «campingen»), vil det sannsynligvis ikke påvirke sårbarheten i radikalt forsterkende eller svekkende grad. Restaurering/tilbakeføring av campingområdet til grøntområder uten infrastruktur (tilførselsvei og parkeringsplass) vil muligens redusere en del av ferdsele, både langs sti og spredt, kanskje spesielt utenom høysesongen/sommermånedene. Det kan ha positive effekter på fuglelivet i trekkperiodene.
- Ved videreføring av kommersiell aktivitet (på dagens Hove camping) vil tett samarbeid mellom nasjonalparkforvaltninga og de eventuelle driverne om informasjons- og tilretteleggingstiltak være avgjørende for å redusere sårbarheten.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fattar vedtak om dispensasjon etter verneforskriften.

Presedens

Det er lite rom for presendes. De få frivillige initiativgruppene som finnes på for eksempel Hove og Stølsviga har god dialog med forvaltningen.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at deler av de omsøkte tiltakene ikke er søknadspliktige.

Det omfatter

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene jf forvaltningsplanutkastet.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere tråkkslitasje jf forvaltningsplanutkastet.
- Reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl bålpanner, benker, bord og vedkasser jf jf forvaltningsplanutkastet og vfs §3 3.ledd a).
- Vedlikeholde skilt/stimerking jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).

I tillegg er noen av oppgavene omfattet av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver. Disse utføres på vegne av forvaltningsmyndigheten og gir anledning til motorisert ferdsel med hjemmel i § 9 3.ledd a).

- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra
- Rydde gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer jf vfs § 6 annet ledd
- Fjerne aske og søppel fra området jf jf forvaltningsplanutkastet
- Fjerne fremmede arter
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger på sensommer med bortkjøring av biomasse.

Følgende tiltak vurderes som søknadspliktige:

- Legge små stikkrenner, rør og klopper i områder med mye vann som skaper erosjon/tråkkskade jf vfs § 3 4.ledd g)
- Sette ut, rasteplasser inkl sette ut/vedlikeholde bålpanner, benker, vedkasser og bord vfs § 3 4.ledd g)
- Rydde gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer jf vfs § 6 annet ledd
- Motorisert ferdsel ifm med tiltak vfs § 3 4.ledd g) med hjemmel i § 9 4.ledd c)

Tiltakene faller inn under verneforskriften § 3 fjerde ledd g) som gir anledning til å søke om tiltak for å legge til rette for friluftsliv. Tiltakene er i tråd med retningslinjer i forvaltningsplanen og besøksstrategien. Tiltak på kulturminner er i tråd med verneforskriften § 6 annet ledd.

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000.

Forvalter har vært befarig i området flere ganger per år med Hoves venner, og det er gjort omfattende naturkartlegginger i området- både av naturtyper og artsregistreringer. Nye kartlegginger skal utføres i 2025. Kunnskapsgrunnlaget anses dermed som godt jf nml § 8. Det er tørr blåbærlyng furuskog og strender med enten rullestein eller sanddyner som dominerer på Hoveodden. Enkelte områder har godt innslag av eik og lik rikere og fuktigere områder med plantet granskog. Det er en del forekomster av fremmede arter. Mange av artene som er funnet i området er knyttet til åpne seminaturlige naturtyper som er i ferd med å gro igjen. Videre skjøtsel bør avvente en skjøtselsplan og utsettes inntil dette foreligger. Fjerning av fremmede arter bør vektlegges, da dette er en trussel mot verneverdiene.

Det er betydelig besøk i området, og behovet for tilrettelegging er stort. Sårbarhetskartleggingen viser til at området er robust for ferdsel, med kun noen få områder med slitasje. Kanalisering til hovedstier og tilrettelegging med bålplasser og rasteplasser anbefales. Vedhogst og bålbrekking på svaberg/rullestein er fortsatt en stor utfordring, særlig knyttet til skade på døde trær og geologi.

Det skal samtidig tas hensyn til verneverdier og landskap. Rasteplasser, tiltak på stier og bålpanner virker både kanaliserende, men er også inngrep i landskapet. Forvalter mener at

de omsøkte tiltakene er innenfor den graden av tilrettelegging som beskrives i sårbarhetskartleggingen og besøksstrategien.

Føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor vekt i vurderingen. I enighet med Hoves venner utsettes søknad om andre skjøtselstiltak til skjøtelsplan foreligger.

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse til omsøkte tiltak med utsetting av bålpanner, vedkasser, rasteplasser, stikkrenner, klopper med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g). Det anbefales videre å gi tillatelse til rydding av kulturminner etter instruks fra Agder Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd og motorferdsel i tråd med verneforskriften § 9 4.ledd c). til oppgaver med vedlikehold og reparasjoner jf verneforskriften § 9 tredje ledd c).

Øvrige omsøkte tiltak er vurdert å være ikke søknadspliktige. Motorferdsel i forbindelse med skjøtels-og forvaltningsoppgaver er heller ikke søknadspliktig.

Hoves Venner

Viser til svar på søknad om tiltak på Hove odden. I svaret står det at det skal utarbeides halv årsplaner (i samråd med Nasjonalparkforvalter) for det arbeid som skal utføres.

Halvårs-Aktivitetsplan for høsten: 19/8 til 16/12-2025

Utsetting av inntil 8 nye bålpanner på Hoveodden og 5-6 bålpanner på Spornes.

Utsetting/vedlikehold av inntil 15 vedkasser.

Vedlikehold av benker på rasteplasser ved de inntil 40 bålpannene og inntil 20 andre steder.

Tynne på nedgrodd felt nedenfor Tromøy kirkes kirkegård. Pågår.

Snekre flere ved kasser. (7 stk.) Ferdig.

Etterfylle vedkasser og ved til gapahuk, utenom bålforbud! Pågår.

Hugge ved i 60 liters sekker. Veden kommer fra trær ved branntomta(i leiren) Vi gir bort 100/200 sekker til Kirkens bymisjon og/eller Frelsesarmeen. Ellers går mye av veden til å etterfylle vedkasser og vedboden i Gapahuken

Rydde rundt bauta ved Tromøy kirke.

Felle diverse trær inne i Hoveleiren.

Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5.år på de meste utsatte steder.

Legge grus i hullede veier i Hoveleiren.

Vedlikehold skilt/stimerking.

Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegnet virke for å redusere tråkkslitasje.

Rydde/holde åpne etablerte stier. Ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier.

Reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl bålpanner, benker, bord og vedkasser.

Fjerne aske og søppel fra område. Pågår.

Fjerne fremmede arter.

Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger på sensommer med bort kjøring av biomasse.

Legge sand etter behov på bålplasser.

Rydding av gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer.

Vi har tillatelse til:

Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under arbeid. Kjøring er begrenset til transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjon av gapahuk, brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og bålpanner på område. Kjøring er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager med mindre annet er direkte avtalt for eksempel ved akutte behov/av sikkerhetshensyn.

Til styret i Raet Nasjonalpark!

Hoves Venner utfører oppgaver knyttet til vedlikehold og skjøtsel av innfallsporten på Hoveodden i Raet nasjonalpark. Vi har siden 2002 utført oppdrag i Raet landskapsvernområde på Hove og fortsatte med dette da området ble nasjonalpark i 2016.

Hove odden har flere hundre tusen besøkende per år, med stor aktivitet hele året. En del er tilreisende, men svært mange er lokale innbyggere. Hove ble kåret til Aust-Agders viktigste rekreasjonsområde for noen år siden.

Vi søker om tillatelse til å vedlikeholde området på følgende måter:

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene. Sjeldnere ellers.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere tråkkslitasje
- Legge små stikkrenner, rør og klopper i områder med mye vann som skaper erosjon/tråkkskade.
- Sette ut, reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl sette ut/vedlikeholde bålpanner, benker, vedkasser og bord.
- Fjerne aske og søppel fra området.
- Vedlikeholde skilt/stimerking
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier.
- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra.
- Rydde gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes arkeologer.
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger.
- Fjerne fremmede arter
- Motorisert ferdsel ifm med tiltak.

Styret i Hoves venner

Svein Line (leder)

Søk etter innhold i valgte kilder

Fra: sveilin@online.no[sveilin@online.no]

Sendt: 21.08.2025 09:44:59

Til: Gulbrandsen, Jenny Marie;Gulbrandsen, Jenny

Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no;jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]

Tittel: Søknad fra Hoves venner

Hei!

Som avtalt sender vi en søknad om å fortsette det arbeidet vi driver på Hoveodden.

Legger også ved et kart som viser de 32 aktive bål plassene. 15 vedkasser er utplassert og det kommer 7 til før 15.sept. Disse vil også bli merket på kartet.

Styret Hoves venner

Svein Line

Arkivsaksnummer: 2025/8712-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 13.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	42/25	21.11.2025

Søknad om omlegging av kyststi - Hasseltangen- Grimstad kommune 58/20- 58/23 - 58/29 - Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark tillatelse til Grimstad kommune og Grip 1 til tiltak med omlegging av trase for kyststi i henhold til forvaltningsplan og besøksstrategi med hjemmel i verneforskriften § 3 tredje ledd g). Det gis videre tillatelse til motorisert ferdsel med hjemmel i verneforskriften § 9 fjerde ledd c).

Tillatelsen omfatter å grave ut og flytte masser som ligger på stedet og etablere en egnet sti i hht vilkår som er tilgjengelig for friluftslivet. Stien skal gi en mer naturnær og tryggere opplevelse av å ferdes gjennom området.

Stien tillates etablert mellom bryggeanlegg nord på Sømsveien 183 og inn på kommunens eiendom rett øst for dette jf kart i saksframlegg.

- Stien kan ha en bredde på inntil 1 meter og skal være med jevn overflate. Det skal være tilnærmet universell utforming, jf besøksstrategi og prioriteringer for Hasseltangen Innfallsport.
- Stien skal anlegges over nivå for høyvann i et 20 års perspektiv.
- Arbeidet kan utføres med gravemaskin jf dispensasjon for motorferdsel
- Toppdekket skal fjernes for å hindre spredning av eventuelle uønskete fremmede arter fra industritomten til verneområdet. Rynkerose skal fjernes fra stranden.
- Det skal benyttes masser fra stedet som kan fylles ut i sjø, men med maks bredde på 6 meter fra nåværende utforming.
- Siltgardin skal benyttes mellom sti/land og ålegressforekomst.
- Tiltaket skal utføres utenfor vekstsesong for ålegress, dvs mellom 1.okt og 1.mars.
- Det skal ryddes manuelt og alt avfall skal leveres til gjenvinning.

Tiltaket kan være søknadspliktig etter andre lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

GRIP1 AS og Grimstad kommune søker om å legge om turstien som går øst på Sømsveien 183. Eiendommen på Sømsveien 183 gnr/bnr 58/20 (del av Marex) og deler av sjøarealene er utenfor Raet nasjonalpark, og grenser til Grimstad kommune gnr/bnr 58/25 i øst («Makeskiftet» Hasseltangen).

Det er gjennomført prosess og merking av sti fra Vessøy- Lillenes- Hasseltangen med kyststi, det ligger også som et vilkår i reguelfringsplanen på Marex-tomta. Stien går videre langs kysten til Fevik.

Nåværende trase går nord på industriområdet og delvis over bryggeanlegg og områder med tungtrafikk. Båter løftes opp/ settes ut med kran, og det har oppstått flere uoversiktlige og potensielt farlige situasjoner der turgåere har vandret inn i hangarer. De fleste kritiske situasjonene er utenfor industribygget med adresse Sømsveien 183 (jf kartutsnitt). Der går traseen for kyststi rett foran portene – vist med gul strek på foto nedenfor.

Her er oversiktobilde:

Sammen med Grimstad kommune (grunneier på nabetomt som også berøres) har Grip1 AS laget et forslag der man ved å bearbeide allerede utfylte stedegne masser kan etablere en ny trase som fjerner ferdsel bort fra industribygget og nærmere havet/naturen. Tiltaket vil utføres som et samarbeid mellom Grip 1 AS og Grimstad kommune.

De berørte fyllmassene ble fylt ut på 1960-tallet ifm etablering av industri på tomten, og består av stedegen morenemasse tilsvarende fjernetete fyllmasser i Haslebukta.

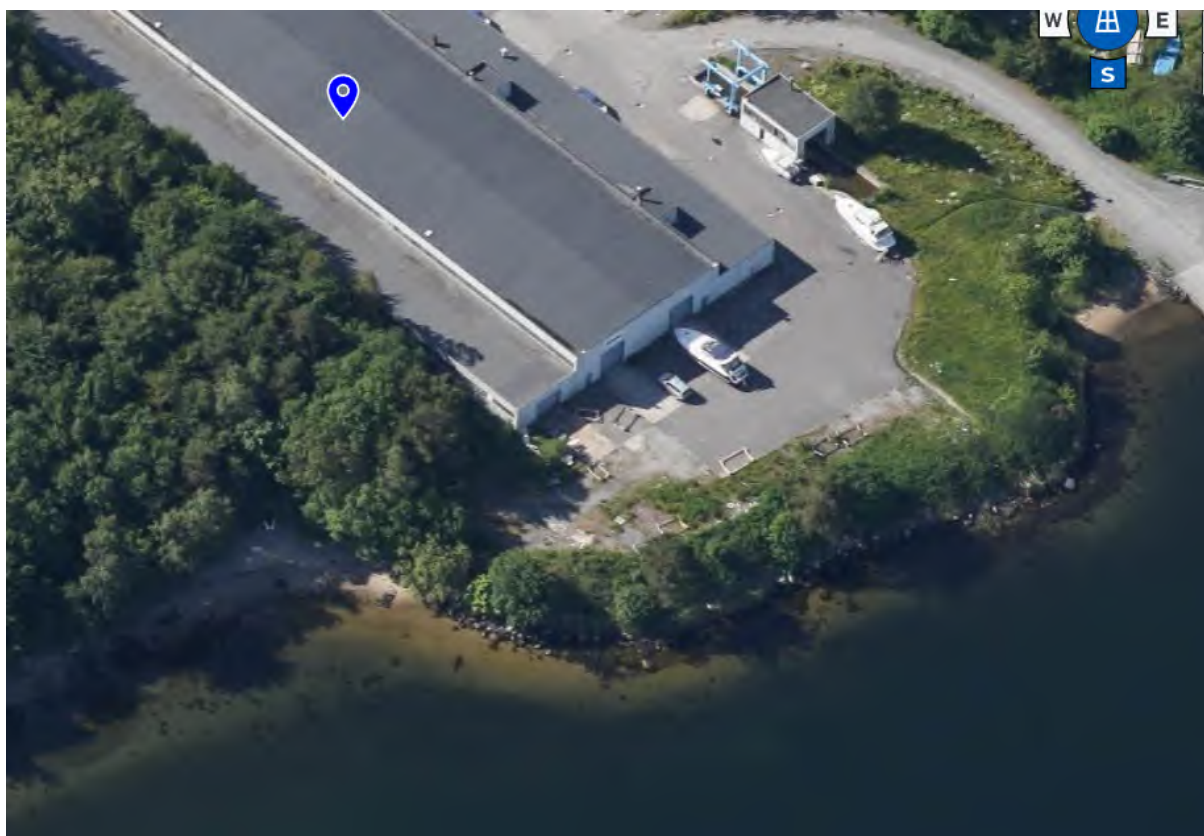

Flomkart 20-årsflom fra NVE <https://temakart.nve.no/tema/flomaktsomhet>

Kart over naturverdier og kulturminner. Skravert felt er ålegress, og gult punkt er observasjon av sjøorre, lappfiskand, makrellterne, storspove, alke, fiskemåke og lomvi. Det er 12 meter mellom fyllmasser og registrert ålegressforekomst, som er verdisatt til svært viktig (A). Området er kartlagt som svært viktig for friluftslivet.

Friluftslivet benytter dette området aktivt, og det er registrert som svært viktig. På kommunens del av området ligger en bortgjemt og idyllisk sandstrand som per nå er svært utilgjengelig på grunn av bratt tilkomst.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3. Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger herunder anlegg for energiproduksjon og oppdrett/akvakultur, sleping av redskap på sjøbunnen, hensetting av campingvogner, bobil og maskiner, opplag av båter, bøyelegging av båter, vegbygging, bergverksdrift, graving, kunstige sandstrender, utfylling og henleggelse av masse, mudring og dumping, uttak av skjellsand, boring og sprenging, bryting av stein, mineraler og fossiler, fjerning av rullestein, større stein og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, gjødsling, tilplanting, nydyrking, flatehogst, bakkeplanering, fremføring av luft-, vann-, sjø- og jordledninger, gass- eller oljeledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

(...)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

g. bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

§ 9. Forbud mot motorferdsel

(...)

Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til:

c. motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, brygger og lignende.

Forvaltningsplan

Utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark, Søm Lvo etc.. som fulgte med vernevedtaket angir retningslinjer for tilrettelegging for friluftslivet:

Valgfrihet og verneverdier

Friluftslivsutøveren skal i størst mulig grad kunne velge hvor han/hun vil ferdes innenfor nasjonalparken. Samtidig skal ikke friluftaktiviteten være til skade for verneverdiene. Ved behov skal derfor forvaltningsmyndigheten søke å styre ferdsele bort fra spesielt sårbare områder.

Hensynsfull forvaltning

Forvaltningstiltak skal i størst mulig grad utformes slik at brukeren ikke opplever at ferdsele blir unødig regulert. Nødvendig styring av ferdsele skal fortrinnsvis skje gjennom informasjon eller kanalisering gjennom positive tiltak. Strengere håndheving og reaksjoner skal først og fremst benyttes i forbindelse med bevisste overtredelser av reglene i sårbare områder. Merk likevel ferdselsforbudet i sone A.

Tilrettelegging

All tilrettelegging for friluftsliv og ferdsel skal være i tråd med DN-håndbok 27

Naturvennligtilrettelegging for friluftsliv (2006) og Merkehåndboka (2009). Nasjonalparken forvaltes i to hovedgrupper av øyer/områder med tanke på tilrettelegging: Tilrettelagte og ikke tilrettelagte. Graden av tilrettelegging vil variere. Ved all tilrettelegging skal det vurderes konkret om tiltaket kan og bør ha universell utforming. Der universell utforming ikke er forenelig med verneformål og/eller verneverdier, skal det tilstrebes så god tilgjengelighet som mulig.

Vedlikehold

Vedlikehold omfatter ikke ombygging og utvidelse, og skal skje på en slik måte at stier, skilt, bruer og løyper opprettholdes uten å endre karakter. Dette innebærer bruk av materialer, løsninger og teknikker som ikke vesentlig skiller seg fra det som tidligere er benyttet.

Besøksstrategi (utsnitt som omfatter Hasseltangen). Hasseltangen er definert av styret som en innfallsport som skal ha en høy grad av tilrettelegging og være mest mulig tilgjengelig.

Hasseltangen/Søm landskapsvernområde

Hasseltangen landskapsvernområde ligger helt øst i Grimstad kommune og ble opprettet i 2006. Deler av det tidligere landskapsvernområdet ble innlemmet i Raet nasjonalpark, mens en vesentlig del av det ble videreført som Søm landskapsvernområde. Landskapsvernområdet dekker et totalareal på ca. 310 da, hvorav ca. 64 da er sjøareal. Det er på Hasseltangen det store raet går inn på fastlandet. Verneverdier er knyttet til kvartærgeologi men også edelløvskog, våtmark, fuglelivshensyn, kulturlandskap, strandenger, havstrender og grunne og skjermede saltvannspoller. Det er flere gravrøyser fra stein-/bronsealder i området.

Hasseltangen er et lett tilgjengelig og familievennlig område med badestrand, rikelig med gressarealer og gode sjørretplasser. Området er tilpasset handikappede med asfalterte rullestolstier ned til strand og utsiktspunkt mot havet.

Mål for tilrettelegging: Stimulere til økt bevissthet om nasjonalparken gjennom informasjon om verneformål og atferdsregler. Stimulere til økt bruk i balanse mot verneformålene og bevaring av stedets karakter som rekreasjonssted for allmenheten og hensyn til bebyggelse.

Målgruppe: dagsbesøkende, turgåere, de som ønsker å oppholde seg ved eller gå langs havet, sportsfiskere.

Det er kommet en nyere veileder M1326 som erstatter den som er omtalt i retningslinjene.

Kap 3.3 Tilrettelegging bør vurderes når man ønsker å:

- Stimulere til økt deltakelse i friluftsliv
- Legge til rette for økt bruk/økt kapasitet i populære områder
- Ivareta opplevelsen for brukerne
- Informere brukere i det aktuelle området
- Tilrettelegge for alle og/eller noen utvalgte brukergupper
- Kanalisere ferdsel
- Hindre uønsket slitasje
- Redusere konflikter mellom brukere (for eksempel gående vs. syklende)
- Legge til rette for ulike aktiviteter (skilek, sykkeløyper, grill- og bålplasser, klatrefelt)
- Redusere konflikter med grunneier og naboer til området
- Sikre utsatte steder

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften.

Presedens

Det er lite rom for presedens. Tiltaket er på en offentlig eiendom og gjøres til dels for å ivareta sikkerhet på en industritomt, og til dels for å øke verdien for friluftslivet.

Vurdering

Tiltakene faller inn under verneforskriften § 3 fjerde ledd g) som gir anledning til å søke om tiltak for å legge til rette for friluftsliv. I dette tilfeller innebærer det å flytte en trase som går over en trafikkert og risikofyllt industritomt til et mindre kritisk areal på samme eiendom. Tiltaket innebærer at stedege masser på stedet fylles ut i sjø for å etablere et nivå/terskel som egner seg for ferdsel til fots fra Sømsveien 183 til bukta lengst vest på Hasseltangen – kommunens eiendom gnr /bnr 58/25.

Tiltaket er i tråd med retningslinjer i forvaltningsplanen og besøksstrategien, som legger til grunn at tilretteleggingen skal følge veileder for naturvennlig tilrettelegging og være mest mulig universell på Innfallspporten Hasseltangen jf styrets prioriteringer da Besøksstrategien ble behandlet.

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000.

Forvalter har vært befarer i området flere ganger også ifm søknad sammen med leder for parkavdelingen i Grimstad kommune og eier av Grip 1 As/ Marexeiendommen. Det er gjort omfattende naturkartlegginger i området- både av naturtyper og artsregistreringer. Det er et punkt med rødlistede arter ute i sjø, alle er fuglearter som vurderes å ikke bli negativt berørt av tiltaket. Nye kartlegginger (NIN) utføres i 2025, og rapport ventes på nyåret 2026.

Kunnskapsgrunnlaget anses dermed som godt jf nml § 8.

Fyllmassen er dekket av arter som trives på forstyrret mark, og ved overgangen til kommunenes tomt er det strender med sand og rullestein, bøkeskog med innslag av bartrær, og med nokså skrinne bakkevegetasjon. I sjø er det registrert en svært viktig forekomst av ålegress ca 12 meter fra land. Denne er svært sårbar for forstyrrelser som partikkelspredning og utfylling av masser.

Fremmede arter

Fjerning av fremmede arter bør vektlegges, da dette er en trussel mot verneverdiene. Det er registrert en forekomst av rynkrose på kommunens eiendom, og ingen fremmede arter på fyllmassene. Toppdekket bør likevel holdes borte fra verneområdet for å unngå tilførsel av fremmede/uønskete arter.

Friluftsliv

Det er betydelig besøk i området, og behovet for tilrettelegging er stort. Hasseltangen er en hovedinnfallsport til Raet NP og styret har vedlagt stor grad av tilrettelegging, og vektlegger har verneformålet § 1 som viser til friluftsliv i femte ledd. Sårbarhetskartleggingen viser til at området er robust for ferdsel. Kanalisering til hovedstier og tilrettelegging med bålplasser og rasteplasser anbefales. Ferdselsteller har ligget stabilt på ca 100 000 – 150 000 per år over flere år.

Det skal samtidig tas hensyn til verneverdier og landskap. Tiltak på stier virker kanalisierende, men er også inngrep i landskapet. Forvalter mener at de omsøkte tiltakene er innenfor den graden av tilrettelegging som beskrives i veileder, særlig med tanke på å sikre trygg ferdsel.

Føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges vekt i vurderingen, og det forutsettes at det settes vilkår om at tiltaket skal utføres skånsomt og uten skade på særlig ålegressforekomst.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning) anses som godt ivaretatt ved at man bidrar til å samle ferdsel på en tryggere og mer naturnær trase med svært små tiltak innenfor verneområdet grenser. Den samlede belastningen av besøkende knyttet til slitasje kan potensielt reduseres ved at færre søker alternative traseer for å komme seg rundt den relativt utfordrende adkomsten fra industritomten ned til stranden. Det er betydelig tråkk i mange traseer ned, men erosjon og løse rullestein.

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12) gitt vilkår settes for gjennomføring.

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken. Grimstad kommune tar ansvar for gjennomføring og kostnader ved tiltaket, og koordinerer dette med Grip 1 AS. Tiltaket er i tråd med retningslinjer gitt utkast til forvaltningsplan som følger vernevedtaket.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse til omsøkte tiltak med omlegging av sti trase for kyststi rundt Hasseltangen med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g).

Motorferdsel tillates med hjemmel i verneforskriften § 9 fjerde ledd c).

Arkivsaksnummer: 2025/10853-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 14.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	43/25	21.11.2025

Søknad om fiberkabel i grøft/vei Sømsveien - Raet NP og Søm LVO - Grimstad Kommune

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Søm landskapsvernområde § 10 dispensasjon for legging av fiber i grøft langs Sømsveien og i veibanen ut til Sømsveien 170

Det gis videre en tillatelse til motorisert ferdsel for å grave, frakte utstyr og materialer inn og ut av verneområdet jf verneforskriften § 8.

Tillatelsen gis til alle berørte eiendommer på/ved traseen.

Tillatelsen er gitt på følgende vilkår:

Tiltaket etableres i tråd med kart vedlagt søknad og kart (uoff).

- Anlegget legges ned i grunnen i allerede berørt mark (grusvei, plen) og i grøft langs fylkesvei.
- Graving skal foregå så skånsomt som mulig og det skal brukes stedegen masse.
- Rullestein tilbakeføres i traseer eller legges på steingjerder i nærheten.
- Alt avfall skal fjernes fra verneområdet og leveres på egnet avfallsmottak.
- Frakt og tilkjøring av materialer skal foregå så skånsomt som mulig uten å skade vegetasjon og geologi.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år fra denne dispensasjonen ble gitt.
- Det skal sendes inn en rapport med bilder etter fullført tiltak

Det gjøres oppmerksom på at tiltaket kan kreve behandling etter annet lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Oneco AS søker på vegne at Telenor å legge fiber langs med fylkesveien fra Sømsveien 140 til Sømsveien 170, samt tilgrensende eiendommer.

Mesteparten av traseen går i grøft/vegskulder langs fv med nr 3626, men forgreninger forutsetter nedgraving i grusvei ut til Sømsveien 170, i dyrket mark til Sømsveien 145 mfl og på sterkt bearbeidet/oppgruset areal til Sømsveien 159, 162, 177 m. flere.

På grunn av gradering er trasekart ikke vedlagt, da dette er unntatt offentlighet.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Søm landskapsvernområde ble vernet ved kgl. Res. Av 16.12.16. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Søm landskapsvernområde, Grimstad kommune, Aust Agder, heretter kalt verneforskrift for Søm LVO.

Formålet med Søm landskapsvernområde fremgår av verneforskriften § 1, som lyder

Formålet med Søm landskapsvernområde er å ta vare på et særegent natur- og kulturlandskap for denne delen av Skagerrakkysten med kvartærgeologiske forekomster og den varmekjære floraen som preger landskapet.

Verneforskriften for Søm LVO § 3. Vern mot inngrep i landskapet *I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området. Med de unntak som følger av tredje og fjerde ledd er det forbud mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter herunder vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger(...)o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.*

Tilkobling til vann og avløp er ikke omtalt i dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften for Søm landskapsvernområde. Tiltaket må derfor vurderes etter unntaksbestemmelsen i verneforskriften § 10

§ 10. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 8. Forbud mot motorferdsel

(...)

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- d. motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftlinjer og kraftanlegg.
- e. motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av veg.
- f. motorferdsel ved akutt forurensning som truer verneverdiene.

Forvaltningsplan

Denne typen tiltak er omtalt i utkast til forvaltningsplan for Søm LVO og Raet NP som fulgte verneforslaget, men det er ikke gitt hjemmel eller retningslinjer spesifikt for Søm LVO. Det finnes retningslinjer for VA i Raet nasjonalpark, og disse er benyttet ved vilkårssetting:

Retningslinjer for infrastruktur

Vedlikehold av stier og ferdssårer

Stier og ferdssårer omfatter ikke veier som er åpne for motorisert ferdsel.

Med vedlikehold menes alle oppgaver knyttet til å opprettholde standard på vernetidspunktet, samt forebyggende arbeider som utføres pga. forventet slitasje for å motvirke forfall. Andre tiltak på stier og ferdssårer enn vedlikehold, f. eks opprusting til en høyere standard eller omlegging av traseen, krever dispensasjon etter § 4.

Forvaltningsmyndigheten avgjør i tvilstilfeller om en strekning skal regnes som eksisterende vei/sti/ferdssåre, og hvorvidt et tiltak kan regnes som vedlikehold.

Strøm, vann og avløp

Søknader om innlegging av strøm, vann og avløp skal vurderes strengt med stor vekt på kvartærgeologiske verdier som formasjoner og avsetninger samt landskapshensyn.

Nærhet til tilknytningspunkt til offentlig VA og andre inngrep/installasjoner kan tillegges vekt i vurderingen. Fortrinnsvis bør det søkes løsninger der tiltaket legges i masser som allerede er berørt av tidligere tiltak, eksempelvis eksisterende veier, grøfter og lignende.

Naturmangfoldloven

§ 48.(dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Presedens vurderes å være relevant, ettersom flere aktører ønsker å tilby fiber, men det stilles også økte krav fra det offentlige til deling av infrastruktur for å hindre flere parallelle tiltak.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at tiltaket må behandles som en særskilt dispensasjon ettersom tiltak med fiber ikke er omtalt i bestemmelsene, men graving er forbudt jf §3.

Det er forvalters vurdering at graving fra påkoblingspunkt ute ved vei 3604, legging i vegskulder/grøft langs fylkesvei, legging i privat grusvei og legging til private eneboliger på opparbeidet areal (landbruksjord, plen, grus etc)) ikke strider mot vernevedtakets formål ettersom det ikke vil medføre varige endringer på landskap eller verneverdiene i området. Av aktuelle verneverdier så er det geologi som er mest påvirket av denne typen tiltak, men tiltaket er søkt utført på opparbeidet areal.

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Hasseltangen LVO siden år 2000 (nml. § 8). Forvalter har både ifm søknad og tidligere vært på befaring i området og er kjent med verneverdiene i området. Det er ikke registrert sjeldne arter eller naturtyper på traseen. Førre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor liten vekt i vurderingen.

Forvaltningsplanens retningslinjer for bygge- og VA-tiltak i raet NP er bl.a. laget for å sikre kontroll med samlet belastning fra en bit for bit utbygging i nasjonalparken og landskapsvernområdet. Utkastet til forvaltningsplan, som fulgte nasjonalparkvernevedtaket, skal være retningsgivende for bruken av unntaksbestemmelsene i verneforskriften som viser til forvaltningsplanen. Avvik fra disse vil på sikt føre til en uønsket nedbygging og degradering av verneverdiene, og en stor samlet belastning på verneverdiene (nml. § 10). Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Vurdert ut fra søknad og befaring anser forvalter at tiltaket er i tråd med retningslinjene (for Raet NP)

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse med vilkår til omsøkt tiltak med hjemmel i verneforskriften § 10. Det bør gis tillatelse til motorisert ferdsel.

Arkivsaksnummer: 2025/8716-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 13.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	44/25	21.11.2025

Søknad om sjøkabel i Hovekilen- Arendal Kommune- Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark tillatelse til nedleggelse av VA anlegg i sjø -sjøkabel- jf verneforskriften § 3 fjerde ledd l) fra i Arendal kommune.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår:

- Tiltaket skal gjennomføres i perioden 1. oktober- 1.mars for å unngå vekstsesong for ålegress og hekkesesong for sjøfugl.
- Tiltaket må unngå forstyrrelse og ferdsl som forstyrrer sjøfugl, særlig de som overvintrer i Hovekilen er sårbare.
- Siltgardin skal benyttes for å unngå partikkelspredning
- MOP team i Hovekilen (Multiconsult AS) og forvalter skal holdes orientert om oppstart og ferdigstilling.
- Tiltaket må være utført innen tre år, dvs 1. mars 2028.
- Eventuelt avfall skal sorteres og leveres til gjenvinning.

Tiltaket kan være søknadspliktig etter andre lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Arendal kommune avd Kommunalteknikk søker om tillatelse til å legge VA kabel i sjø – sjøkabel- mellom Revesand og Hoveodden. Deler av traseen går igjennom Raet nasjonalpark på både sjøbunn om på land ved tilkobling eksisterende nett.

Hoveodden har bare en vannforsyning og er særdeles følsomt for brudd. Forsterkningen innebærer en ringforbindelse og innebærer 2 km med sjøkabel mellom Sildevik og Sandum.

Fra søknad:

Dimensjon 300 mm. Ilandføring:

- Ved Sildevik: tilknytning til eksisterende nett i Sildevikveien.
- Ved Sandum: etablering av kum med overbygg for vannmåler og servicepunkter.

Metode:

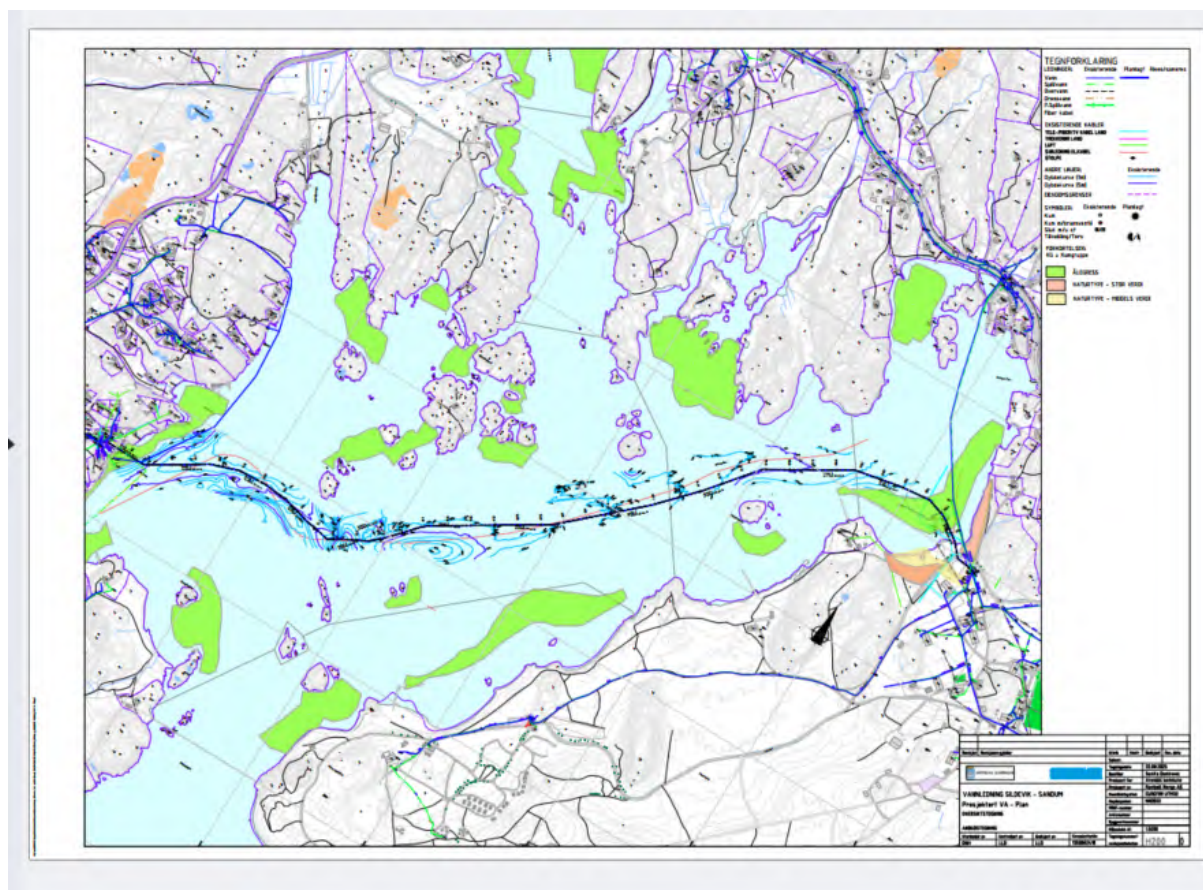
- Ledningen legges fritt på sjøbunn utenfor ilandføringspunktene, som ferdig belastet SESU-ledning eller med betonglodd.
- Ved ilandføringene graves eller spyles ledningen ned i sjøbunnen.

Ved begge ilandføringspunkter planlegges grøften nedspylt eller gravd med ca. 1,2 m bredde og 1 m dybde. Ved Sandum vil dette berøre om lag 66 m² sjøbunn (ca. 66 m³ masser) over en lengde på ca. 55 m.

Trassen er justert for å unngå direkte konflikt med ålegress, siltgardiner skal benyttes, nedspyling benyttes fremfor graving der det er mulig og tiltaket følges opp som en del av den pågående miljøovervåkingen i Hovekilen.

Selve ilandføringen i øst er på bryggeanlegget nedenfor Flimra/Hove leir, og er utenfor verneområdet. I vest (Sildevik) er det ilandføring der grensen til verneområdet går ved midlere høyvann.

Kart som viser omsøkt trase og påtegnet ålegresslokaliteter

Hele traseen er kartlagt av Telemark Seaworx med 3D bilder og partikkelstørrelse/hardhet ved sonar.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta

vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

Verneforskriften § 3 pkt. 1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger (...)

Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 fjerde ledd bokstav l) gi tillatelse til; innlegging av strøm, vann og avløp til boliger og fritidsboliger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen. Forvaltningsmyndigheten vurderer at omsøkte tiltak faller inn under disse spesifiserte unntaksbestemmelsene.

Forvaltningsmyndigheten kan etter § 9 Motorisert ferdsel gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, brygger og lignende (jf verneforskriften § 9 fjerde ledd c)).

Forvaltningsplan

Fra Utkast til forvaltningsplan for Raet NP og Søm LVO:

Strøm, vann og avløp

Søknader om innlegging av strøm, vann og avløp skal vurderes strengt med stor vekt på kvartærgeologiske verdier som formasjoner og avsetninger samt landskapshensyn. Nærhet til tilknytningspunkt til offentlig VA og andre inngrep/installasjoner kan tillegges vekt i vurderingen. Fortrinnsvis bør det søkes løsninger der tiltaket legges i masser som allerede er berørt av tidligere tiltak, eksempelvis eksisterende veier, grøfter og lignende.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fattar vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er behandlet flere tilsvarende saker med innleggelse av VA i terreng og på sjøbunn i verneområdet de siste årene. Dette omfatter Havsøya, Fevikodden og flere områder på Tromøy. Styrets vurdering har vært at forstyrrelsene på havbunn og geologi er mindre enn de positive effektene dette har på reduserte utslipp i verneområdet. Dette forutsetter at det ikke finnes særlige verneverdier som blir berørt av tiltaket.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at tiltaket faller inn under verneforskriften § 3 fjerde ledd l) som gir anledning til å søke om innlegging av strøm, vann og avløp til boliger og fritidsboliger. Tiltaket berører ikke bolig eller fritidsbolig direkte, men er en sikring mot utfall i et sårbart nett, særlig Hove Leir som deler av året har svært mange på besøk/leirskole.

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000. Hovekilen er gjenstand for en pågående miljøovervåkningsprogram (MOP) og søker har gjort omfattende kartlegginger av traseen. Hovekilen er

Forvalter har vært befarer i området, og det er gjort omfattende naturkartlegginger i området- både av naturtyper og sjøbunnkvalitet jf rapport fra registreringer. Kunnskapsgrunnlaget anses dermed som godt jf nml § 8.

Det er registrert naturtyper av ålegress både ved Sildevik og Sandum/Flimra. De offentlige kartlagene over ålegress er heller ikke helt oppdaterte, så det er noe feilmargin i datagrunnlaget fra naturbase. Hensynet til ålegress vektlegges høy, og det vil kreve gode sikringstiltak for å hindre varig skade og langtidseffekter på ålegresset utover det direkte fysiske inngrepet med graving/nedspyling. Vekstsesongen bør unngås. Det er registrert rødlistede arter i det berørte havområdet, da særlig ål og Hovekilen er overvintringssted for mange måker, ender og vadefugl. Førre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor stor vekt i vurderingen. Tiltakshaver tok kontakt med forvalter og har imøtesett alle de foreslåtte innspillene i søknaden. Flere er også lagt inn på eget initiativ av søker.

Forvaltningsplanens retningslinjer for bygge- og VA-tiltak er bl.a. laget for å sikre kontroll med samlet belastning fra en bit for bit utbygging i nasjonalparken.

Graving og legging av VA-anlegg er et omfattende tiltak, men forvalters vurdering er at dette veies opp av en kontroll med utslipp ut i verneområdet. I dette konkrete tilfellet gjelder det kun en sikring av vanntilgang ved ledningsbrudd.

Utkastet til forvaltningsplan, som fulgte nasjonalparkvernevedtaket, skal være retningsgivende for bruken av unntaksbestemmelsene i verneforskriften som viser til forvaltningsplanen. Avvik fra disse vil på sikt føre til en uønsket nedbygging og degradering av verneverdiene, og en stor samlet belastning på verneverdiene (nml. § 10). I henhold til retningslinjene og etablert forvaltningspraksis skal man primært legge tiltak i masser som allerede er forstyrret og uten å påvirke viktige verneverdier. Det er ikke mulig i dette tilfellet.

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12), og søker har selv lagt frem tiltak med siltgardin, nedspyling fremfor graving og lagt opp til miljøovervåkning. Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse til omsøkt tiltak med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd l).

Arkivsaksnummer: 2025/2929-24

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 11.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	45/25	21.11.2025

Søknad om rydding av vegetasjon ved gapahuk innfallsport Hoveodden - Raet NP

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark tillatelse til verneområdestyret til tiltak for å ivareta innfallsporten Hoveodden i tråd med forvaltningsplan og besøksstrategi med hjemmel i verneforskriften § 13 og §4 tredje ledd a).

Tillatelsen omfatter å rydde vegetasjon som består av til dels fremmede arter i et område utenfor gapahuken på Hoveodden. Tiltaket ble utført våren 2024, er derfor en ettergodkjenning.

- Det kan tynnes i tresjiktet i det gule omrissete området jf kart i tråd med retningslinjer for å kunne se havet fra gapahuk. Det skal ikke hugges en åpen korridor.
- Det kan ryddes i lauvkratt, einer og fremmede arter i det grønmarkerte området.
- Det skal ryddes manuelt og uten å påføre skade på gjenstående trær og markdekket

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

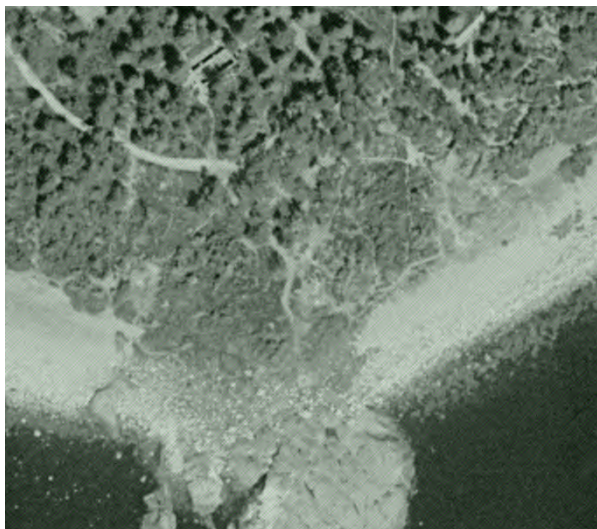
Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Raet nasjonalparkstyre ønsker å legge til rette for bedre utsikt mot havet fra gapahuken på Hoveodden mot fyrene Store og Lille Torungen. På grunn av gjenngroing de siste 50-60 årene er det få områder der man kan se det ytre havet fra den oppgrusete veien rundt Hoveodden. Mange turgåere bruker gapahuken og bål plassene rundt gapahuken til rasteplass, og flyfoto viser tydelig fortetning av vegetasjonen. Det har kommet flere henvendelser som etterlyser muligheten til å se «ut mot havet», og særlig fyrene.

Ønsket sikotlinje fra gapahuk.

Flyfoto 1965 -2003 – 2023

Omsøkt ryddet areal:

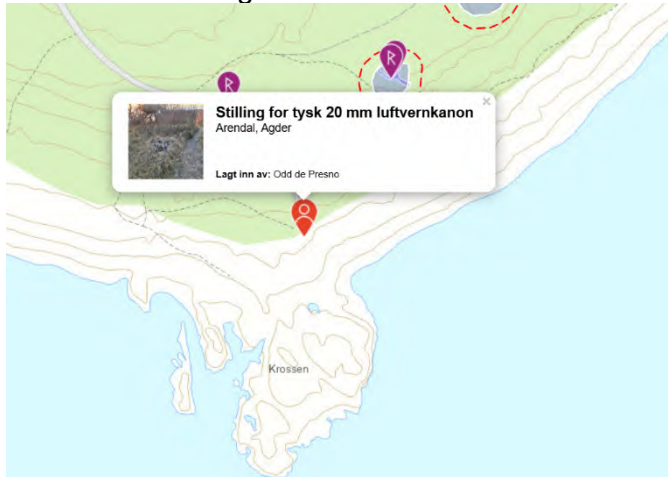
Innenfor det gule området er det søkt om å rydde/tynde i busk og tresjikt med fokus på å bevare krokfuruer og fjerne uønsket trevegetasjon som gran og fremmede arter som bergfuru/rynkerose. Det skal ikke tas ut gamle, hule trær, og det skal ikke ryddes en ren korridor jf retningslinjer i utkast til forvaltningsplan.

Innefor det grønne området søkes det om å rydde bort einer, lauvkratt og rynkerose for å få frem engareal /markvegetasjon. Her finnes ikke trevegetasjon, og tiltaket bærer mer preg av å være et skjøtselstiltak. Den økologiske funksjonen til busksjiktet er godt ivaretatt med tilgrensende områder på begge sider.

Begge tiltakene er avklart jf avtale med grunneiers representant – HDU.

Området har et registrert kulturminne fra ww2.

Artskart viser oversikt over frememde arter (sort/grå) LC arter (grønne) og rødlistede arter (rødtone) på området

Ryddingen ble gjennomført våren 2024. Resultater vises på flyfoto under.

På det oppryddede arealet ble det i 2024 en stor blomstring av grov nattfiol. På grunn av opphold av rydding er området siden grodd igjen med lauvkratt og rynkerose, men potensialet for en tilbakeføring er fortsatt til stede.

Sikt til Store og Lille Torungene er bevart inntil videre, men tiltaket må videreføres for å opprettholde siktlinjen.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 4. Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade, uttak og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. plukking av bær og matsopp.*
- b. plukking av vanlige planter og tang/tare til eget bruk unntatt i sone B, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- c. rydding av ilanddrevet tang og tare på offentlige badestrender.*
- d. bruk av nedfält trevirke til bålbrekking, unntatt i sone B.*
- e. skånsom vegetasjonsrydding og beplantning rundt fritidsbolig, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- f. hogst av ved til eget bruk i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.*
- g. beite, unntatt i sone B.*
- h. slått, lyng- og gressbrekking, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. rydding av vegetasjon i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- b. beite i sone B.*
- c. uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.*

§ 9. Forbud mot motorferdsel

(...)

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

a. motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

§ 13. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- og kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

Forvaltningsplan

Rydding av vegetasjon utenfor Sone B er omtalt og gitt retningslinjer i «Utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark, Søm Lvo etc..» som fulgte med vernevedtaket. Både trivselshogst og «annen hogst» er gjengitt nedenfor, da «annen hogst» viser til retningslinjer for trivselshogst.

Trivselshogst rundt fritidsbolig:

Begrepet "rundt fritidsboliger" omfatter selve bygningene og tomten som hører til. Med "tomten" menes her den nærmeste, private sonen rundt huset, jf. tomtebegrepet i friluftsløven. Området hvor skånsom vegetasjonsrydding kan foregå vil dermed normalt være i størrelsesorden 0,5 – 1,5 dekar inkl. arealet som opptas av selve bygningene.

Rydding av vegetasjon etter denne bestemmelsen omfatter mindre inngrep som rydding av busker, kratt, mindre trær etc. Det stilles ikke generelt krav om skjøtselsplan for denne type rydding. Ryddingen skal likevel skje på en skånsom måte som ikke ødelegger verneverdier eller på annen måte er i strid med verneformålet. Dette innebærer blant annet:

- Spesielt verdifulle trær (store, karakteristiske, uvanlige, hule mm.) skal ikke felles.
- Stående eller liggende større døde trær skal normalt ikke fjernes, med unntak for nyere vindfall eller der trærne er til fare for brukere av området.
- Hogstavfall skal ikke ligge igjen på stier eller steder med spesielt verdifull markvegetasjon.
- Felling av trær skal ikke foregå i hekketiden.
- Trua og sårbare plantearter skal ikke ryddes.

Vedhogst og rydding av vegetasjon utenfor sone B:

Unntaksbestemmelsen for vedhogst omfatter vanlig privat forbruk av ved til oppvarming lokalt i fritidsbolig eller bolig. Med lokalt menes fritidsboliger i NP, og boliger i umiddelbar nærhet til NP med skogteiger innenfor NP. Uttak av ved til kommersielt salg eller bruk i fritidsboliger/boliger utenfor nasjonalparken omfattes ikke.

- Vedhogst til eget bruk er tillatt dersom det ikke hogges korridorer eller flater. En del trær og buskvegetasjon skal stå igjen for å sikre at busk- og feltsjiktet har økologisk funksjon (leveområde for fugler, smådyr og insekter), og for å bevare et sammenhengende landskap. Hogstkorridorer er forbudt fordi de fører til vesentlige brudd i landskapsbildet. Grunneiers tillatelse må alltid foreligge før hogst.
- Retningslinjene for «trivselshogst» gjelder.
- Oppkvisting av trær skal unngås
- Grove eller hule løvtrær og andre spesielle trær skal ikke hogges.

Man skal være spesielt aktsom med eiketrær. Store eiketrær («hule eiker») er en utvalgt naturtype som har egen forskrift etter naturmangfoldloven. I nasjonalparken er det ønskelig at eiketrærne får utvikle seg til å bli store, flotte og viktige trær for naturmangfoldet.

Med hule eiker menes, etter forskrift om utvalgte naturtyper, eiketrær som har en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketrær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Diameter og omkrets måles i brysthøyde (1,3 m) over bakken. Synlig hule defineres til å være eiketrær med et indre hulrom som er større enn åpningen og der åpningen er større enn 5 cm. Også andre spesielt store, vakre eller hule trær som preger landskapet skal bevares i nasjonalparken.

Hoveodden er en utvalgt innfallsport der styret har vedtatt å ha god tilrettelegging.

Fra Besøksstrategi:

Mål for tilrettelegging: Stimulere til økt bevissthet om nasjonalparken gjennom informasjon om verneformål og atferdsregler. Stimulere til økt bruk av nasjonalparken i balanse mot verneformålene (hekke- og rasteplasser for fugl, viktige marine naturtyper, sårbarhet knyttet til rullestein) og bevaring av stedets karakter som rekreasjonssted for allmenheten. Atferdsregler knyttet til bålbrekking og hogst i vernskog må tydeliggjøres.

Målgruppe: dagsbesøkende fra land, turgåere, de som ønsker å oppholde seg ved eller gå langs havet, båter, havkajak, windsurfing, besøkende som ønsker å benytte aktivitetstilbud i området.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften.

Presedens

Det er lite rom for presedens. Tiltaket er på en offentlig eiendom og gjøres til dels for å ivareta naturverdier, og til dels for å øke verdien for friluftslivet. Dette er også et svært avgrenset tiltak, og forvalter anser at behovet for «å se ut mot havet» med dette vil være dekket, alternativt fremgå i en fremtidig skjøtelsesplan.

Vurdering

Tiltakene faller inn under verneforskriften § 3 fjerde ledd g) som gir anledning til å søke om tiltak for å legge til rette for friluftsliv og verneforskriften §4 tredje ledd a) som åpner for søknader om å rydde vegetasjon i tråd med retningslinjer i forvaltningsplanen.

Tiltakene er i tråd med retningslinjer i forvaltningsplanen og besøksstrategien.

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000. Det foreligger også en gammel bestemmelse om vernskog, uten at dette er angitt i verneforskriften eller omtalt i proposisjonen. Vernskogen er heller ikke avgrenset i kart. Hensynet til vernskogen forutsettes ivaretatt gjennom vilkårene gitt vedtaket og retningslinjene gitt i utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket.

Forvalter har vært befarings i området flere ganger per år, og det er gjort omfattende naturkartlegginger i området- både av naturtyper og artsregistreringer. Det er tre punkter med rødlistede arter, alle tre er av fiskemåke. Arten vurderes å ikke bli negativt berørt av tiltaket. Nye kartlegginger skal utføres i 2025. Kunnskapsgrunnlaget anses dermed som godt jf nml § 8.

Det er tørr blåbærlyng furuskog og strender med enten rullestein eller sanddyner som dominerer på Hoveodden. Enkelte områder har godt innslag av eik og lik rikere og fuktigere områder med plantet granskog. Det er en del forekomster av fremmede arter, særlig rynkerose. Mange av artene som er funnet i området er knyttet til åpne seminaturlige naturtyper som er i ferd med å gro igjen, for eksempel nattfiol, skognattfiol og strandsmelle.

Fremmede arter

Fjerning av fremmede arter bør vektlegges, da dette er en trussel mot verneverdiene. For å komme til og rydde helt ned mot stubbe, er det ofte nødvendig å fjerne tilgrensende vegetasjon.

Friluftsliv

Det er betydelig besøk i området, og behovet for tilrettelegging er stort. Hoveodden er en hovedinnfallsport til Raet NP og styret har vedlagt stor grad av tilrettelegging, og vektlegger har verneformålet § 1 som viser til friluftsliv i femte ledd. Sårbarhetskartleggingen viser til at området er robust for ferdsel, med kun noen få områder med slitasje. Kanalisering til hovedstier og tilrettelegging med bålplasser og rasteplasser anbefales. En åpning av utsyn mot havet vil kunnet redusere ferdselen utenfor sti/ sone ved gapahuk. Ferdselsteller (nå ute av drift), har ligget stabilt på 250 00-300 000 per år over flere år.

Det skal samtidig tas hensyn til verneverdier og landskap. Rasteplasser, tiltak på stier og åpning av områder virker både kanaliserende, men er også inngrep i landskapet. Forvalter mener at de omsøkte tiltakene er innenfor den graden av tilrettelegging som beskrives i sårbarhetskartleggingen og besøksstrategien. Det er startet opp forsøk med å bruke vindfall til å kanalisere ferdsel og redusere mengden mindre tråkk i den åpne skogen.

Føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor vekt i vurderingen, og det forutsettes at det settes vilkår om at ryddingen utføres skånsomt og uten skade på gjenstående trær eller markdekket.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning) anses som godt ivaretatt ved at man bidrar til å gjenåpne et mindre areal som potensielt kan gi bedre vilkår for skognattfiol og grov nattfiol, arter som ikke er truet, men som er mindre vanlige. Ryddingen vil også fjerne en større forekomst av rynkerose, en svært stor trussel mot verneverdiene. Trærne som foreslås fjernet er alle yngre trær uten stor biologisk eller landskapsmessig verdi. Den

samlete belastningen av besøkende knyttet til slitasje kan potensielt reduseres ved at færre søker seg bort fra gapahuk og hovedstien når de kan se havet fra den grusete hovedstien.

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken. Nasjonalparkstyret tar ansvar for gjennomføring og kostnader ved tiltaket. Tiltaket er i tråd med retningslinjer gitt utkast til forvaltningsplan som følger vernevedtaket.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse til omsøkte tiltak med tynning i tre/busksjikt og rydding av einerkratt, lauvkratt og fremmede arter med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g) og verneforskriften §4 tredje ledd a.

Motorferdsel i forbindelse med skjøtsels-og forvaltningsoppgaver er ikke søknadspliktig.

Arkivsaksnummer: 2025/2929-23

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 11.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	46/25	21.11.2025

Søknad om sikring av friluftslivområder - Riskotrær 2017-2024 - Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark og naturmangfoldloven tillatelse til verneområdestyret til tiltak for å ivareta trygg ferdsel på innfallsporter (Hoveodden, Hasseltangen etc) definert i besøksstrategien. Tillatelsen gjelder innfallsporter med tilrettelagte stier og oppholdsarealer som for eksempel bålpanner og gapahuk i tråd med forvaltningsplan og besøksstrategi med hjemmel i verneforskriften §4 tredje ledd a) og naturmangfoldloven § 48.

Tillatelsen omfatter nedleggelse og sikring av trær som vurderes som stor risiko på/ved tilrettelagte stier og oppholdsområder i Raet nasjonalpark. Tillatelsen vil tre i kraft både som en følge av for eksempel vindfall og ekstremvær, men også ved døde trær som vurderes å utgjøre en betydelig risiko for friluftslivet. Tiltaket ble utført i perioden 2017-2024, er derfor en ettergodkjenning.

- Tillatelsen er gyldig på stinettet og oppholdsarealer tilrettelagt for besøkende på innfallsporter definert i besøksstrategien (totalt 17), som for eksempel gapahuker, rasteplasser og tilrettelagte bålpanner.
- Tillatelsen er gyldig på stinettet som er lagt inn i databaser som kyststi eller andre kategorier tursti for friluftslivet.
- Tillatelsen er gyldig på stier gjennom/ved innfallsporter der det vurderes å være en viss grad av universell tilrettelegging, for eksempel jevn bredde, jevn overflate eller påført grus/dekke.
- Tillatelsen gjelder ikke stier i ren utmark/kupert skogsterreng uten tilrettelegging.
- Det skal ryddes manuelt og uten å påføre skade på gjenstående trær og markdekket.
- Dersom det er skogsbunn på området og sikringen medfører nedleggelse, så skal treet/deler av treet legges igjen på stedet i så store deler som praktisk mulig.
- Dersom det er engareal, så skal treet fraktes til nærmeste skogsareal og legges der.
- Grunneier kan velge å benytte treet til ved jf verneforskriften § 4 annet ledd f) og retningslinjer for dette.
- Ved behov for motorferdsel så skal dette gjennomføres på fortrinnsvis tørr eller frossen mark, og uten å skade gjenstående vegetasjon.
- Sperrer og informasjon til friluftslivet skal benyttes under opprydding.
- Fagkyndig kompetanse (for eksempel trefeller/arborist) skal benyttes til vurderingene, og benyttes til oppdrag med rydding der hvor det kreves fagkompetanse. Bistand fra SNO skal benyttes dersom de har anledning.

- Kostnader dekkes av verneområdeforvaltning, grunneier eller annen ansvarlig part etter avtale på hvert område.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Raet nasjonalparkstyre har definert flere området som innfallsporter og invitert inn for besøkende i verneområdet. Grunneier er i stor grad Staten/Miljødirektoratet (Spornes), Staten/Kystverket/Fyrvesenet (Torungen, Kjeholmen) og kommunene (Hasseltangen, Hoveodden) men også flere private eiendommer har innfallsport, for eksempel Bjellandstrand, Speken, Kvennebekken - de fleste med en tinglyste avtale om Statlig sikring.

Ansvar for rydding og sikring av turområder på grunn av ekstremvær og andre faktorer tilfaller delvis grunneier og delvis den som står som ansvarlig for tilretteleggingen. For nyere tiltak (for eksempel å legge ny sti) så skal det derfor legges frem en avtale som redegjør for hvem som har ansvaret for rydding og vedlikehold. For eldre «etablerte» tiltak som har vært brukt «all tid» så er det ofte vanskelig å definere hvem som skal ansvarliggjøres.

Miljødirektoratet redegjør videre for dette i sitt skriv «Ekstremvær og skader i verneområder».

På private eiendommer er det ofte begrenset interesse fra grunneier å rydde og opprettholde ferdsel gjennom eiendommen, ettersom ferdsel i noen tilfeller oppleves forstyrrende. På offentlige eiendommer, da særlig kommunale, er det ofte økonomiske begrensninger som hindrer en effektiv rydding av området. Frivillige melder seg ofte til å rydde, men innehar ikke den nødvendige fagkompetansen for å ta ned og sikre trær – da særlig knyttet til vindfall med spenn i treet.

Raet nasjonalparkstyre har gjennom sitt arbeid med besøksstrategi og tiltak på innfallsporter påtatt seg ansvaret for at besøkende kan ferdes trygt – særlig i de mest tilrettelagte områdene. På tvers av grunneierforhold mener styret at det har et selvstendig ansvar.

Det har vært flere tilfeller av rydding etter ekstremvær i perioden 2017-2014, og mesteparten kan ryddes med hjemmel i verneforskriftens bestemmelse § 3 annet ledd g). Ytterligere sikring har styret fått veiledning på fra Miljødirektoratet jf vedlagt skriv at må vedtas som unntak jf naturmangfoldloven §48.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

Verneforskriften § 3 pkt. 1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger (...)

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

b. vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsårer, skilt, bruer og lignende, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

§ 4. Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade, uttak og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. plukking av bær og matsopp.*
- b. plukking av vanlige planter og tang/tare til eget bruk unntatt i sone B, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- c. rydding av ilanddrevet tang og tare på offentlige badestrender.*
- d. bruk av nedfalt trevirke til bålbrekking, unntatt i sone B.*
- e. skånsom vegetasjonsrydding og beplantning rundt fritidsbolig, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- f. hogst av ved til eget bruk i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.*
- g. beite, unntatt i sone B.*
- h. slått, lyng- og gressbrekking, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. rydding av vegetasjon i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.
- b. beite i sone B.
- c. uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.

§ 9. Forbud mot motorferdsel

(...)

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

Forvaltningsplan

Rydding av vegetasjon utenfor Sone B er omtalt og gitt retningslinjer i «Utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark, Søm Lvo etc.» som fulgte med vernevedtaket. Både trivselshogst og «annen hogst» er gjengitt nedenfor, da «annen hogst» viser til retningslinjer for trivselshogst. Her er det presisert at det er unntak liggende og stående død ved det det omfatter nyere vindfall og trær som er til fare for brukere av området. Utover dette er ikke sikring av områder for friluftslivet omtalt.

Trivselshogst rundt fritidsbolig:

Begrepet "rundt fritidsboliger" omfatter selve bygningene og tomten som hører til. Med "tomten" menes her den nærmeste, private sonen rundt huset, jf. tomtebegrepet i friluftsløven. Området hvor skånsom vegetasjonsrydding kan foregå vil dermed normalt være i størrelsesorden 0,5 – 1,5 dekar inkl. arealet som opptas av selve bygningene.

Rydding av vegetasjon etter denne bestemmelsen omfatter mindre inngrep som rydding av busker, kratt, mindre trær etc. Det stilles ikke generelt krav om skjøtselsplan for denne type rydding. Ryddingen skal likevel skje på en skånsom måte som ikke ødelegger verneverdier eller på annen måte er i strid med verneformålet. Dette innebærer blant annet:

- Spesielt verdifulle trær (store, karakteristiske, uvanlige, hule mm.) skal ikke felles.
- Stående eller liggende større døde trær skal normalt ikke fjernes, med unntak for nyere vindfall eller der trærne er til fare for brukere av området.
- Hogstavfall skal ikke ligge igjen på stier eller steder med spesielt verdifull markvegetasjon.
- Felling av trær skal ikke foregå i hekketiden.
- Trua og sårbare plantearter skal ikke ryddes.

Vedhogst og rydding av vegetasjon utenfor sone B:

Unntaksbestemmelsen for vedhogst omfatter vanlig privat forbruk av ved til oppvarming lokalt i fritidsbolig eller bolig. Med lokalt menes fritidsboliger i NP, og boliger i umiddelbar nærhet til NP med skogteiger innenfor NP. Uttak av ved til kommersielt salg eller bruk i fritidsboliger/boliger utenfor nasjonalparken omfattes ikke.

- Vedhogst til eget bruk er tillatt dersom det ikke hogges korridorer eller flater. En del trær og buskvegetasjon skal stå igjen for å sikre at busk- og feltsjiktet har økologisk funksjon (leveområde for fugler, smådyr og insekter), og for å bevare et sammenhengende landskap. Hogstkorridorer er forbudt fordi de fører til vesentlige brudd i landskapsbildet. Grunneiers tillatelse må alltid foreligge før hogst.
- Retningslinjene for «trivselshogst» gjelder.
- Oppkvisting av trær skal unngås
- Grove eller hule løvtrær og andre spesielle trær skal ikke hogges.

Man skal være spesielt aktsom med eiketrær. Store eiketrær («hule eiker») er en utvalgt naturtype som har egen forskrift etter naturmangfoldloven. I nasjonalparken er det ønskelig at eiketrærne får utvikle seg til å bli store, flotte og viktige trær for naturmangfoldet.

Med hule eiker menes, etter forskrift om utvalgte naturtyper, eiketrær som har en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketrær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Diameter og omkrets måles i brysthøyde (1,3 m) over bakken. Synlig hule defineres til å være eiketrær med et indre hulrom som er større enn åpningen og der åpningen er større enn 5 cm. Også andre spesielt store, vakre eller hule trær som preger landskapet skal bevares i nasjonalparken.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften.

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

(...)

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Presedens

Det er lite rom for presedens. Tiltaket er på offentlige eiendommer og på statlig sikrede eiendommer med stor relevans for friluftslivet.

Vurdering

Rydding, sikring og nedleggelse av trær som utgjør en risiko for friluftslivet er ikke direkte omtalt i verneforskrift, men er gitt et unntak for i retningslinjer for trivselskogst «Stående eller liggende større døde trær skal normalt ikke fjernes, med unntak for nyere vindfall eller der trærne er til fare for brukere av området.» Disse retningslinjene fungerer også som retningslinjer for vedhogst jf vfs § 4 annet ledd f), og som ikke er søknadspliktig.

Det innebærer, etter forvalters vurdering, at grunneier kan ta ned vindfall av nyere dato, også der disse består av liggende, delvis liggende og stående døde trær. Ettersom døde trær vanligvis har liten verdi som ved, så vil forvalter anbefale at død ved blir lagt tilbake på bakken for å bidra til økt biologisk mangfold, med mindre det er naturtyper og verneverdier som ikke vil begunstiges av død ved, for eksempel rullesteinsbeltet, engvegetasjon, eller kulturminner. Da bør det døde treet flyttes til nærmeste skogsbunnhabitat.

Verneforskriften §4 tredje ledd a) som åpner for søknader om å rydde vegetasjon i tråd med retningslinjer i forvaltningsplanen. Det er ikke spesifisert eller gitt krav om et formål med ryddingen, og forvalter vurderer at en betydelig del av nødvendig opprydding og sikring kan utføres innenfor denne bestemmelsen, så lenge det er i tråd med retningslinjene. Det vil for eksempel omfatte rydding av yngre, ikke hul eller spesielt verdifulle trær utenfor hekketid. Spesielt verdifulle trær omfatter for eksempel store edellauvtrær, rødlista arter, hule trær, gamle/døde trær, karakteristiske landskapstrær og lignende.

Erfaringen hittil er at vindfall består av bøk på Hasseltangen, og stort sett furu og gran ellers i verneområdet. Enkelte tilfeller av eik, selje, svartor etc har forekommet. Mesteparten av ryddingen av dette kan dermed hjemles i verneforskriften § 4 tredje ledd a).

Unntaksvis er det behov for å rydde og sikre trær som retningslinjene anfører skal bevares. Eksempler på dette er behov for rydding i hekketid, karakteristiske landskapstrær, hule trær, eldre edellauvtrær, rødlista arter som ask og alm.

Naturmangfoldloven § 48 viser til at «*Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*»

Forvalter vurderer at det av sikkerhetshensyn er nødvendig å ta bort eller sikre trær som utgjør en fare for friluftslivet, og da særlig i etablerte innfallsporter jf Besøksstrategi, med stor grad av tilrettelegging. Behovet vil ikke være aktuelt i områder med liten/ingen grad av tilrettelegging.

Det er satt krav (nml § 48 fjerde ledd) til at tiltakets virkning på verneverdier skal dokumenteres og hvilken vekt det er lagt på dette.

Sikring og nedlegging av trær som er av stor verdi for verneområdet, jf eksempler nevnt ovenfor, vil bety en lokal forringelse av landskapsbildet, kan påvirke artsmangfoldet og i noen tilfeller ha en negativ effekt på verneverdiene. Forvalter mener at dette kan avbøtes med å gi vilkår som stiller krav om at død ved skal legges igjen på egnet sted, og dermed sikre habitatet for arter knyttet til det aktuelle treet. I mange tilfeller er liggende døde trær mer artsrike og viktigere habitater enn levende trær. I noen tilfeller kan også treet sikres uten å legge det ned (barduner etc), og da vil det ikke være noen negativ påvirkning på verneverdiene.

Nml § 7:

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000. Det foreligger også en gammel bestemmelse om vernskog, uten at dette er angitt i verneforskriften eller omtalt i proposisjonen. Vernskogen er heller ikke avgrenset i kart. Hensynet til vernskogen forutsettes ivaretatt gjennom vilkårene gitt vedtaket og retningslinjene gitt i utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket.

Forvalter har vært befaring i området flere ganger per år, og det er gjort omfattende naturkartlegginger i området- både av naturtyper og artsregistreringer. Nye kartlegginger ble utført i 2025. Kunnskapsgrunnlaget anses dermed som godt jf nml § 8.

Det er tørr blåbærlyng furuskog og strender med enten rullestein eller sanddyner som dominerer på innfallsportene, og flere av dem har over flere tiår vært forvaltet som bynære parker av kommunene, da særlig Hoveodden og Hasseltangen.. Enkelte områder har godt innslag av eik og bøk, da særlig på Hasseltangen. Innfallsporter er av prinsipp unngått lagt til svært sårbare og artsrike områder, og det er tørr engvegetasjon med innslag av plen som er gjengående. På grunn av ferdsel er det lite vegetasjon på stiler, rundt gapahuker og bålplasser der rydding er aktuelt. Vegetasjonen som finnes er relativt tråkksterk.

Friluftsliv

Styret har vedlagt å bevare stor grad av tilrettelegging, særlig på hovedinnfallssportene Hove, Merdø og Hasseltangen. Tilretteleggingen er i stor grad etablert før vernetidspunktet, men videreført av styret. Gapahuken på Hove er og søkand om nye toaletter er eksempler på tiltak styret har behandlet. Styret vektlegger verneformålet § 1 som viser til friluftsliv i femte ledd. Sårbarhetskartleggingen viser til at områdene er robuste for ferdsel, og da særlig Hasseltangen og Hoveodden. Kanalisering til hovedstier og tilrettelegging med bålplasser og rasteplasser anbefales.

Det skal samtidig tas hensyn til verneverdier og landskap. Det skal ikke etableres en forventning om at skogen skal sikres- alle ferdes i utmark på eget ansvar. Rydding av særlig verdifulle trær kan få negative effekter på landskapsnivå og for verneverdier. For noen vil også opplevelsen av verneområdet forringes av menneskelige inngrep. Derfor bør dette kun gjøres unntaksvis. Forvaltningens erfaring hittil er at det er sjelden behov for å gjøre tiltak på trær med stor verdi jf retningslinjer.

Det er startet opp forsøk med å bruke vindfall til å kanalisere ferdsel og redusere mengden mindre tråkk i den åpne skogen. Dette kan videreføres som en del av ryddingen.

Føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor noe vekt i vurderingen, og det forutsettes at det settes vilkår om at ryddingen utføres skånsomt og uten skade på gjenstående trær eller markdekket, og at sikring uten felling skal vurderes for særlig verdifulle trær.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning) anses som godt ivaretatt ved at retningslinjer for rydding jf vfs § 4 tredje ledd a) følges, og at det kun unntaksvis vil være behov for å legge ned trær med hjemmel i nml §48. Gjennom vilkår kan man sikre at disse tilfaller området som død ved, og på den måten bidrar til å ivareta det biologiske mangfoldet og sikre en feltsjiktet skog med betydelig innslag av død ved.

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken. Nasjonalparkstyret tar ansvar for gjennomføring og eventuelle kostnader ved tiltaket i dialog med grunneiere og andre ansvarlige parter. Tiltaket er i tråd med retningslinjer gitt utkast til forvaltningsplan som følger vernevedtaket eller er gitt vilkår.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse til omsøkte tiltak med sikring av riskotrær på /ved innfallsporter i verneområdet med hjemmel i verneforskriften §4 tredje ledd a) og naturmangfoldloven § 48.

Motorferdsel i forbindelse med skjøtsels-og forvaltningsoppgaver er ikke søknadspliktig.

«MottakerNavn»
«Adresse»
«PostNr» «Poststed»
«Kontakt»

Trondheim, 24.10.2025

Deres ref.:
«Ref»

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/15346

Saksbehandler:
Gunnar Kjærstad

Ekstremvær og skader i verneområder

Klimaendringene gjør seg gjeldende og fører til hyppigere episoder med ekstremvær. Miljødirektoratet som overordnet forvaltningsmyndighet, får i etterkant av slike værhendelser en rekke spørsmål og henvendelser fra forvaltningsmyndighetene for verneområder. Hensikten med dette brevet er å informere om hva forvaltningsmyndighetene på generell basis bør vurdere etter ekstremvær.

Registreringer etter stormhendelser i Naturoppdrag

I 2023 kom ekstremværet Hans som førte til jordskred, flom, oversvømmelser og store skader på infrastruktur. Et betydelig oppryddingsarbeid ble nødvendig. Store deler av landet opplevde nylig stormen Amy, noe som medførte rotvelt, knekte trær, skader på bygninger, installasjoner og infrastruktur, i tillegg til gjenstander på avveie.

Vi ønsker nå å få en oversikt over resultatet av Amy i verneområder. Vi har opprettet en ny kategori i Naturoppdrag for registrering av skader etter stormhendelser. Kategorien heter "Storm" og ligger under "Geologiske hendelser naturkatastrofer". Alle som registrerer skader etter storm, skal legge inn registreringene i denne kategorien. Slike registreringer kan gi oss oversikt over resultatet av stormhendelser i verneområder, i tillegg til verdifull informasjon som kan bidra til tiltak for bedre klimatilpasning.

Behov for tiltak etter ekstremvær

I de fleste verneområder er det en målsetting at de naturlige økologiske prosessene skal kunne skje uten at det gjennomføres tiltak som påvirker disse prosessene, og normalt er vegetasjonen, herunder døde busker og trær, fredet mot skade og ødeleggelse i verneområdene. At trær blåser over ende, er helt naturlig og utløser ikke automatisk oppryddingstiltak. Det er en generell mangel på død ved i naturen, også i verneområder. Død ved gir levested og næring til en lang rekke arter, frigjør næringsstoffer til jorda og spiller en rolle i å regulere vann og karbon i økosystemet. Registrering av vindfall i Naturoppdrag vil dermed som hovedregel *ikke* utløse behov for tiltak.

I verneområdene kan det likevel være behov for opprydding dersom ekstremvær eller andre hendelser har ført til skader på bygninger eller andre installasjoner. Videre kan vindfall være til hinder for fremkommelighet på stier eller veier i området. Som utgangspunkt ligger ansvaret for

sikkerhet ved ferdsel i naturen hovedsakelig hos den enkelte som ferdes der. Det kan likevel være et behov for å fjerne trær som har falt over veier og stier, eller som står i fare for å falle.

Vern innebærer en rådighetsbegrensning ved at verneforskriften setter begrensninger på tiltak og aktiviteter i verneområdet. Men grunneier beholder eiendomsretten, og verneforskriften endrer ikke grunneiers rettigheter og plikter etter annet regelverk, eller at forvaltningsmyndigheten overtar grunneiers ansvar for farlige innretninger mv. på egen eiendom. Se nærmere om rettsvirkninger av vernevedtak i Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter (M106-2014) kap. 2.

Verneforskriftene har som regel unntak for vedlikehold. Dette innebærer at grunneier eller eier av innretninger i verneområdet kan utføre vedlikehold uten søknad. I områder med eksisterende stier vil adgangen til vedlikehold innebære at man kan rydde nedfall over sti og holde stier og veier åpne for ferdsel. Imidlertid er også død vegetasjon vernet i verneområdene. Dette innebærer at vegetasjon som ryddes primært skal forbli i verneområdet.

Forvaltningsmyndighetens ansvar er å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Dersom ekstremvær eller andre hendelser fører til skader som er en direkte trussel for verneverdier, vil det være forvaltningsmyndighetens ansvar å iverksette nødvendige tiltak. Dette kan også innebære å rydde nedfalte trær, hvis disse for eksempel forringer habitatet til truede arter.

Ønske eller behov for oppryddingstiltak vil imidlertid ofte være knyttet til andre hensyn enn hensynet til verneverdier. Dette kan både være tiltak av hensyn til besøksforvaltning, og av hensyn til sikkerhet ved ferdsel i området eller for å forhindre skader på bygninger og andre anlegg.

Dersom forvaltningsmyndigheten på eget initiativ eller på bakgrunn av konkrete henvendelser ser behov for oppryddingstiltak, må forvaltningsmyndigheten ha dialog med grunneier om gjennomføring av tiltak. Forvaltningsmyndigheten må da vurdere om aktuelle tiltak faller inn under verneforskriftens unntak for vedlikehold, eller om tiltaket krever dispensasjon fra verneforskriften eller er et skjøtselstiltak som kan gjennomføres etter naturmangfoldloven § 47.

I verneområder der staten v/Miljødirektoratet er grunneier, ønsker vi at forvaltningsmyndigheten ved behov rydder vindfall, men at trærne blir liggende i området som død ved. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det i verneområder med mye ferdsel er trær som står i fare for å falle over stier og vurdere aktuelle tiltak. I verneområder der andre enn staten v/Miljødirektoratet er grunneier, kan forvaltningsmyndigheten gjøre tilsvarende tiltak, men da etter avklaring med grunneier.

Finansiering av tiltak

Det er ikke gitt at tiltak i verneområder etter ekstremvær finansieres over Miljødirektoratets budsjettposter. Samfinansiering med andre aktører kan i særlige tilfeller være et alternativ. I slike tilfeller og når staten v/Miljødirektoratet er grunneier, ønsker vi at det tas kontakt med verneområdeseksjonen i direktoratet for dialog.

Informasjon

Ekstremvær resulterer ofte i massivt vindfall, gjenstander på avveie og skader på anlegg og infrastruktur. Det oppstår et stort informasjonsbehov i befolkningen, og det er viktig at forvaltningsmyndigheten prioriterer informasjon til brukerne av de berørte verneområdene. Det er naturlig at forvaltningsmyndigheten informerer om ulike tema, som for eksempel om verdien av død ved i økosystemet, slik at forståelsen for at døde trær ligger igjen i verneområdet øker.

Det er ulike måter å informere på, men enkle skilt ved innfallsporter eller andre strategiske steder, kan være et godt strakstiltak. Til slik akutt informasjon kan forvaltningsmyndighetene sette opp "varsomhetsplakat", se designmanualen for Norges nasjonalparker. Utover dette er det viktig med god informasjon på hjemmesidene til forvaltningsmyndighetene.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Gunnar Kjærstad
fagdirektør

Arkivsaksnummer: 2025/7330-5

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 13.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	33/25	26.08.2025
Raet nasjonalparkstyre	47/25	21.11.2025

Søknad om tiltak inkl utrigger på brygge Gjervoldsøyveien 144 - Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark ikke tillatelse til det omsøkte tiltaket.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Svar til Raet på bryggeutbedring - rev 1.docx
- 2 Uttalelse - Raet nasjonalpark - Arendal 301/29 - Gjervoldøyveien 144 - tiltak på eksisterende brygger - Bård Christian Jensen
- 3 SV: Vurderinger av utrigger mtp juss og verneverdier

Saksopplysninger

TRAFO arkitektur AS søker på vegne av Hilde Ådland og Bård Christian Jensen om tiltak på brygger og etablering av utriggere på Gjervoldsøyveien 144 i Arendal kommune (gn/br 301/29). Sjøarealet på eiendommen ligger i Raet Nasjonalpark.

Søknaden er oversendt fra Arendal kommune. Tiltak som søkes behandlet:

Brygge 2

- Gjenoppbygging av eksisterende brygge. Mur som holder terreng i bakkant vil ligge som tidligere, men deles i to lavere murer, som blir sitteplass og mindre ruvende. Eneste endring fra tidligere er at mur deles opp i to nivåer.

Brygge 3

- Etablere en trefront på betongfront opp til vannlinjen for båter og lignende.
- Etablere fester og legge ut ny uttrigger for sommerbruk.

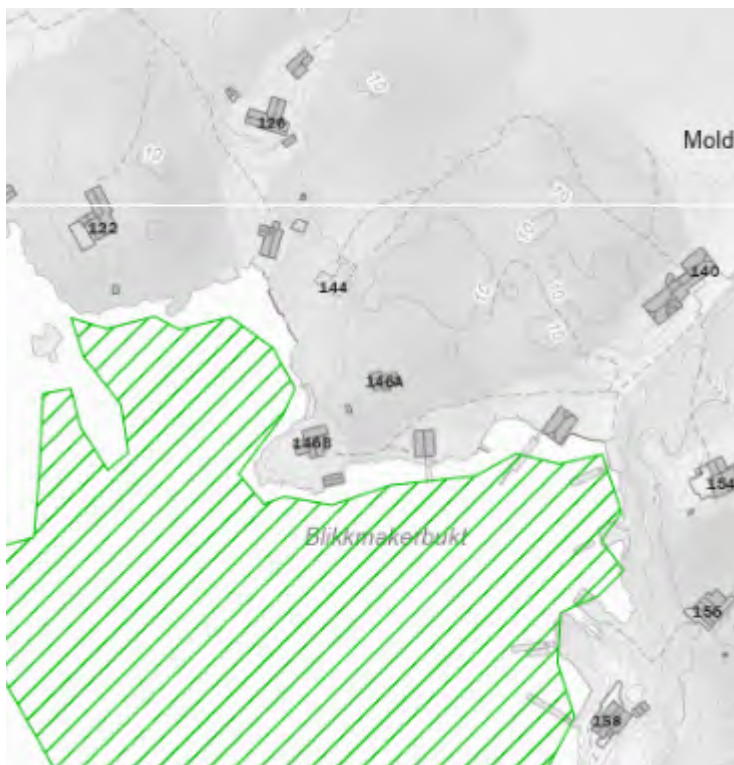
Brygge 1

- Tre-kledning på topp og front med ett trinn ned.

Brygge 3

- Eksisterende brygge-lem (trekantform) som er løs og legges ut hver sommer ønskes skrudd fast som en permanent løsning.

Området ligger tett på en viktig ålegressforekomst, kartlagt i 2013 av Havforskningsinstituttet (DN håndbok 13)

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften § 3 *Vern mot inngrep i landskapet*

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger, (..) Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for

a) vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

e) akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

d) brygger som erstatning for eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

Miljødirektoratet er forspurt (vedlagt svar) om utriggere kan anses som innenfor hjemmel om «etablering av akterfeste» og deres vurdering er at dette er søknadspliktig som et tiltak jf utvidelse av brygge.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det gitt retningslinjer for bygger og fortøyningsplass.

Brygger og fortøyningsplass:

Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og

installasjoner for allment friluftsliv. Bestemmelsen i § 3 4 ledd d) vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger).

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er sannsynlig at saken kan gi presedenseffekt ettersom det er mange brygger som kan være aktuelle å utvide med utriggere. Samlet effekt av dette er krevende å vurdere.

Vurdering

Verneforskriften § 3 slår fast at alle inngrep inkludert kaianlegg og brygger i utgangspunktet er forbudt. Det er i ledd 4 d) gitt en åpning for etablering av nye anlegg ved samling av flere anlegg samt fjerning av eksisterende anlegg.

De omsøkte tiltakene med unntak av utriggere er enten utenfor verneområdet eller reparasjoner/vedlikehold av tiltak som var etablert før vernetidspunktet (se også vedlagt redegjørelse på når brygger er oppført som ble sendt inn på forvalters forespørsel).

Brygge 2

- Gjenoppbygging av eksisterende brygge. Mur som holder terreng i bakkant vil ligge som tidligere, men deles i to lavere murer, som blir sitteplass og mindre ruvende. Eneste endring fra tidligere er at mur deles opp i to nivåer.

Tiltaket er utenfor verneområdet.

Brygge 3

- Etablere en trefront på betongfront opp til vannlinjen for båter og lignende.

Tiltaket er utenfor verneområdet.

- Etablere fester og legge ut ny uttrigger for sommerbruk.

Utrigger er søknadspliktig. Fester for fortøyning er tillat/utenfor verneområdet.

Brygge 1

- Tre-kledning på topp og front med ett trinn ned. **Tiltaket er utenfor verneområdet / reparasjon av tiltak som var etablert før vernetidspunkt.**

Brygge 3

- Eksisterende brygge-lem (trekantform) som er løs og legges ut hver sommer ønskes skrudd fast som en permanent løsning.

Tiltaket er utenfor verneområdet / reparasjon av tiltak som var etablert før vernetidspunkt.

Det omsøkte tiltaket med utriggere er en utvidelse av privat brygge med kun en bruker og ingen fjerning av eksisterende anlegg, og faller derfor ikke inn under unntaksbestemmelsen.

Akterfeste av båt og fortøyning til egen brygge er tillatt etter verneforskriften, men ikke bøyelegging eller å ligge på svai på fast basis.

Det omsøkte tiltaket ligger i Raet nasjonalpark. Kunnskapsgrunnlaget i området er godt (§8), ettersom området er kartlagt etter håndbok 19 Marine naturtyper. Ingen naturtyper er registrert ved det omsøkte tiltaket, men Sømskilen inkludert Blikkmakerbukta mot Gjervoldsøy har flere viktige og svært viktige forekomster av ålegress. Søknaden viser til at en uttrigger vil redusere belastningen på ålegress ved at bruk av dregg kan reduseres/ falle bort. Dette er valide argumenter, men endrer ikke verneforskriftens bestemmelser og avgjørelser i tidligere saker det mindre utvidelser med en redusert samlet belastning har blitt avslått av Miljødirektoratet.

Det er forvalters vurdering at føre-var prinsippet bør gjøres gjeldende i saken (§9). Sømskilen er et unikt område med store og viktige ålegrasenger, og vernet er etablert for å hindre en videre nedbygging av sjøarealene. Det er uvisst hvilken påvirkning et bryggeanlegg med utriggere vil ha på det marine miljøet, og spesielt ettersom det ikke er satt noen begrensninger på antall båter eller brygger på eiendommen. En tillatelse til uttrigger kan lett skape presedens og bane vei for en etablering av flere brygger/båtplasser i området. Samtidig vil utriggere redusere behovet for dregging – en type fortøyning som er svært negativt for ålegress.

Båtplasser og utriggere i seg selv er et inngrep med begrensede konsekvenser for det marine miljøet, men utslipp, mudring, lekkasjer o.l. vil trolig være en konsekvens av å etablere nye båtplasser. Hittil er dette begrenset til Søm båthavn, Marex og Sagodd brygge, alle tre utenfor Raet nasjonalpark. Søm båthavn ligger i Søm LVO og må forholde seg til bestemmelsene i verneforskriften der. Nedenes båthavn ligger til forskjell inne i Raet NP og må forholde seg til verneforskriften for Raet. Samlet sett er det flere store båthavner i området og samlet belastning er potensielt sett svært høy. Flere av disse båtplassene mudres jevnlig, og partikkelspredning som stanser sollyset er blant de største truslene mot ålegrasenger. Den samlede belastningen kan bli høy (§10).

§§ 11 og 12 vurderes som lite aktuelle i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at nasjonalparkstyret ikke gir tillatelse til det omsøkte tiltaket etter verneforskriften § 3 ettersom tiltaket ikke faller inn under unntakshjemmelen i ledd 4.d) og den samlede belastningen og føre-var prinsippet tilsier et avslag.

Bård Chr. Jensen
Gjervoldsøyveien 144
4817 His

Jenny Marie Gulbrandsen
Raet nasjonalpark

Arendal kommune

Postboks 123

4891 GRIMSTAD

Deres ref 2025/7330-2 432.3

5/8-2025

Disp. - Gjervoldsøyveien 144 – tiltak på eksisterende brygger.

Det vises til Jenny M. Gulbrandsens utfyllende spørsmål, datert 30.7.2025, angående dokumentasjon av tidligere brygger i forbindelse med søknad om tillatelse til tiltak med dispensasjon sendt Arendal kommune, saksnr. BYGG-25/00684.

I utgangspunktet skal det ikke gjøres utbedringer som vil gå ut over vernegrensen.

Bryggene har vært uforandret siden fra før 2005. men har forfalt en del siden dette.

Trekantbryggen vil ikke strekke seg nevneverdig ut over sjø/strandlinjen og vil ikke påvirke livet i sjøen – her sirkuleres de samme strandkrabbene opp gjennom hele sommeren.

Opprinnelig var det også en forlengelse ut over betongkanten på resten av bryggen men den er ødelagt av tidens tann og vil ikke bygges opp igjen. Denne kan også sees i det fjerne på bildet på neste side (og i et eget utsnitt). De to bildene vist ovenfor er tatt i 2008 og viser vår datter i rød caps - som var født i 2006. De øvrige ungene er i dag over 20-22 år gamle. Denne trekantbryggen blir tatt inn om vinteren for å unngå at stormflo flytter den av – og viser ikke på bilder tatt utenfor sesong og er heller ikke så tydelig på bilder av grov kvalitet da den ligger over land.

Stigtrinnet som vi ønsker å innlemme som en fast del av bryggen lengst mot nord var opprinnelig støpt (fra før 1965) og betongrester ligger fremdeles på bunnen. Legger ved et bilde av glade fiskere fra 2005 som viser den mobile løsningen.

Bildet over (fra 2005) viser trinnet nedenfor brygga som vi ønsker å gjøre permanent, slik det var opprinnelig fra 1965. Denne løsningen brukes enda og settes ut hver vår og tas opp i august. Her kan det også skimtes tre-utvidelsen og trekantbrygga på den sørligste brygga – foran gummibåten. (Se utsnitt nedenfor)

Den omsøkte **uttriggeren** vil gå utover vernegrensen og ligger på den sørligste brygga. Den vil være gunstig for båtbruk og redusere dreggebehov i ålegresset. Det er også en stein/grunnfjell som truer motorbruk ved lavvann, og som vil kunne legges under denne uttriggeren og dermed styre båter vekk fra faren. Vi anser at innvirkningen på nasjonalparken og vernesonen i sum blir positiv.

Det er også en liten uttrigger som har lagt siden ca 2006 på den nordligste bryggen, der kajakken ligger, rett bak fiskerne, ref siste kommentar i brevet fra Gulbrandsen

Om det ønskes en befaring så er vi tilgjengelig i første del av uke 33 - eller ved behov for avklaringer, når som helst pr telefon.

Hilsen

Bård Chr. Jensen

Mobil 90687316

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

ARENDAL KOMMUNE
Postboks 123
4891 GRIMSTAD

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/7330-2 432.3

Deres ref. 2025/684

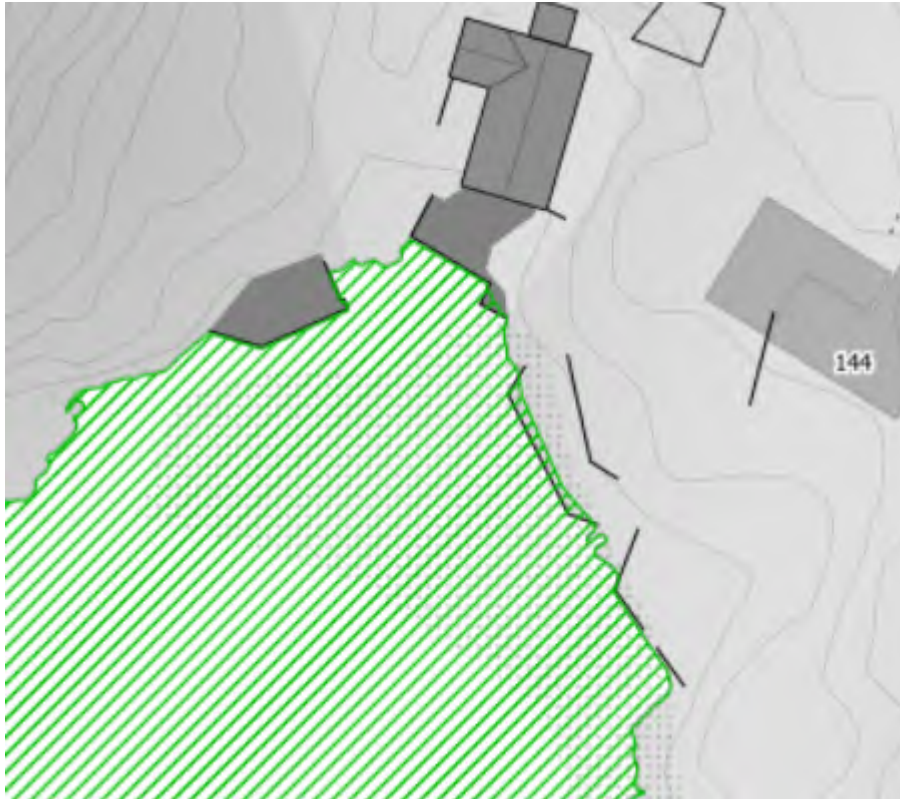
Dato 30.07.2025

Til uttalelse - Raet nasjonalpark - dispensasjon - Arendal 301/29 - Gjervoldøyveien 144 - tiltak på eksisterende brygger

Viser til sak som er sendt til uttalelse hos Raet nasjonalpark. Flere av tiltakene kan være søknadspåklagte etter verneforskriften og må derfor behandles av styret.

Dette omfatter uttrigger og tiltak på brygger som går over vernegrensen.
Foreløpig ser dette ut til å gjelde brygge med stigtrinn. Det kan se ut som om «trekanten» heller ikke er justert ut av vernegrensen.
Finnes det noe dokumentasjon på når tiltakene som eksisterer på eiendommen ble utført?

Ut i fra Flyfoto ser det ut til at tiltakene er eldre enn vernet i Raet np (2016) og at det har fantes en uttrigger på brygga fra tidligere.

Flyfoto 2016:

Flyfoto 2014:

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Kopi til:
Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL

Fra: Marte Eliasson[marte.eliasson@miljodir.no]

Sendt: 18.09.2025 13:03:59

Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]

Kopi: Ingrid Moe Dahl[ingrid.moe.dahl@miljodir.no]; Nordli, Robert Cornels[robert.cornels.nordli@arendal.kommune.no]; Lindaas, Gunnar

Ogwyn[gunnar.ogwyn.lindaas@statsforvalteren.no];

Tittel: SV: Vurderinger av uttrigger mtp juss og verneverdier

Hei,

Vi har i tidligere e-post (15. februar 2023) uttalt oss om at vi tolker bestemmelsen i verneforskriftens § 3 tredje ledd bokstav e) slik at man "uten søknad kan ankerfeste båten sin ved **egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass**. Ordlyden i bestemmelsen gjør at vi også mener det er tillatt å etablere ankerfeste ved **egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass**.

Fortøyningsfester for båt som ikke etableres ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass må det søkes om etter § 3 fjerde ledd bokstav k)."

Jeg oppfatter at spørsmålet ditt er om også utriggere kan regnes som ankerfeste i medhold av bestemmelsen i § 3 tredje ledd bokstav e) slik at disse kan etableres uten at det omsøkes.

Et ankerfeste er slik jeg ser det enten et spesifikt punkt på båten, eller et festepunkt i en brygge eller på land.

En uttrigger er en innretning som består av en fysisk bjelke som stikker ut fra eksempelvis en brygge. Utriggere kan som du har pekt på i e-posten også ha en videre funksjon enn et rent ankerfeste, for eksempel dersom de er så brede at det er mulig å gå på dem.

Utrigger er ikke nevnt i forarbeidene eller tatt inn i bestemmelsen. Mye taler derfor for at uttriggere ikke var en kjent innretning, eller påtenkt på vernetidspunktet og at bestemmelsen i § 3 tredje ledd bokstav e) ikke er ment å omfatte uttriggere. Etablering av uttriggere er derfor slik jeg vurderer det være et søknadspliktig tiltak.

Hilsen

Marte Eliasson

seniorrådgiver, juridisk seksjon naturmangfold

mobil: 90 91 96 46

marte.eliasson@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no | www.miljostatus.no

sentralbord: 73 58 05 00

Fra: Gulbrandsen, Jenny Marie <jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no>

Sendt: torsdag 28. august 2025 10:37

Til: Postmottak Miljødirektoratet <post@miljodir.no>

Kopi: Ingrid Moe Dahl <ingrid.moe.dahl@miljodir.no>; Marte Eliasson <marte.eliasson@miljodir.no>; Nordli, Robert Cornels <robert.cornels.nordli@arendal.kommune.no>; Lindaas, Gunnar Ogwyn <gunnar.ogwyn.lindaas@statsforvalteren.no>

Emne: Vurderinger av utrigger mtp juss og verneverdier

Styret ber om veiledning på følgende tema:

Hvordan bør vi forholde oss til søknader om utriggere?

Noen brygger hadde utrigger før vernet kom, andre har moringer, bruker dregg og bryggepoll (stang som stikker ut i lufta fra brygga). Det er økende interesse for å fase ut bruk av dregg og moringer (trolig også bryggepoller) med utriggere.

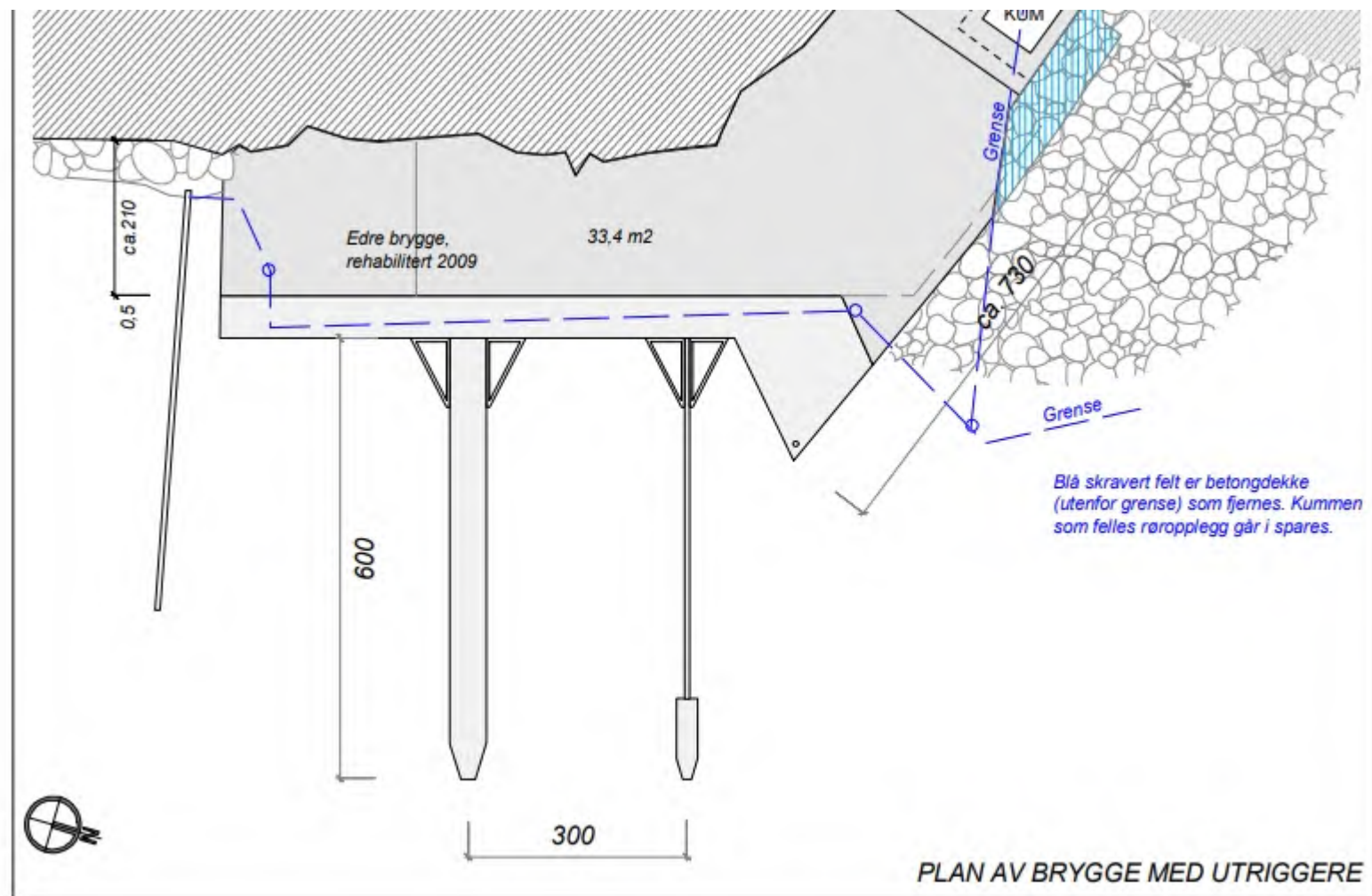
Utriggere:

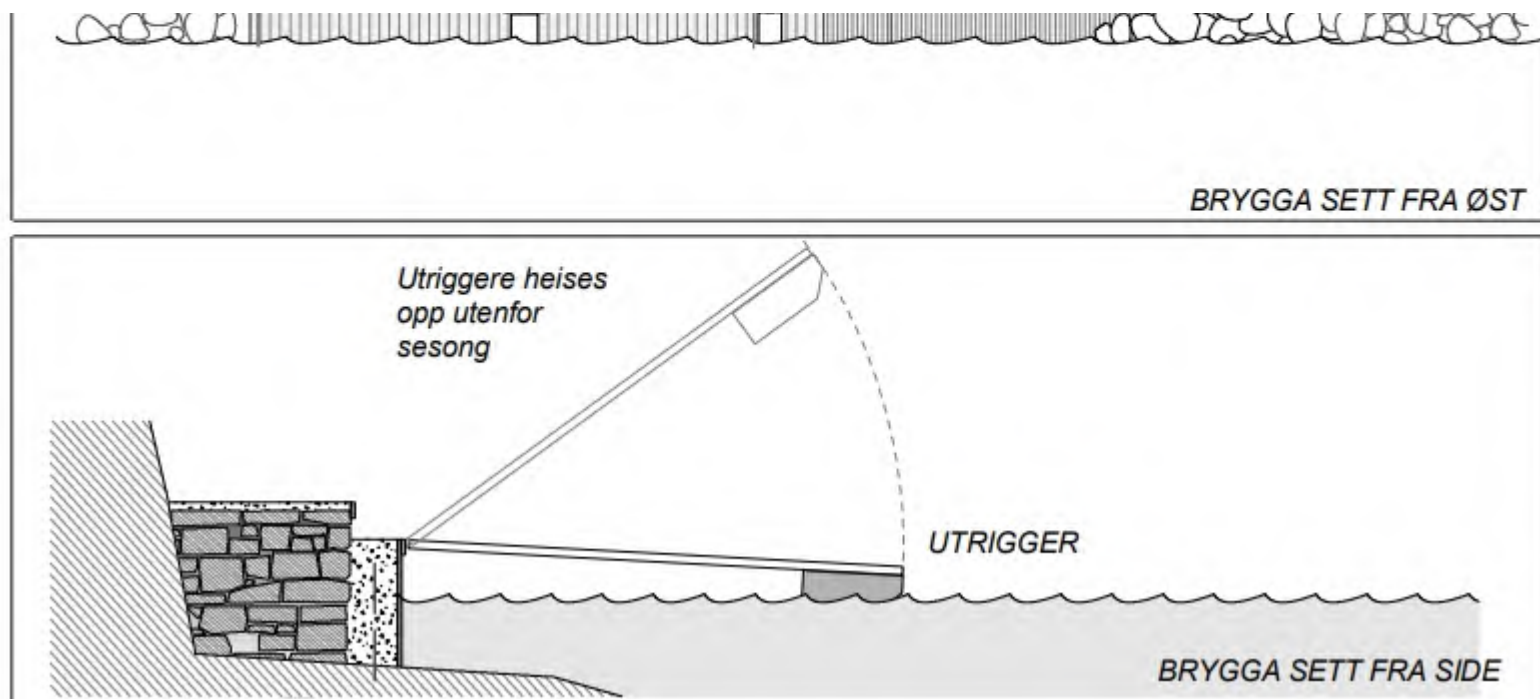
Midlertidige installasjoner som sikrer god fortøyning av båt og letter inn/utstigning av båt.

Settes ut/senkes ned til vannflaten på våren, tas opp på vinteren.

Er enten ca 10 cm galvanisert stål og ca 3-4 meter lang, alternativ er noen ca 50 cm brede (med mulighet for å gå på). Festet i hengsel i brygge og med flyteelement ytterst.

Eks: Utriggere at to typer, smal og bred.

Utriggere er et bedre alternativ for verneverdiene i sjø enn moringer og særlig dregging ettersom begge disse gir forstyrrelse på havbunn, særlig dregging. Vi ser betydelige skader på ålegress etter dregging hver sesong, både ved faste båtplasser og for båter som ligger fortøyd på svai eller med akterfeste i land og dregg i sjøbunn. Dreggene river opp havbunn og gjør særlig stor skade i områder med ålegress.

Landskapsmessig ligger de tett på vannflaten og i flukt med eksisterende brygger, og fargen er typisk grå/brun så det er lite visuell forstyrrelse. Moringer med blåse er derimot ofte store og visuelt forstyrrende. Ved skade/brudd på line blir gjerne moringen liggende som forurensning og fremmedelement på havbunnen. Videre gir utriggere mulighet for sikker fortøyning av to båter (en på hver side), mens en moring kun kan brukes trygt av en båt om gangen, særlig hvis det er litt vind/sjø. For å ha plass til for eksempel to båter, så må man ha minst to moringer.

§3 tredje ledd

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

- e. akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.

Fjerde ledd

- k. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til montering av nye fortøyningsbolter for båt og fiskeredskaper

«Akerfeste av båt» refererer til fortøyning av båten bakfra (akter), som kan gjøres med en moring, et tau til en brygge eller ved hjelp av et landfeste. Et akterfeste er spesielt nyttig ved fortøyning i havn for å forhindre at båten beveger seg fremover. (AI)

Dette innebærer at det er tillat å etablere og bruke akterfortøyning (for eksempel moring), men vil det også inkludere utriggere?

Problemstillingen gjelder både private og offentlige brygger i verneområdet.

Med vennlig hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen

nasjonalparkforvalter

Statsforvalteren i Agder

Telefon: 37 01 78 45

Mobil: 45 87 38 26

E-post: jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no

Web: www.statsforvalteren.no/ag

Arkivsaksnummer: 2025/2929-25

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 11.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	48/25	21.11.2025

Søknad om sikring av friluftslivområder på innfallsporter - risikotrær 2025-2030 - Raet NP

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark og naturmangfoldloven tillatelse til verneområdestyret til tiltak for å ivareta trygg ferdsel på innfallsporter (Hoveodden, Hasseltangen etc) definert i besøksstrategien. Tillatelsen gjelder innfallsporter med tilrettelagte stier og oppholdsarealer som for eksempel bålpanner og gapahuk i tråd med forvaltningsplan og besøksstrategi med hjemmel i verneforskriften §4 tredje ledd a) og naturmangfoldloven § 48.

Tillatelsen omfatter nedleggelse og sikring av trær som vurderes som stor risiko på/ved tilrettelagte stier og oppholdsområder i Raet nasjonalpark. Tillatelsen vil tre i kraft både som en følge av for eksempel vindfall og ekstremvær, men også ved døde trær som vurderes å utgjøre en risiko for friluftslivet. Tillatelsen er gyldig fra 2025 til 2030.

- Tillatelsen er gyldig på stinettet og oppholdsarealer tilrettelagt for besøkende på innfallsporter definert i besøksstrategien (totalt 17), som for eksempel gapahuker, rasteplasser og tilrettelagte bål plasser. Tillatelsen er gyldig på stinettet som er lagt inn i databaser som kyststi eller andre kategorier tursti for friluftslivet.
- Tillatelsen er gyldig på stier gjennom/ved innfallsporter der det vurderes å være en viss grad av universell tilrettelegging, for eksempel jevn bredde, jevn overflate eller påført grus/dekke.
- Tillatelsen gjelder ikke stier i ren utmark/kupert skogsterreng uten tilrettelegging.
- Det skal ryddes manuelt og uten å påføre skade på gjenstående trær og markdekket
- Dersom det er skogsbunn på området og sikringen medfører nedleggelse, så skal treet/deler av treet legges igjen på stedet i så store deler som praktisk mulig.
- Dersom det er engareal, så skal treet fraktes til nærmeste skogsareal og legges der.
- Grunneier kan velge å benytte treet til ved jf verneforskriften § 4 annet ledd f) og retningslinjer for dette.
- Ved behov for motorferdsel så skal dette gjennomføres på fortrinnsvis tørr eller frossen mark, og uten å skade gjenstående vegetasjon.
- Nasjonalparkstyret vil i samråd med grunneier vurdere hvem som skal utføre sikring og kontakte aktuelle aktører.
- Sperrer og informasjon til friluftslivet skal benyttes under opprydding.
- Fagkyndig kompetanse (for eksempel trefeller/arborist) skal benyttes til vurderingene, og benyttes til oppdrag med rydding der hvor det kreves fagkompetanse. Bistand fra SNO skal benyttes dersom de har anledning.

- Kostnader dekkes av verneområdeforvaltning, grunneier eller annen ansvarlig part etter avtale på hvert område.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Raet nasjonalparkstyre har definert flere området som innfallsporter og invitert inn for besøkende i verneområdet. Grunneier er i stor grad Staten/Miljødirektoratet (Spornes), Staten/Kystverket/Fyrvesenet (Torungen, Kjeholmen) og kommunene (Hasseltangen, Hoveodden) men også flere private eiendommer har innfallsport, for eksempel Bjellandstrand, Speken, Kvennebekken - de fleste med en tinglyste avtale om Statlig sikring.

Ansvar for rydding og sikring av turområder på grunn av ekstremvær og andre faktorer tilfaller delvis grunneier og delvis den som står som ansvarlig for tilretteleggingen. For nyere tiltak (for eksempel å legge ny sti) så skal det derfor legges frem en avtale som redegjør for hvem som har ansvaret for rydding og vedlikehold. For eldre «etablerte» tiltak som har vært brukt «all tid» så er det ofte vanskelig å definere hvem som skal ansvarliggjøres.

Miljødirektoratet redegjør videre for dette i sitt skriv «Ekstremvær og skader i verneområder».

På private eiendommer er det ofte begrenset interesse fra grunneier å rydde og opprettholde ferdsel gjennom eiendommen, ettersom ferdsel i noen tilfeller oppleves forstyrrende. På offentlige eiendommer, da særlig kommunale, er det ofte økonomiske begrensninger som hindrer en effektiv rydding av området. Frivillige melder seg ofte til å rydde, men innehar ikke den nødvendige fagkompetansen for å ta ned og sikre trær – da særlig knyttet til vindfall med spenn i treet.

Raet nasjonalparkstyre har gjennom sitt arbeid med besøksstrategi og tiltak på innfallsporter påtatt seg ansvaret for at besøkende kan ferdes trygt – særlig i de mest tilrettelagte områdene. På tvers av grunneierforhold mener styret at det har et selvstendig ansvar.

Det har vært flere tilfeller av rydding etter ekstremvær i perioden 2017-2014, og mesteparten kan ryddes med hjemmel i verneforskriftens bestemmelse § 3 annet ledd g). Ytterligere sikring har styret fått veiledning på fra Miljødirektoratet jf vedlagt skriv at må vedtas som unntak jf naturmangfoldloven §48.

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

Verneforskriften § 3 pkt. 1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger (...)

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

b. vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsårer, skilt, bruer og lignende, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

§ 4. Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade, uttak og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. plukking av bær og matsopp.*
- b. plukking av vanlige planter og tang/tare til eget bruk unntatt i sone B, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- c. rydding av ilanddrevet tang og tare på offentlige badestrender.*
- d. bruk av nedfalt trevirke til bålbrekking, unntatt i sone B.*
- e. skånsom vegetasjonsrydding og beplantning rundt fritidsbolig, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- f. hogst av ved til eget bruk i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.*
- g. beite, unntatt i sone B.*
- h. slått, lyng- og gressbrekking, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. rydding av vegetasjon i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.
- b. beite i sone B.
- c. uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.

§ 9. Forbud mot motorferdsel

(...)

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

Forvaltningsplan

Rydding av vegetasjon utenfor Sone B er omtalt og gitt retningslinjer i «Utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark, Søm Lvo etc..» som fulgte med vernevedtaket. Både trivselshogst og «annen hogst» er gjengitt nedenfor, da «annen hogst» viser til retningslinjer for trivselshogst. Her er det presisert at det er unntak liggende og stående død ved det det omfatter nyere vindfall og trær som er til fare for brukere av området. Utover dette er ikke sikring av områder for friluftslivet omtalt.

Trivselshogst rundt fritidsbolig:

Begrepet "rundt fritidsboliger" omfatter selve bygningene og tomten som hører til. Med "tomten" menes her den nærmeste, private sonen rundt huset, jf. tomtebegrepet i friluftsløven. Området hvor skånsom vegetasjonsrydding kan foregå vil dermed normalt være i størrelsesorden 0,5 – 1,5 dekar inkl. arealet som opptas av selve bygningene.

Rydding av vegetasjon etter denne bestemmelsen omfatter mindre inngrep som rydding av busker, kratt, mindre trær etc. Det stilles ikke generelt krav om skjøtselsplan for denne type rydding. Ryddingen skal likevel skje på en skånsom måte som ikke ødelegger verneverdier eller på annen måte er i strid med verneformålet. Dette innebærer blant annet:

- Spesielt verdifulle trær (store, karakteristiske, uvanlige, hule mm.) skal ikke felles.
- Stående eller liggende større døde trær skal normalt ikke fjernes, med unntak for nyere vindfall eller der trærne er til fare for brukere av området.
- Hogstavfall skal ikke ligge igjen på stier eller steder med spesielt verdifull markvegetasjon.
- Felling av trær skal ikke foregå i hekketiden.
- Trua og sårbare plantearter skal ikke ryddes.

Vedhogst og rydding av vegetasjon utenfor sone B:

Unntaksbestemmelsen for vedhogst omfatter vanlig privat forbruk av ved til oppvarming lokalt i fritidsbolig eller bolig. Med lokalt menes fritidsboliger i NP, og boliger i umiddelbar nærhet til NP med skogteiger innenfor NP. Uttak av ved til kommersielt salg eller bruk i fritidsboliger/boliger utenfor nasjonalparken omfattes ikke.

- Vedhogst til eget bruk er tillatt dersom det ikke hogges korridorer eller flater. En del trær og buskvegetasjon skal stå igjen for å sikre at busk- og feltsjiktet har økologisk funksjon (leveområde for fugler, smådyr og insekter), og for å bevare et sammenhengende landskap. Hogstkorridorer er forbudt fordi de fører til vesentlige brudd i landskapsbildet. Grunneiers tillatelse må alltid foreligge før hogst.
- Retningslinjene for «trivselshogst» gjelder.
- Oppkvisting av trær skal unngås
- Grove eller hule løvtrær og andre spesielle trær skal ikke hogges.

Man skal være spesielt aktsom med eiketrær. Store eiketrær («hule eiker») er en utvalgt naturtype som har egen forskrift etter naturmangfoldloven. I nasjonalparken er det ønskelig at eiketrærne får utvikle seg til å bli store, flotte og viktige trær for naturmangfoldet.

Med hule eiker menes, etter forskrift om utvalgte naturtyper, eiketrær som har en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketrær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Diameter og omkrets måles i brysthøyde (1,3 m) over bakken. Synlig hule defineres til å være eiketrær med et indre hulrom som er større enn åpningen og der åpningen er større enn 5 cm. Også andre spesielt store, vakre eller hule trær som preger landskapet skal bevares i nasjonalparken.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften.

§ 48.(dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

(...)

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Presedens

Det er lite rom for presedens. Tiltaket er på offentlige eiendommer og på statlig sikrede eiendommer med stor relevans for friluftslivet.

Vurdering

Rydding, sikring og nedleggelse av trær som utgjør en risiko for friluftslivet er ikke direkte omtalt i verneforskrift, men er gitt et unntak for i retningslinjer for trivselshogst «Stående eller liggende større døde trær skal normalt ikke fjernes, med unntak for nyere vindfall eller der trærne er til fare for brukere av området.» Disse retningslinjene fungerer også som retningslinjer for vedhogst jf vfs § 4 annet ledd f), og som ikke er søknadspliktig.

Det innebærer, etter forvalters vurdering, at grunneier kan ta ned vindfall av nyere dato, også der disse består av liggende, delvis liggende og stående døde trær. Ettersom døde trær vanligvis har liten verdi som ved, så vil forvalter anbefale at død ved blir lagt tilbake på bakken for å bidra til økt biologisk mangfold, med mindre det er naturtyper og verneverdier som ikke vil begunstiges av død ved, for eksempel rullesteinsbeltet, engvegetasjon, eller kulturminner. Da bør det døde treet flyttes til nærmeste skogsbunnhabitat.

Verneforskriften §4 tredje ledd a) som åpner for søknader om å rydde vegetasjon i tråd med retningslinjer i forvaltningsplanen. Det er ikke spesifisert eller gitt krav om et formål med ryddingen, og forvalter vurderer at en betydelig del av nødvendig opprydding og sikring kan utføres innenfor denne bestemmelsen, så lenge det er i tråd med retningslinjene. Det vil for eksempel omfatte rydding av yngre, ikke hul eller spesielt verdifulle trær utenfor hekketid. Spesielt verdifulle trær omfatter for eksempel store edellauvtrær, rødlista arter, hule trær, gamle/døde trær, karakteristiske landskapstrær og lignende.

Erfaringen hittil er at vindfall består av bøk på Hasseltangen, og stort sett furu og gran ellers i verneområdet. Enkelte tilfeller av eik, selje, svartor etc har forekommet. Mesteparten av ryddingen av dette kan dermed hjemles i verneforskriften § 4 tredje ledd a).

Unntaksvis er det behov for å rydde og sikre trær som retningslinjene anfører skal bevares. Eksempler på dette er behov for rydding i hekketid, karakteristiske landskapstrær, hule trær, eldre edellauvtrær, rødlista arter som ask og alm.

Naturmangfoldloven § 48 viser til at «*Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*»

Forvalter vurderer at det av sikkerhetshensyn er nødvendig å ta bort eller sikre trær som utgjør en fare for friluftslivet, og da særlig i etablerte innfallsporter jf Besøksstrategi, med stor grad av tilrettelegging. Behovet vil ikke være aktuelt i områder med liten/ingen grad av tilrettelegging.

Det er satt krav (nml § 48 fjerde ledd) til at tiltakets virkning på verneverdier skal dokumenteres og hvilken vekt det er lagt på dette.

Sikring og nedlegging av trær som er av stor verdi for verneområdet, jf eksempler nevnt ovenfor, vil bety en lokal forringelse av landskapsbildet, kan påvirke artsmangfoldet og i noen tilfeller ha en negativ effekt på verneverdiene. Forvalter mener at dette kan avbøtes med å gi vilkår som stiller krav om at død ved skal legges igjen på egnet sted, og dermed sikre habitatet for arter knyttet til det aktuelle treet. I mange tilfeller er liggende døde trær mer artsrike og viktigere habitater enn levende trær. I noen tilfeller kan også treet sikres uten å legge det ned (barduner etc), og da vil det ikke være noen negativ påvirkning på verneverdiene.

Nml § 7:

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000. Det foreligger også en gammel bestemmelse om vernskog, uten at dette er angitt i verneforskriften eller omtalt i proposisjonen. Vernskogen er heller ikke avgrenset i kart. Hensynet til vernskogen forutsettes ivaretatt gjennom vilkårene gitt vedtaket og retningslinjene gitt i utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket.

Forvalter har vært befarer i området flere ganger per år, og det er gjort omfattende naturkartlegginger i området- både av naturtyper og artsregistreringer. Nye kartlegginger ble utført i 2025. Kunnskapsgrunnlaget anses dermed som godt jf nml § 8.

Det er tørr blåbærlyng furuskog og strender med enten rullestein eller sanddyner som dominerer på innfallsportene, og flere av dem har over flere tiår vært forvaltet som bynære parker av kommunene, da særlig Hoveodden og Hasseltangen.. Enkelte områder har godt innslag av eik og bøk, da særlig på Hasseltangen. Innfallsporter er av prinsipp unngått lagt til svært sårbare og artsrike områder, og det er tørr engvegetasjon med innslag av plen som er gjengående. På grunn av ferdsel er det lite vegetasjon på stiler, rundt gapahuker og bålplasser der rydding er aktuelt. Vegetasjonen som finnes er relativt tråkksterk.

Friluftsliv

Styret har vedlagt å bevare stor grad av tilrettelegging, særlig på hovedinnfallssportene Hove, Merdø og Hasseltangen. Tilretteleggingen er i stor grad etablert før vernetidspunktet, men videreført av styret. Gapahuken på Hove er og søkand om nye toaletter er eksempler på tiltak styret har behandlet. Styret vektlegger verneformålet § 1 som viser til friluftsliv i femte ledd. Sårbarhetskartleggingen viser til at områdene er robuste for ferdsel, og da særlig Hasseltangen og Hoveodden. Kanalisering til hovedstier og tilrettelegging med bålplasser og rasteplasser anbefales.

Det skal samtidig tas hensyn til verneverdier og landskap. Det skal ikke etableres en forventning om at skogen skal sikres- alle ferdes i utmark på eget ansvar. Rydding av særlig verdifulle trær kan få negative effekter på landskapsnivå og for verneverdier. For noen vil også opplevelsen av verneområdet forringes av menneskelige inngrep. Derfor bør dette kun gjøres unntaksvis. Forvaltningens erfaring hittil er at det er sjelden behov for å gjøre tiltak på trær med stor verdi jf retningslinjer.

Det er startet opp forsøk med å bruke vindfall til å kanalisere ferdsel og redusere mengden mindre tråkk i den åpne skogen. Dette kan videreføres som en del av ryddingen.

Føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor noe vekt i vurderingen, og det forutsettes at det settes vilkår om at ryddingen utføres skånsomt og uten skade på gjenstående trær eller markdekket, og at sikring uten felling skal vurderes for særlig verdifulle trær.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning) anses som godt ivaretatt ved at retningslinjer for rydding jf vfs § 4 tredje ledd a) følges, og at det kun unntaksvis vil være behov for å legge ned trær med hjemmel i nml §48. Gjennom vilkår kan man sikre at disse tilfaller området som død ved, og på den måten bidrar til å ivareta det biologiske mangfoldet og sikre en feltsjiktet skog med betydelig innslag av død ved.

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken. Nasjonalparkstyret tar ansvar for gjennomføring og eventuelle kostnader ved tiltaket i dialog med grunneiere og andre ansvarlige parter. Tiltaket er i tråd med retningslinjer gitt utkast til forvaltningsplan som følger vernevedtaket eller er gitt vilkår.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse til omsøkte tiltak med sikring av riskotrær på /ved innfallsporter i verneområdet med hjemmel i verneforskriften §4 tredje ledd a) og naturmangfoldloven § 48.

Motorferdsel i forbindelse med skjøtsels-og forvaltningsoppgaver er ikke søknadspliktig.

«MottakerNavn»
«Adresse»
«PostNr» «Poststed»
«Kontakt»

Trondheim, 24.10.2025

Deres ref.:
«Ref»

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/15346

Saksbehandler:
Gunnar Kjærstad

Ekstremvær og skader i verneområder

Klimaendringene gjør seg gjeldende og fører til hyppigere episoder med ekstremvær. Miljødirektoratet som overordnet forvaltningsmyndighet, får i etterkant av slike værhendelser en rekke spørsmål og henvendelser fra forvaltningsmyndighetene for verneområder. Hensikten med dette brevet er å informere om hva forvaltningsmyndighetene på generell basis bør vurdere etter ekstremvær.

Registreringer etter stormhendelser i Naturoppdrag

I 2023 kom ekstremværet Hans som førte til jordskred, flom, oversvømmelser og store skader på infrastruktur. Et betydelig oppryddingsarbeid ble nødvendig. Store deler av landet opplevde nylig stormen Amy, noe som medførte rotvelt, knekte trær, skader på bygninger, installasjoner og infrastruktur, i tillegg til gjenstander på avveie.

Vi ønsker nå å få en oversikt over resultatet av Amy i verneområder. Vi har opprettet en ny kategori i Naturoppdrag for registrering av skader etter stormhendelser. Kategorien heter "Storm" og ligger under "Geologiske hendelser naturkatastrofer". Alle som registrerer skader etter storm, skal legge inn registreringene i denne kategorien. Slike registreringer kan gi oss oversikt over resultatet av stormhendelser i verneområder, i tillegg til verdifull informasjon som kan bidra til tiltak for bedre klimatilpasning.

Behov for tiltak etter ekstremvær

I de fleste verneområder er det en målsetting at de naturlige økologiske prosessene skal kunne skje uten at det gjennomføres tiltak som påvirker disse prosessene, og normalt er vegetasjonen, herunder døde busker og trær, fredet mot skade og ødeleggelse i verneområdene. At trær blåser over ende, er helt naturlig og utløser ikke automatisk oppryddingstiltak. Det er en generell mangel på død ved i naturen, også i verneområder. Død ved gir levested og næring til en lang rekke arter, frigjør næringsstoffer til jorda og spiller en rolle i å regulere vann og karbon i økosystemet. Registrering av vindfall i Naturoppdrag vil dermed som hovedregel *ikke* utløse behov for tiltak.

I verneområdene kan det likevel være behov for opprydding dersom ekstremvær eller andre hendelser har ført til skader på bygninger eller andre installasjoner. Videre kan vindfall være til hinder for fremkommelighet på stier eller veier i området. Som utgangspunkt ligger ansvaret for

sikkerhet ved ferdsel i naturen hovedsakelig hos den enkelte som ferdes der. Det kan likevel være et behov for å fjerne trær som har falt over veier og stier, eller som står i fare for å falle.

Vern innebærer en rådighetsbegrensning ved at verneforskriften setter begrensninger på tiltak og aktiviteter i verneområdet. Men grunneier beholder eiendomsretten, og verneforskriften endrer ikke grunneiers rettigheter og plikter etter annet regelverk, eller at forvaltningsmyndigheten overtar grunneiers ansvar for farlige innretninger mv. på egen eiendom. Se nærmere om rettsvirkninger av vernevedtak i Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter (M106-2014) kap. 2.

Verneforskriftene har som regel unntak for vedlikehold. Dette innebærer at grunneier eller eier av innretninger i verneområdet kan utføre vedlikehold uten søknad. I områder med eksisterende stier vil adgangen til vedlikehold innebære at man kan rydde nedfall over sti og holde stier og veier åpne for ferdsel. Imidlertid er også død vegetasjon vernet i verneområdene. Dette innebærer at vegetasjon som ryddes primært skal forbli i verneområdet.

Forvaltningsmyndighetens ansvar er å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Dersom ekstremvær eller andre hendelser fører til skader som er en direkte trussel for verneverdier, vil det være forvaltningsmyndighetens ansvar å iverksette nødvendige tiltak. Dette kan også innebære å rydde nedfalte trær, hvis disse for eksempel forringer habitatet til truede arter.

Ønske eller behov for oppryddingstiltak vil imidlertid ofte være knyttet til andre hensyn enn hensynet til verneverdier. Dette kan både være tiltak av hensyn til besøksforvaltning, og av hensyn til sikkerhet ved ferdsel i området eller for å forhindre skader på bygninger og andre anlegg.

Dersom forvaltningsmyndigheten på eget initiativ eller på bakgrunn av konkrete henvendelser ser behov for oppryddingstiltak, må forvaltningsmyndigheten ha dialog med grunneier om gjennomføring av tiltak. Forvaltningsmyndigheten må da vurdere om aktuelle tiltak faller inn under verneforskriftens unntak for vedlikehold, eller om tiltaket krever dispensasjon fra verneforskriften eller er et skjøtselstiltak som kan gjennomføres etter naturmangfoldloven § 47.

I verneområder der staten v/Miljødirektoratet er grunneier, ønsker vi at forvaltningsmyndigheten ved behov rydder vindfall, men at trærne blir liggende i området som død ved. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det i verneområder med mye ferdsel er trær som står i fare for å falle over stier og vurdere aktuelle tiltak. I verneområder der andre enn staten v/Miljødirektoratet er grunneier, kan forvaltningsmyndigheten gjøre tilsvarende tiltak, men da etter avklaring med grunneier.

Finansiering av tiltak

Det er ikke gitt at tiltak i verneområder etter ekstremvær finansieres over Miljødirektoratets budsjettposter. Samfinansiering med andre aktører kan i særlige tilfeller være et alternativ. I slike tilfeller og når staten v/Miljødirektoratet er grunneier, ønsker vi at det tas kontakt med verneområdeseksjonen i direktoratet for dialog.

Informasjon

Ekstremvær resulterer ofte i massivt vindfall, gjenstander på avveie og skader på anlegg og infrastruktur. Det oppstår et stort informasjonsbehov i befolkningen, og det er viktig at forvaltningsmyndigheten prioriterer informasjon til brukerne av de berørte verneområdene. Det er naturlig at forvaltningsmyndigheten informerer om ulike tema, som for eksempel om verdien av død ved i økosystemet, slik at forståelsen for at døde trær ligger igjen i verneområdet øker.

Det er ulike måter å informere på, men enkle skilt ved innfallsporter eller andre strategiske steder, kan være et godt strakstiltak. Til slik akutt informasjon kan forvaltningsmyndighetene sette opp "varsomhetsplakat", se designmanualen for Norges nasjonalparker. Utover dette er det viktig med god informasjon på hjemmesidene til forvaltningsmyndighetene.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Gunnar Kjærstad
fagdirektør

Arkivsaksnummer: 2025/7484-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 13.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	32/25	26.08.2025
Raet nasjonalparkstyre	49/25	21.11.2025

Søknad om uttriggerbås på brygge Revesandsveien 159- Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark ikke tillatelse til det omsøkte tiltaket.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

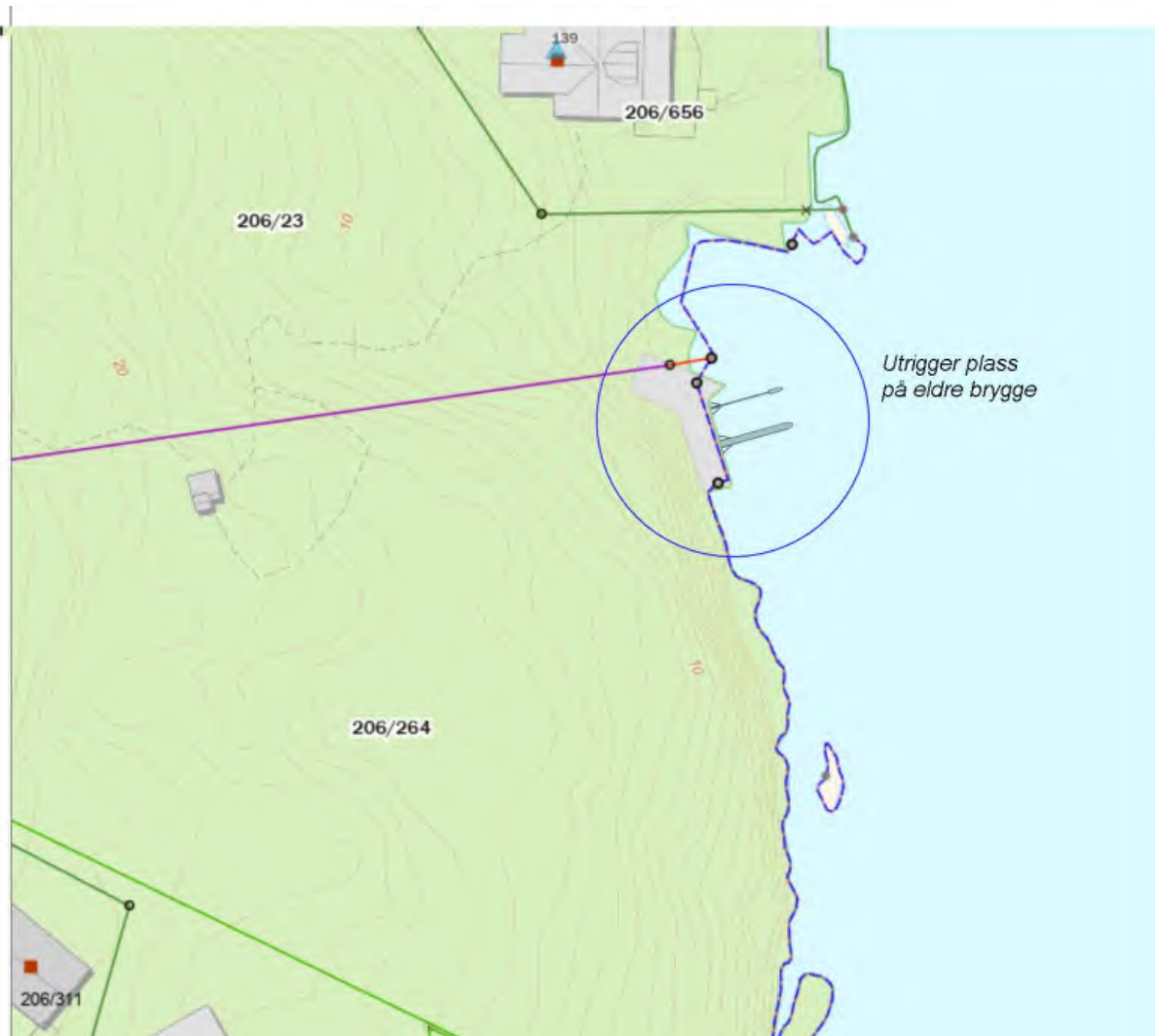
Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Søknad - Raet nasjonalpark - Arendal 206/210 - 206/264 - Revesandveien 159 - utsetting av uttriggerbås - Karin Berentsen og Erik Berentsen**
- 2 SV: Vurderinger av uttrigger mtp juss og verneverdier**

Saksopplysninger

Harald Marrable siv Ark søker på vegne av eiere Karin og Erik Brentsen om uttriggerbås på Revesandsveien 159 på gnr/bn 210/264.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften § 3 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger, (..) Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for

a) vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

e) akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

d) brygger som erstatning for eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

Miljødirektoratet er forspurt (vedlagt svar) om utriggere kan anses som innenfor hjemmel om «etablering av akterfeste» og deres vurdering er at dette er søknadspliktig som et tiltak jf utvidelse av brygge.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det gitt retningslinjer for bygger og fortøyningsplass.

Brygger og fortøyningsplass:

Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og installasjoner for allment friluftsliv. Bestemmelsen i § 3 4 ledd d) vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger).

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er sannsynlig at saken kan gi presedenseffekt ettersom det er mange brygger som kan være aktuelle å utvide med utriggere. Samlet effekt av dette er krevende å vurdere.

Vurdering

Verneforskriften § 3 slår fast at alle inngrep inkludert kaianlegg og brygger i utgangspunktet er forbudt. Det er i ledd 4 d) gitt en åpning for etablering av nye anlegg ved samling av flere anlegg samt fjerning av eksisterende anlegg. Dette var grunnlaget for tiltak på nabobryggen som det vises til i søknaden.

Det omsøkte tiltaket med utriggere er en utvidelse av privat brygge med kun en bruker og ingen fjerning av eksisterende anlegg, og faller derfor ikke inn under unntaksbestemmelsen.

Akterfeste av båt og fortøyning til egen brygge er tillatt etter verneforskriften, men ikke bøyelegging eller å ligge på svai på fast basis.

Det omsøkte tiltaket ligger i Raet nasjonalpark. Kunnskapsgrunnlaget i området er godt (§8), ettersom området er kartlagt etter håndbok 19 Marine naturtyper. Ingen naturtyper er registrert ved det omsøkte tiltaket, men Hovekilen har flere viktige og svært viktige forekomster av ålegress. Søknaden viser til at en uttrigger vil redusere belastningen på ålegress ved at bruk av dregg kan reduseres/ falle bort. Dette er valide argumenter, men endrer ikke verneforskriftens bestemmelser og avgjørelser i tidligere saker det mindre utvidelser med en redusert samlet belastning har blitt avslått av Miljødirektoratet.

Det er forvalters vurdering at føre-var prinsippet bør gjøres gjeldende i saken (§9). Hovekilen er et unikt område med store og viktige ålegrasenger, og vernet er etablert for å hindre en videre nedbygging av sjøarealene. Det er uvisst hvilken påvirkning et bryggeanlegg med utriggere vil ha på det marine miljøet, og spesielt ettersom det ikke er satt noen begrensninger på antall båter eller brygger på eiendommen. En tillatelse til uttrigger kan lett skape presedens og bane vei for en etablering av flere brygger/båtplasser i området. Samtidig vil utriggere redusere behovet for dregging – en type fortøyning som er svært negativt for ålegress.

Båtplasser og uttrigger i seg selv er et inngrep med begrensede konsekvenser for det marine miljøet, men utslipp, mudring, lekkasjer o.l. vil trolig være en konsekvens av å etablere nye båtplasser. Hittil er dette begrenset til noen mindre bryggeanlegg som i Bukkeviga og innsiden av Hoveodden. Søm båthavn ligger i Søm LVO og må forholde seg til bestemmelsene i verneforskriften der. Sandum ligger utenfor vernegrensen. Bukkeviga båthavn ligger til forskjell inne i Raet NP og må forholde seg til verneforskriften for Raet. Samlet sett er det flere mindre båthavner i området og samlet belastning er potensielt sett svært høy. Flere av disse båtplassene mudres jevnlig, og partikkelspreding som stanser sollyset er blant de største truslene mot ålegrasenger. Den samlede belastningen kan bli høy (§10).

§§ 11 og 12 vurderes som lite aktuelle i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at nasjonalparkstyret ikke gir tillatelse til det omsøkte tiltaket etter verneforskriften § 3 ettersom tiltaket ikke faller inn under unntakshjemmelen i ledd 4.d) og den samlede belastningen og føre-var prinsippet tilsier et avslag.

Deres ref

Vår ref

24.05.25

Jenny Marie Gulbrandsen – nasjonalparkforvalter
Raet Nasjonalparkstyre
Statsforvalteren i Agder

**Søknad om utsetting av en uttriggerbås fra en eldre brygge.
Gnr. 206 Bnr. 210/264 – Revesandsveien 159, 4818 Færvik
Tiltakshaver Karin og Erik Berentsen**

Hei Jenny,

Tiltakshaver har en brygge nord for Bukkevig på Revesand. Den grenser til Raet. Tidlig på 2000 tallet ble det lagt et vannrør inn fra sjøen her (til hyttene i området). Opprinnelig hadde båtene moringfeste, men på grunn av vannledningen ble dette lagt om og båten fikk feste fra en stang ut fra land til et punkt på brygga. Økende værslitasje, vind og bølger, har vist at denne løsningen er utilstrekkelig og flere ganger har båten blitt slått inn mot brygga. Den tryggeste løsningen på problemet vil være en fortøyning til uttriggere fra land.

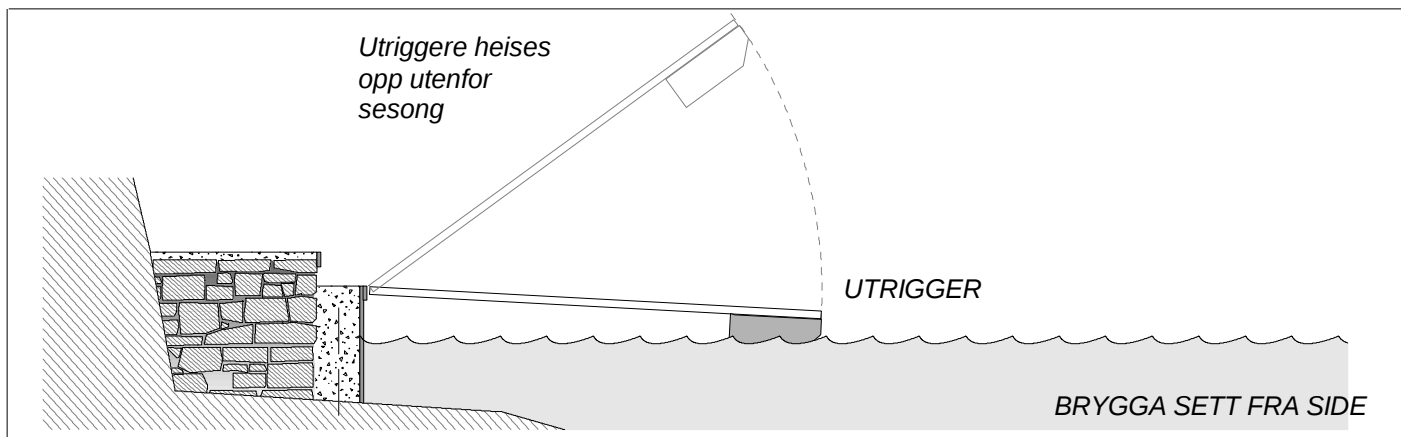
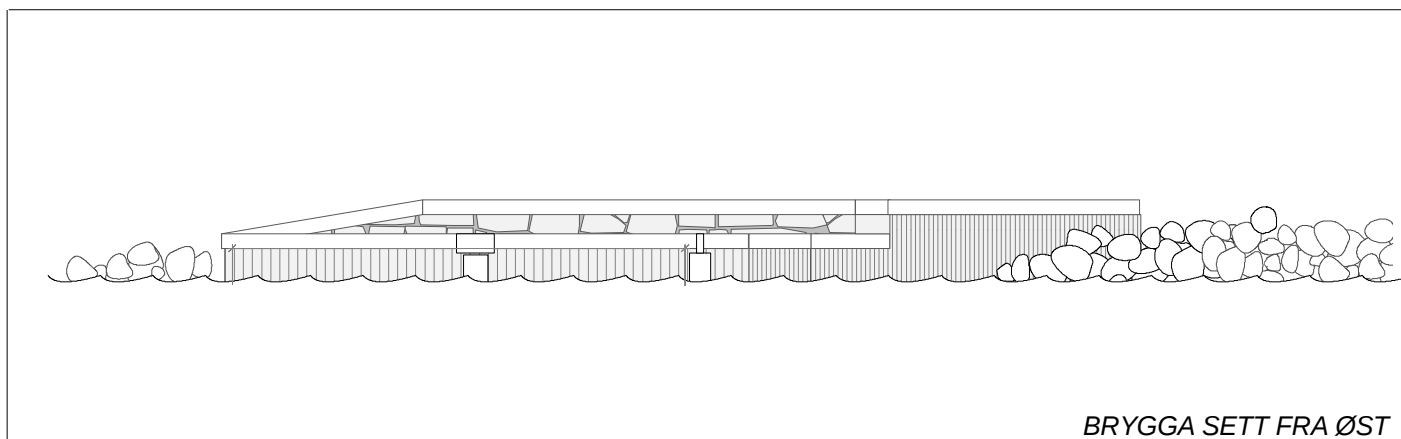
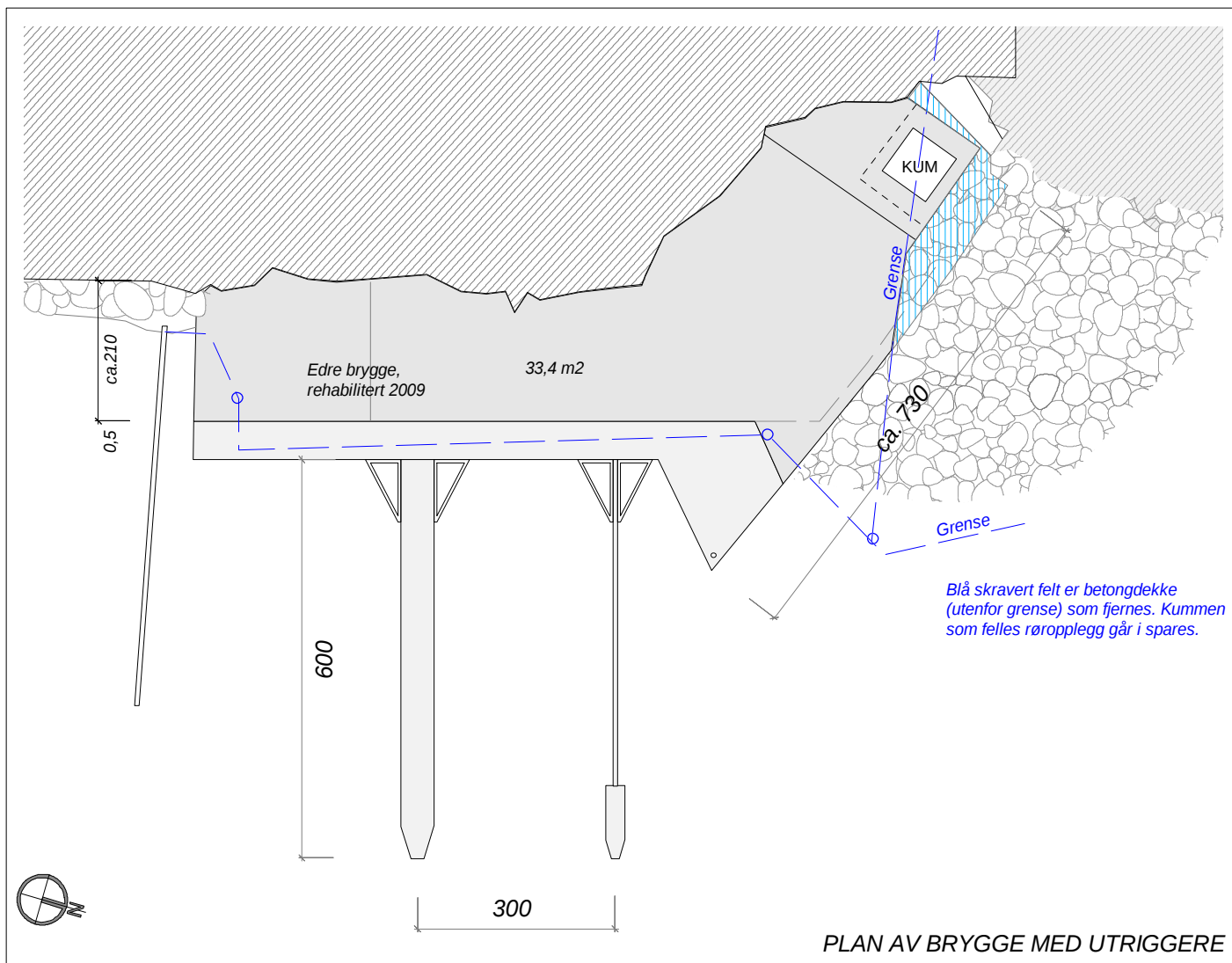
Siden de stikker ut i Raet, søker vi Raet Nasjonalparkstyre om tillatelse til å etablere en uttriggerbås på stedet. Utriggerne berører naturmangfoldet i liten grad og utenom sommersesongen er de løftet opp over vannflate.

Det bør nevnes at ca. 60 m sør for denne brygga ligger en fellesbrygge (sammenslått av tre brygger) som ble oppført i 2021. her ble det tillatt tre uttriggerbåser.

Vedlegger tegninger/fotos som viser situasjonen på stedet og håper på positivt svar.

Med beste hilsen

Harald Marrable

OPPDRAG	Gnr.206, Bnr 264, Bukkevika Søknad om utlegging av utriggere Karin og Erik Berentsen		OPPDR NR	TEGN NR	REV
TEGN	PLAN/OPPRISS/UTRIGGERE	MÅL	DATO	SIGN	
		1:100	24.05.25		

HARALD MARRABLE SIV.ARK

SUKKERHEIA 7, 4816 KOLBJØRNSVIK
harald.marrable@gmail.com - tlf.97 00 13 99
Foretaksnr. NO 970 411 720

BRYGGA VIST MED UTRIGGERE

NABOBRYGGE
GODKJENT
2021

DET SØKES OM 1 UTRIGGERBÅS PÅ DENNE BRYGGA,

NABOBRYGGE, GODKJENT AV RAET 2021

OPPDAG	Gnr.206, Bnr 264, Bukkevika Søknad og utlegging av utriggere Karin og Erik Berentsen		OPPDNR	TEGN NR	REV
TEGN	ILLUSTRASJONER	MÅL	DATO	SIGN	
			24.05.25		

HARALD MARRABLE SIV.ARK
SUKKERHEIA 7, 4816 KOLBJØRNSVIK
harald.marrable@gmail.com - tlf.97 00 13 99
Foretaksnr. NO 970 411 720

Fra: Marte Eliasson[marte.eliasson@miljodir.no]

Sendt: 18.09.2025 13:03:59

Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]

Kopi: Ingrid Moe Dahl[ingrid.moe.dahl@miljodir.no]; Nordli, Robert Cornels[robert.cornels.nordli@arendal.kommune.no]; Lindaas, Gunnar

Ogwyn[gunnar.ogwyn.lindaas@statsforvalteren.no];

Tittel: SV: Vurderinger av uttrigger mtp juss og verneverdier

Hei,

Vi har i tidligere e-post (15. februar 2023) uttalt oss om at vi tolker bestemmelsen i verneforskriftens § 3 tredje ledd bokstav e) slik at man "uten søknad kan ankerfeste båten sin ved **egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass**. Ordlyden i bestemmelsen gjør at vi også mener det er tillatt å etablere ankerfeste ved **egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass**.

Fortøyningsfester for båt som ikke etableres ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass må det søkes om etter § 3 fjerde ledd bokstav k)."

Jeg oppfatter at spørsmålet ditt er om også utriggere kan regnes som ankerfeste i medhold av bestemmelsen i § 3 tredje ledd bokstav e) slik at disse kan etableres uten at det omsøkes.

Et ankerfeste er slik jeg ser det enten et spesifikt punkt på båten, eller et festepunkt i en brygge eller på land.

En uttrigger er en innretning som består av en fysisk bjelke som stikker ut fra eksempelvis en brygge. Utriggere kan som du har pekt på i e-posten også ha en videre funksjon enn et rent ankerfeste, for eksempel dersom de er så brede at det er mulig å gå på dem.

Utrigger er ikke nevnt i forarbeidene eller tatt inn i bestemmelsen. Mye taler derfor for at uttriggere ikke var en kjent innretning, eller påtenkt på vernetidspunktet og at bestemmelsen i § 3 tredje ledd bokstav e) ikke er ment å omfatte uttriggere. Etablering av uttriggere er derfor slik jeg vurderer det være et søknadspliktig tiltak.

Hilsen

Marte Eliasson

seniorrådgiver, juridisk seksjon naturmangfold

mobil: 90 91 96 46

marte.eliasson@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no | www.miljostatus.no

sentralbord: 73 58 05 00

Fra: Gulbrandsen, Jenny Marie <jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no>

Sendt: torsdag 28. august 2025 10:37

Til: Postmottak Miljødirektoratet <post@miljodir.no>

Kopi: Ingrid Moe Dahl <ingrid.moe.dahl@miljodir.no>; Marte Eliasson <marte.eliasson@miljodir.no>; Nordli, Robert Cornels <robert.cornels.nordli@arendal.kommune.no>; Lindaas, Gunnar Ogwyn <gunnar.ogwyn.lindaas@statsforvalteren.no>

Emne: Vurderinger av utrigger mtp juss og verneverdier

Styret ber om veiledning på følgende tema:

Hvordan bør vi forholde oss til søknader om utriggere?

Noen brygger hadde utrigger før vernet kom, andre har moringer, bruker dregg og bryggepoll (stang som stikker ut i lufta fra brygga). Det er økende interesse for å fase ut bruk av dregg og moringer (trolig også bryggepoller) med utriggere.

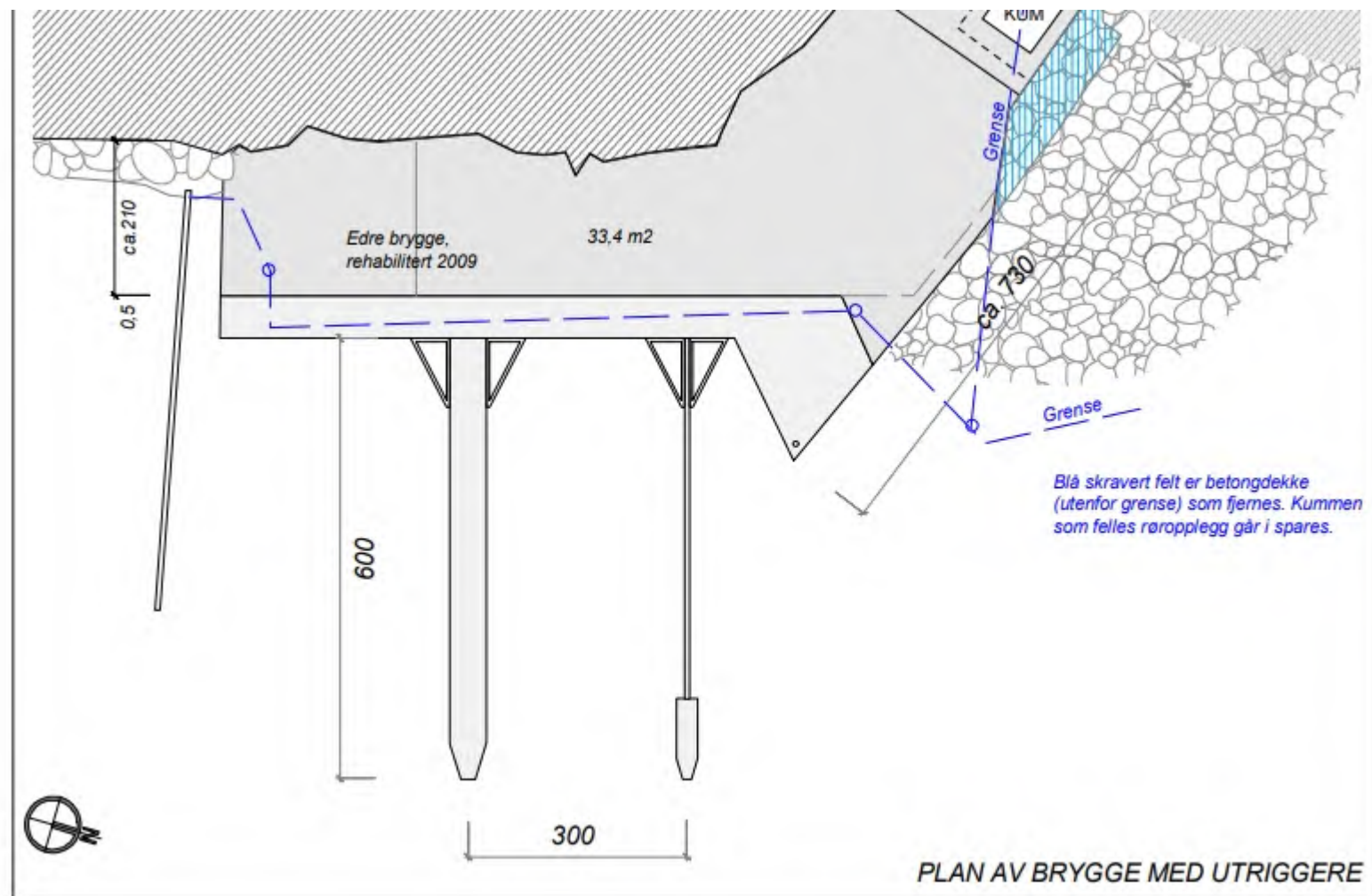
Utriggere:

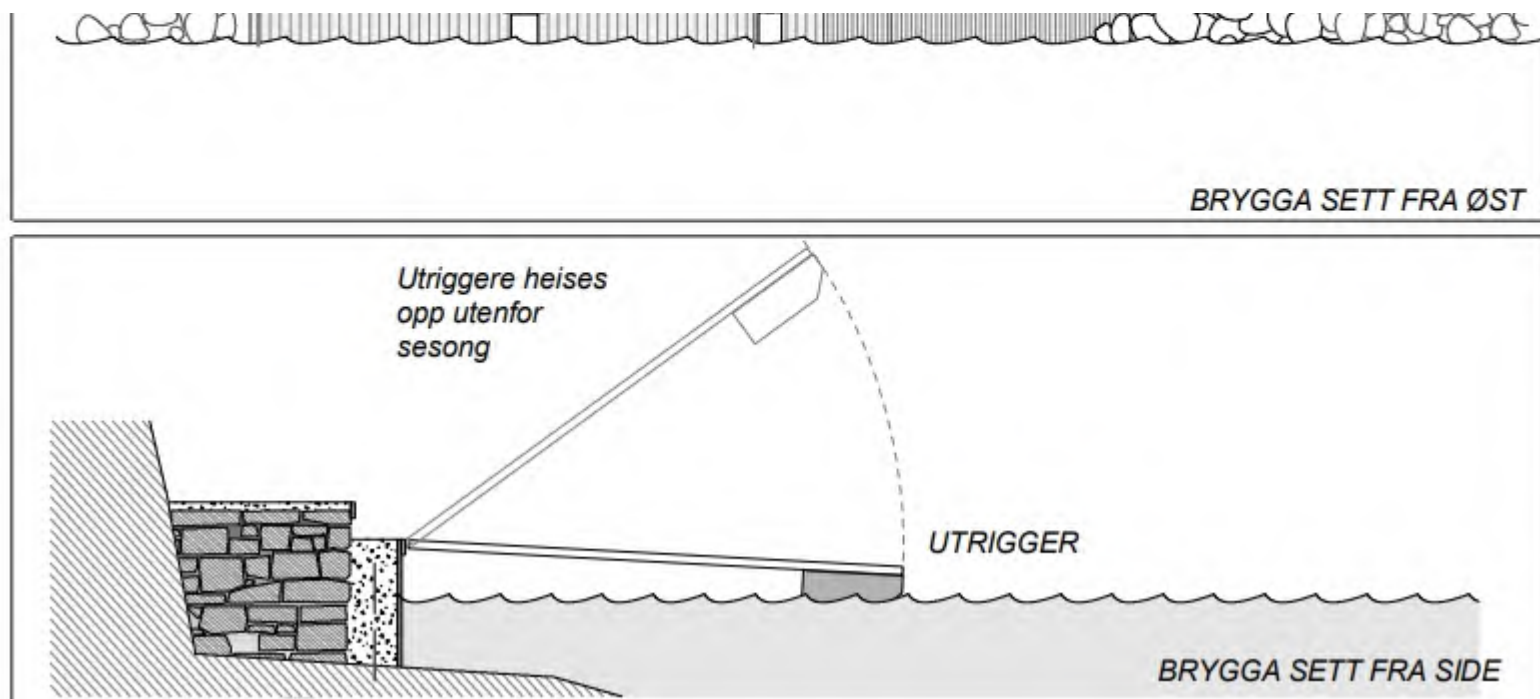
Midlertidige installasjoner som sikrer god fortøyning av båt og letter inn/utstigning av båt.

Settes ut/senkes ned til vannflaten på våren, tas opp på vinteren.

Er enten ca 10 cm galvanisert stål og ca 3-4 meter lang, alternativ er noen ca 50 cm brede (med mulighet for å gå på). Festet i hengsel i brygge og med flyteelement ytterst.

Eks: Utriggere at to typer, smal og bred.

Utriggere er et bedre alternativ for verneverdiene i sjø enn moringer og særlig dregging ettersom begge disse gir forstyrrelse på havbunn, særlig dregging. Vi ser betydelige skader på ålegress etter dregging hver sesong, både ved faste båtplasser og for båter som ligger fortøyd på svai eller med akterfeste i land og dregg i sjøbunn. Dreggene river opp havbunn og gjør særlig stor skade i områder med ålegress.

Landskapsmessig ligger de tett på vannflaten og i flukt med eksisterende brygger, og fargen er typisk grå/brun så det er lite visuell forstyrrelse. Moringer med blåse er derimot ofte store og visuelt forstyrrende. Ved skade/brudd på line blir gjerne moringen liggende som forurensning og fremmedelement på havbunnen. Videre gir utriggere mulighet for sikker fortøyning av to båter (en på hver side), mens en moring kun kan brukes trygt av en båt om gangen, særlig hvis det er litt vind/sjø. For å ha plass til for eksempel to båter, så må man ha minst to moringer.

§3 tredje ledd

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

- e. akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.

Fjerde ledd

- k. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til montering av nye fortøyningsbolter for båt og fiskeredskaper

«Akerfeste av båt» refererer til fortøyning av båten bakfra (akter), som kan gjøres med en moring, et tau til en brygge eller ved hjelp av et landfeste. Et akterfeste er spesielt nyttig ved fortøyning i havn for å forhindre at båten beveger seg fremover. (AI)

Dette innebærer at det er tillat å etablere og bruke akterfortøyning (for eksempel moring), men vil det også inkludere utriggere?

Problemstillingen gjelder både private og offentlige brygger i verneområdet.

Med vennlig hilsen
Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Statsforvalteren i Agder

Telefon: 37 01 78 45

Mobil: 45 87 38 26

E-post: jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no

Web: www.statsforvalteren.no/ag

Arkivsaksnummer: 2025/11301-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 13.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	50/25	21.11.2025

Søknad om riving og gjenoppføring av del av driftsbygning Sømsveien 162 - Søm LVO - Grimstad kommune

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Søm landskapsvernområde § 3 fjerde ledd f) tillatelse til riving og gjenoppføring av del av driftsbygning «låven». Videre gis det tillatelse til mindre utvidelse av driftsbyggets bruksareal på 90m² ved å heve mønehøyde på sidebygg og øke fra 1 etg til 2 etg, men uten å øke grunnflaten.

Tiltaket etableres i tråd med vedlagt søknad og plantegning.

- Bebygd areal (FBA) skal ikke økes.
- Mønehøyden skal bevares for hele bygget, med bryggerhus som referansepunkt.
- Vinduer skal ha tradisjonell smårutet utforming.
- Fasader kan males i tradisjonell farge ev beholdes i naturlig grånende farge.
- Alt avfall skal fjernes fra verneområdet og leveres på egnet avfallsmottak.
- Riving, frakt og tilkjøring av materialer skal foregå så skånsomt som mulig, og søkes lagt til opparbeidet trase rundt driftsbygning.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år fra denne dispensasjonen ble gitt.
- Det skal sendes inn en rapport med bilder etter fullført tiltak

Det gjøres oppmerksom på at tiltaket kan kreve behandling etter annet lovverk. Omdisponering til annet bruk enn driftsbygning/lager kan også være søknadspliktig.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

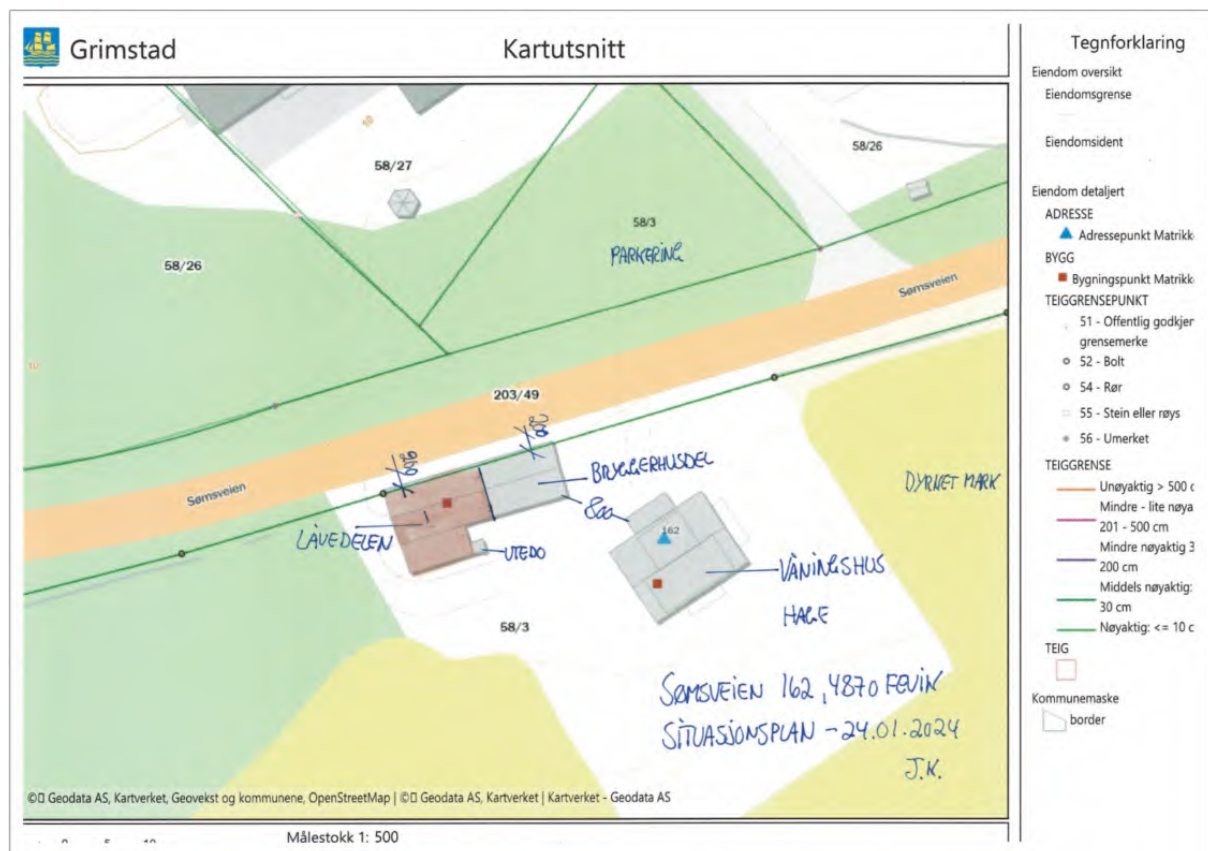
Q2 arkitekter As søker på vegne av eier Lisa-Brit Wahlberg om å rive og gjenoppføre del av driftsbygning på Sømsveien 162 i Søm landskapsvernområde. Eiendommen er en landbrukseiendom. Eiendommen har et våningshus som ble søkt revet og gjenoppført mens eiendommen var en del av Hasseltangen LVO. Driftsbygningen har stått ubrukt i lang tid, og er skadet av elde, snøfall og nå sist ekstremværet Amy.

Søknaden omfatter følgende tiltak:

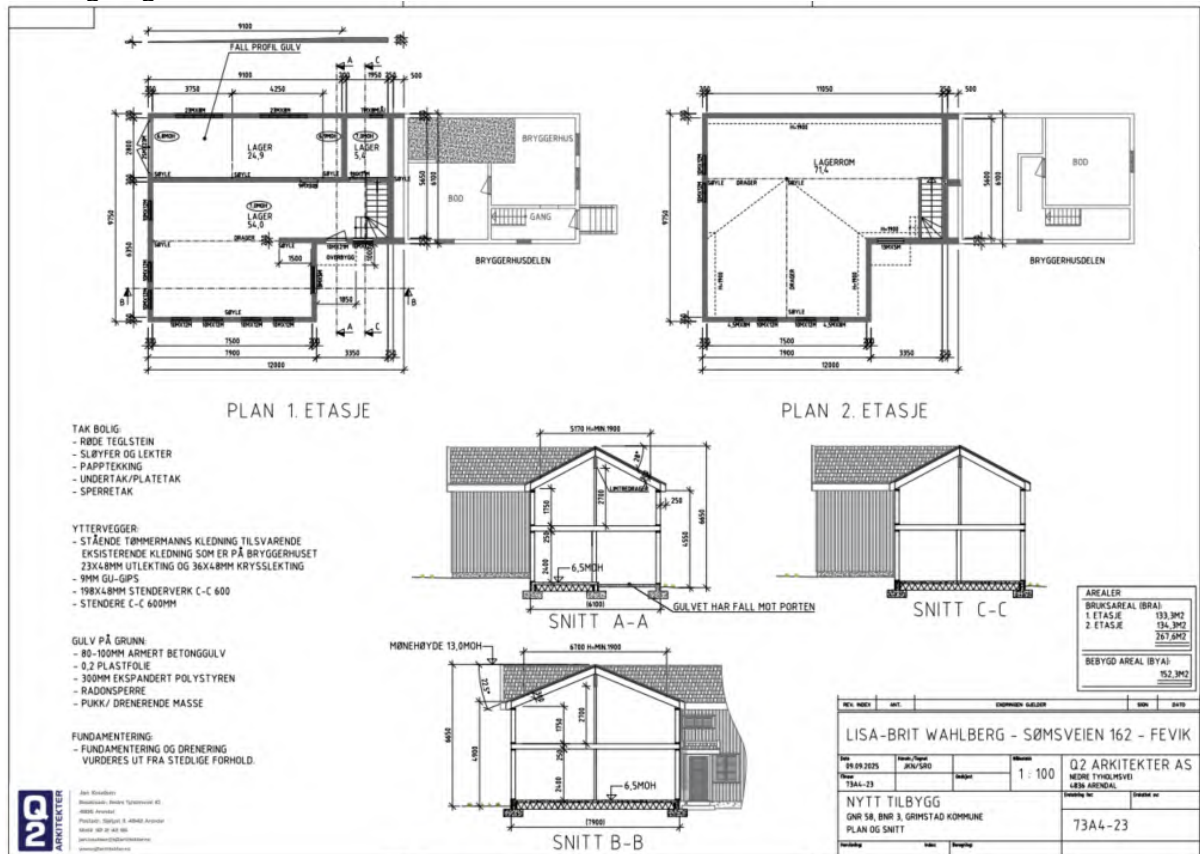
1. Den delvis sammenraste «låvedelen» søkes revet og gjenoppbygget med mindre endringer, men med samme uttrykk og mønehøyde.
2. Ytre kledning fornyes på gjestående del av driftsbygning, med mål om å bevare opprinnelig uttrykk.
3. Taket byttes i sin helhet ut med rød tegl (eternittplater per i dag)
4. Tilbygg på bryggerhus endres ved å øke mønehøyden samme som låve, og danner vinklet saltak. Areal utvides med 90 m². Grunnflaten beholdes.
5. Etablering av nye vinduer og dører, primært på fasade sør (5 vinduer) og fasade vest (4 «normale» og to små).

Bygget skal brukes til lager.

Oversiktskart

Plantegning

Nåværende fasader (delvis rekonstruert)

Planlagte (omsøkte) fasader

FASADE SØR

FASADE ØST

FASADE VEST

FASADE NORD

Flyfoto fra 2021

Hjemmelsgrunnlag

Verneformål – forskrift

Søm landskapsvernområde ble vernet ved kgl. Res. Av 16.12.16. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Søm landskapsvernområde, Grimstad kommune, Aust Agder, heretter kalt verneforskrift for Søm LVO.

Formålet med Søm landskapsvernområde fremgår av verneforskriften § 1, som lyder

Formålet med Søm landskapsvernområde er å ta vare på et særegent natur- og kulturlandskap for denne delen av Skagerrakkysten med kvartærgeologiske forekomster og den varmekjære floraen som preger landskapet.

Allmennheten skal sikres anledning til natur og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging.

§ 3. Vern mot inngrep i landskapet

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området.

Med de unntak som følger av tredje og fjerde ledd er det forbud mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets særpreg eller karakter herunder vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, anlegg og innretninger, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner, opplag av båter, graving, påfylling av masse, sprenging, boring, uttak og fjerning av større stein og blokker, mineraler eller fossiler, drenering, annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

a. Vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

(...)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

a. Ombygging av, og mindre utvidelser av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

b. Gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.

(...)

f. Riving av gamle bygninger, anlegg og innretninger og oppføring av nye med samme størrelse og for samme bruk.

(...)

Ombygging, utvidelse og nybygg skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

§ 8. Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel på land og i lufta er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

(...)

b. motorferdsel på innmark i forbindelse med drift av jordbruksarealer.

(...)

d. kjøring på eksisterende vei til bolig eller fritidseiendom

Forvaltningsplan

Denne typen tiltak er omtalt i utkast til forvaltningsplan for Søm LVO og Raet NP som fulgte verneforslaget, men det er ikke gitt mange retningslinjer spesifikt for Søm LVO.

Retningslinjer for privat eiendom og tekniske inngrep – boliger, fritidsboliger og brygger mv.

Byggetiltak:

Fotavtrykk bebygd areal (FBA):

Følgende størrelsesbegrensninger på FBA anbefales ved søknader om nye tiltak. Dagens FBA på

eiendommen er utgangspunktet ved søknad, og alle former for bygningsmasse skal medregnes i

dette. Søknader om byggetiltak på fritidseiendom bør holdes innenfor disse arealrammene:

Eksisterende FBA på eiendommen	FBA-grense for nytt tiltak
Ca. 20-30 m ²	Ca. 30 m ²
Ca. 30-50 m ²	Ca. 25 m ²
Ca. 50-70 m ²	Ca. 20 m ²
Ca. 70-90 m ²	Ca. 10 m ²
>90 m ²	<2 m ²

Fritidseiendommer – utforming

Dispensasjonssøknader vil fortsatt gjennomgå skjønnsmessige vurderinger, hvor de faktiske forhold i hver enkelt sak som: eksponering, beliggenhet, terrengvurderinger og landskapsvurderinger mv. vil være avgjørende for utfallet. Retningslinjene er ment å gi signaler som kan styre søknader inn mot hva som er realistisk å oppnå dispensasjon for på den enkelte eiendom.

☐ Tiltak der man utnytter allerede bebygd areal er å foretrekke. Fotavtrykket av den totale bygningsmassen bør bli minst mulig. Det vil si at man kan søke om å ombygge en type bebygd areal til et annet formål.

Eksempel nr. 1: Rive anneks for å oppføre tilbygg.

Eksempel nr. 2: Fjerne deler av veranda for å oppføre mindre tilbygg. Arealregnskapet vurderes i den enkelte sak.

☐ På de større hyttene (hytter over gjennomsnittet FBA 90-350 m²) er FBA-grensen på <2 m²

ment som en "sikkerhetsventil" som kan vurderes i spesielle tilfeller.

- ☐ Ved påbygg skal bygget fremstå lavest mulig i terrenget. Mønehøyden på eksisterende hytte skal være retningsgivende.
- ☐ Takvinkel og takdekke, gavl og raft skal være i tråd med bygningen ellers.
- ☐ Dispensasjon til bygging av terrasse, levegg eller skillevegg utendørs, kan normalt ikke påregnes.
- ☐ Det skal alltid tilstrebes å bygge minst mulig eksponert. Dette vil i mange tilfeller være på baksiden av bygget, bort fra sjøsiden, stier, åpne områder osv.
- ☐ Bruk av store blanke flater (som vinduer) bør begrenses for å unngå stor landskapspåvirkning.
- ☐ Det anbefales bruk av jordfarger og/eller grånende tre for å begrense kontrasten mellom bygninger og terrenget.
- ☐ Terrenginngrep som sprengning og graving mv. skal unngås

* Boligeiendommer

Det er ingen boliger i nasjonalparken eller i HLVO. I SLVO er situasjonen i forhold til samlet belastning mer oversiktlig. Det er registrert 12 boliger, og vurderinger rundt samlet belastning vil gjøres fra sak til sak sammen med vurderingene av tiltaket opp mot verneforskriften.

Spesifikke retningslinjer for boligeiendommer er:

- ☐ Maks 1 stk. garasje pr. eiendom.
- ☐ Antall byggenheter pr. eiendom skal holdes på et minimum.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er et svært begrenset antall eneboliger i Søm LVO, og det er oversiktlig å følge opp gradvis nedbygging i området. Det vurderes at presendesfaren er liten.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at tiltaket må behandles både som en riving og gjenoppføring jf verneforskriften § 3 fjerde ledd f), men også som en mindre utvidelse jf verneforskriften § 3 fjerde ledd a) ettersom søknaden også inkluderer å tilføre en etasje på deler av det bebygde arealet.

Videre søkes det om å endre fasade fra trekledning/annet til kun trekledning. Søker ber også om tillatelse til å tilføre 9 «normale» vinduer og 2 mindre, på fasade mot sør og vest. Dette er

fasader som vender bort fra vei. Dette må også vurderes som en tillatelse etter verneforskriften § 3 fjerde ledd a).

Fotavtrykk bebygd areal (FBA) skal ikke utvides.

Det er forvalters vurdering at de omsøkte tiltakene ikke strider mot vernevedtakets formål ettersom det gjenoppførte bygget vil beholde preg av å være driftsbygg, passer godt inn i den tradisjonelle byggeskikk for landbruksbygg i verneområdet/regionen. Tiltaket vil ikke medføre varige endringer på landskap eller verneverdiene i området. Mindre endringer i form av endret fasade med noe mer vinduer anses som mindre vesentlige ettersom tradisjonelle vinduer er valgt og de ikke skal vende ut mot vei. Heving av takhøyde og medfølgende økning av bruksareal på sidebygg anses som mindre endringer og i tråd med det som er hjemlet i verneforskriften og retningslinjer.

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Hasseltangen LVO siden år 2000 (nml. § 8). Forvalter har både ifm søknad og tidligere vært på befaring i området og er kjent med verneverdiene i området. Det er ikke registrert sjeldne arter eller naturtyper på området. Føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor liten vekt i vurderingen.

Forvaltningsplanens retningslinjer for byggetiltak i Søm LVO og Raet NP er bl.a. laget for å sikre kontroll med samlet belastning fra en bit for bit utbygging i nasjonalparken og landskapsvernområdet. Utkastet til forvaltningsplan, som fulgte nasjonalparkvernevedtaket, skal være retningsgivende for behandlinger av søknader. Avvik fra disse vil på sikt føre til en uønsket nedbygging og degradering av verneverdiene, og en stor samlet belastning på verneverdiene (nml. § 10). Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med retningslinjer og i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12). Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Vurdert ut fra søknad og befaringer på området anser forvalter at tiltaket er i tråd med retningslinjene.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse med vilkår til omsøkt tiltak med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd a) og f) med vilkår.

Arkivsaksnummer: 2025/2929-21

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 11.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	51/25	21.11.2025

Prioritering av tiltak 2026

Innstilling fra forvalter

Forvalter ber styret prioritere tiltak til søknad om midler Tiltak i verneområder for 2026. Listen er satt opp ihht prioritering for henholdsvis tiltaksmidler og naturrestaurering for 2025, samt tilbakemeldinger fra Miljødirektoratet i løpet av 2025.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i sakenVedlegg:

- 1 1420.31 - Tiltaksplan med kostnadsanslag 2026 Raet NP
- 2 Re: Bokprosjekt!?
- 3 Klippeblåvinge og Raet Budsjett
- 4 Klippeblåvinge og midler
- 5 Drift av toalett på Spornes

Se også Referatsak 42/25 Rammer-Opplegg – føringer -Behovsmelding- tiltak i verneområder – naturrestaurering- SNO Ressurser – Raet nasjonalpark

Saksopplysninger

SNO Ressurser:

Forvalter har invitert lokalt SNO til planmøter ihht til oppsatt struktur sammen med forvalter Ronny Skansen i ORF landskapsvernområde. Foreløpig uklart om SNO kan stille på foreslåtte møter. Oppdrag legges inn i naturoppdrag/fornyes fortløpende.

Tiltak i verneområder

Forslag Tiltaksmidler [1420.31 - Tiltaksplan med kostnadsanslag 2026 Raet NP](#)

Tittel	ESS Kategori	Prioritet	Budsjett
Tiltak Kystlynghei - Øyer i Tvedestrand - Raet NP	Beiting og lyngbrenning	1	kr 300 000,00
Minkuttak SNO - fremmede arter	Uttak av introduserte arter fauna	1	kr 200 000,00
Spornes- Raet NP: Skjøtsel i hht skjøtelsplan. Beiting, slått, rydding av vegetasjon,	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	1	kr 400 000,00

Slått Ruagerkilen- strandeng	Slått	1	kr	85 000,00
Kjøp av beitetjenester, storfe, inkl. tilsyn og flytting - Raet Np og Søm LVO	Beiting og lyngbrenning	1	kr	100 000,00
Montering av innkjøpte skilt på innfallsporter og andre informasjonstiltak, brosjyrer, film etc	Tilrettelegging	2	kr	500 000,00
Arendalsuka- leie båt til turer	Tilrettelegging	1	kr	150 000,00
Uttak av frememde arter- flora - diverse steder i verneområdene jf artskart og rapporter fra SNO.	Uttak av introduserte arter flora	2	kr	300 000,00
Toaletter i verneområdene jf tillatelse gitt i styremøtet nov 2024.	Tilrettelegging	2	kr	2 500 000,00

Kartlegging fremmede terrestriske arter - Raet NP og Søm LVO	Kartlegging	2	kr	200 000,00
Kartlegging fremmede marine arter - Raet NP og Søm LVO	Kartlegging	2	kr	200 000,00
Vedlikeholdsrydding bålpanner, stier, kulturminner, trevirke, varder og groper, flislegging utvalgte strekninger Arendal - Hoveodden	Tilrettelegging	2	kr	50 000,00
Vedlikehold av utvalgte stistrekninger Grimstad øst - kanalisering av ferdsel og skjøtsel for å opprettholde naturverdiene. Flytting av trase på Hasseltangen.	Tilrettelegging	2	kr	100 000,00
Vedlikehold av utvalgte stistrekninger Arendal - kanalisering av ferdsel og skjøtsel for å opprettholde naturverdiene.	Tilrettelegging	2	kr	150 000,00
Rydding på ytre øyer i vernområdet		2	kr	100 000,00
Kjøp av beitetjenester, inkl tilsyn og flytting - Jerken		2	kr	40 000,00
Kjøp av beitetjenester, inkl tilsyn og flytting - Tromlingene		2	kr	40 000,00
Kjøp av beitetjenester, inkl tilsyn og flytting - Valøyene		2	kr	50 000,00
Kjøp av beitetjenester, inkl tilsyn og flytting - Merdø		2	kr	50 000,00

Sum kostnader		kr	5 515 000,00
1. Tildeling kap/post 1420.31			
2. Tildeling kap/post 1420.31			
Sum inntekter			0
Resultat			-5 515 000

Forslag Naturrestaurering [1420.31 - Tiltaksplan med kostnadsanslag 2026 Raet NP](#)

Tittel	ESS Kategori	Prioritet	Budsjett
Restaurering av steingjerder i Søm LVO	Annet	1	kr 500 000,00
Restaurering av sommerfuglhabitat og utsetting av arter	Annet	1	kr 223 500,00
Bevar Raet marint vern+ restaurering	Annet	1	kr 500 000,00

Fjerne Molo Haslebukta - lage bru	Annet	2	kr	2 000 000,00
Fjerne lekter i sjø ved Røddøya	Annet	2	kr	1 500 000,00
Fjerne fyllmasser i Haslebukta	Annet	1	kr	700 000,00
Restaurere skadet geologiske formasjoner på Botstangen og Spornes	Annet	1	kr	500 000,00
Sum kostnader			kr	5 923 500,00
1. Tildeling kap/post 1420.31				
2. Tildeling kap/post 1420.31				
Sum inntekter				0
Resultat				-5 923 500

Vurdering

Forvalter ber styret vurdere om andre tiltak bør tas med.

Detaljer ligger i vedlagt Excel fil

Tiltaksplan med budsjett for kap./post 1420.31 - 2026 (Tiltak store verneområder)

Tittel	ESS Kategori	Prioritet	Budsjett	Utbetalt	Disponert	Merknad	Hjemmel/ Vurdering etter nmfl. §§ 8-12	Kommentar
Restaurering av steingjerder i Søm LVO	Annet	1	kr 500 000,00			Tjenestekjøp - oppfølging av forvaltningsplan. Må ut på anbud. Få aktuelle tilbydere. Oppgård kulturlandskap og mur AS er mest aktuelle.	Naturrestaurering jf. verneforskrift § 1 første ledd (naturtyper, arter og kulturlandskap). . Tiltak vurdert etter nmfl §§ 8-12. Samlet vurdering er at tiltaket vil ha positive effekter på naturmangfoldet og kulturlandskapet. Kjent og tradisjonell metode av steingjerder. Godt kartlagt og redegjort for av SNO. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt og føre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse.	Tiltaket har en kostnadsramme på over 300.000,-. Jf. regler for off.anskaffelser skal det gjennomføres en begrenset konkurranse. I dette tilfellet vurderer styret hensynet bak anskaffelsesreglementet opp mot grunneiers rettighet til å utføre skjøtsel, eventuelt delegere dette til andre. Oppgård KLM AS er den eneste lokale aktuelle aktøren. Jf. Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) § 2-4 g.)
Bevar Raet marint vern+ restaurering	Annet	1	kr 500 000,00			Tjenestekjøp - oppfølging av styrets vedtak om å bidra til økt marint vern i Raet Nasjonalprk og styrets vedtatte bærekraftsmål. Tildeles HI jf avtale	Naturrestaurering jf. verneforskrift § 1 første ledd (naturtyper, arter o- med særlig fokus på marine arter og naturtyper, men også sjøfugl). . Tiltak vurdert etter nmfl §§ 8-12. Samlet vurdering er at tiltaket vil ha positive effekter på naturmangfoldet og verneverdier. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt og føre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse.	Innleid tjeneste for å opprettholde tilstrekkelig regelmessig slått og opprydding i verdifulle områder i nasjonalparken. Grunneier er delvis Grimstad kommune, ellers private (LNF).
Fjerne Molo Haslebukta - lage bru	Annet	2	kr 2 000 000,00			Tjenestekjøp - oppfølging av styrets vedtak. Må ut på anbud.	Naturrestaurering jf. verneforskrift § 1 første ledd (naturtyper, arter og kulturlandskap). Fjerning av molo lå inne som tiltak i forplan for Haseltangen LVO og er lagt inn som forslag til tiltak i Søm LVO. Tiltak vurdert etter nmfl §§ 8-12. Samlet vurdering er at tiltaket vil ha positive effekter på naturmangfoldet og kulturlandskapet. Molo sperrer for vannutskifting i Haslebukta, et område som har slitt med sedimentering og dålig vannkvalitet. Ble utredet av HI for flere år siden ifm tilstandsvurdering Ruagerkilen. Kanal mellom Haslebukta og Ruagerkilen ble åpnet i 2020, og dette har bedret vannsirkulasjonen noe. Godt kartlagt og redegjort for av SNO. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt og føre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse.	Tiltaket har en kostnadsramme på over 300.000,-. Jf. regler for off.anskaffelser skal det gjennomføres en begrenset konkurranse. I dette tilfellet vurderer styret et anbud og ny kontrakt, eventuelt bruke kommunenes rammeavtaler?
Fjerne lekter i sjø ved Røddøya	Annet	2	kr 1 500 000,00			Tjenestekjøp - oppfølging av styrets vedtak . Må ut på anbud.	Naturrestaurering jf. verneforskrift § 1 første ledd (naturtyper, arter og kulturlandskap). . Tiltak vurdert etter nmfl §§ 8-12. Samlet vurdering er at tiltaket vil ha positive effekter på naturmangfoldet og kulturlandskapet. Kjent og tradisjonell metode av steingjerder. Godt kartlagt og redegjort for av SNO. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt og føre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse.	Tiltaket har en kostnadsramme på over 300.000,-. Jf. regler for off.anskaffelser skal det gjennomføres en begrenset konkurranse. I dette tilfellet vurderer styret et anbud og ny kontrakt, eventuelt bruke kommunenes rammeavtaler?
Fjerne fyllmasser i Haslebukta	Annet	1	kr 700 000,00			Tjenestekjøp - oppfølging av forvaltningsplan. Må ut på anbud.	Naturrestaurering jf. verneforskrift § 1 første ledd (naturtyper, arter og kulturlandskap). Fjerne fyllmasser lå inne som tiltak i forplan for Haseltangen LVO og er lagt inn som forslag til tiltak i Søm LVO. Tiltak vurdert etter nmfl §§ 8-12. Samlet vurdering er at tiltaket vil ha positive effekter på naturmangfoldet og kulturlandskapet. Fyllmassene er fremmede masser i bukta og er en unaturlig formasjon som begrenser vannutskifting i Haslebukta, et område som har slitt med sedimentering og dålig vannkvalitet. Ble utredet av HI for flere år siden ifm tilstandsvurdering Ruagerkilen. Kanal mellom Haslebukta og Ruagerkilen ble åpnet i 2020, og dette har bedret vannsirkulasjonen noe, og fyllmasser på motsstående side mot Mares ble fjernet i 2018. Godt kartlagt og redegjort for av SNO. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt og føre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse.	Tiltaket har en kostnadsramme på over 300.000,-. Jf. regler for off.anskaffelser skal det gjennomføres en begrenset konkurranse. I dette tilfellet vurderer styret et anbud og ny kontrakt, eventuelt bruke kommunenes rammeavtaler?
Restaurere skadet geologiske formasjoner på Botstangen og Spornes	Annet	1	kr 500 000,00			Tjenestekjøp - oppfølging av forvaltningsplan. Må ut på anbud. På Botstangen er det aktuelt med grunneierinvovering/utførelse.	Naturrestaurering jf. verneforskrift § 1 første ledd (geologi og kystlandskap). . Tiltak vurdert etter nmfl §§ 8-12. Samlet vurdering er at tiltaket vil ha positive effekter på geologi og kystlandskap. Geologiens restaurering er foreslått av Ivar Johan Jansen fra Geoinfo AS, som vil bistå med kartlegging og oppfølging underveis. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som godt og føre-var-prinsippet kommer ikke til anvendelse.	Tiltaket har en kostnadsramme på over 300.000,-. Jf. regler for off.anskaffelser skal det gjennomføres en begrenset konkurranse. I dette tilfellet vurderer styret et anbud og ny kontrakt, eventuelt bruke kommunenes rammeavtaler på Spornes. Grunneieravtale aktuelt på Botstangen.
Sum kostnader			kr 5 700 000,00		kr -			
1. Tildeling kap/post 1420.31								
2. Tildeling kap/post 1420.31								
Sum inntekter			0					
Resultat			-5 700 000		0			

Titilløstplan med budsjett for kap./post 1420.31 - 2026 (Tilskott store verneområder)						
Titel	ESS Kategori	Prioritet	Budsjett	Utbetal/Disponert	Merknad	Kommentar
Tilskott Kystlagene i Øyene i Tvedestrand - Raet NP	Beiting og lyngbeiting	1	kr	300 000,00	Tjenestetilskudd tilskutt til atter med avtale med grunneier om skjøtsel/beitingsforhold. Oppfølging kulturlandskap og mur AS siden 2024, for dette Ragg AS.	
Minskutak SNO - Fremmede arter	Utsett av introduserte arter fauna	1	kr	200 000,00	Restatndokument vilkånn. Overføres direkte til SNO's budsjett	
Sporer- Raet NP Skjølvet i ltt skogslanget. Beiting, slått, rydding av vegetasjon.	Skjøtsel av (litt) vegetation	1	kr	400 000,00	Tjenestetilskudd tilskutt til atter etter innlagt kontrakt med Svrt vann/Skjølvet Trapsle AS. Kontrakt innlagt for 2+8 år, august 2020.	
Sidre Ruagelund - strandeng	Slått	1	kr	85 000,00	Tjenestetilskudd - oppfølging av forvaltningsslanget. Slått, rydding og bortkjøring av biomasse. De siste årene er det Ragg AS, nå Oppgitt kulturlandskapsgruppene og RAU AS som har utført toppdraget.	
Kjøp av beitemesterer, større, inkl. tlynn og flytting - Raet NP og Sam LVO	Beiting og lyngbeiting	1	kr	100 000,00	Delking av kostnader knyttet til transport, slipp og tlynn av større i SAM LVO og Raet NP, og smått Raet NP. Flytting blr betalt, inkl. ekstra kostnader knyttet til tlynn i verneområdet. Et møder til etablering av husdyrgjens/elektroniske gjender for å regulere beitemaker.	
Montering av innkjøpte skilt på infoportaler og andre informasjonstiltak, brosjyrer, film etc	Tilrettelegging	2	kr	500 000,00	Tjenestetilskudd eventuelt benyttes kommunenes rammeavtale.	
Arendalskuia leie båt til turer	Tilrettelegging	1	kr	150 000,00	Tjenestetilskudd - leie av båt under Arendalskuia i 2025 to i 1148 personer med et ut på guidet tur under Arendalskuia. Turene har vært gjennom hvert år under Arendalskuia siden 2018, med økende antall turer for å dekke opp ettertersangsten. Nå kjøper vi i vest 5 turer per dag. Tema er geologi, lokal, sjøfart, salt, marint vern og botanikk. Noen turer har innvidde guide, men stort sett er forvaltere som stiller som guide. Turene arrangeres i samarbeid med Besøkssenter Raet nasjonalpark, MS og Arendalskuia UNG. Touring og felling er det meste for leder og barnene i både plass som en del av Arendalskuia UNG.	\$9 8-12 kommer ikke til anvendelse
Utsett av fremmede arter- flora - diverse steder i verneområdene if artskart og rapporter fra SNO	Utsett av introduserte arter flora	2	kr	300 000,00	oppfølging grunnarbeide, utsettende avtaler som lever fruktbar, vedtagte Hælgset og Skjøtselgruppene og SNO følger opp oppdraget i felt, og følger opp korstransport/Skjølvet gruppene. Grunnarbeide om ønske i 2-forme fremmede arter på lignende stender kan også søke om et mindre budsjett i forbindelse.	
Toaletter i verneområdene if tilskutte styrt i gjennomsett nov 2024.	Tilrettelegging	2	kr	2 500 000,00	Skjøtselgruppene i Parkland kommunene har sagt at de kan ordne toiletten dersom de får midler. Estimert 500 000 per toalett. Spørres er i Larviket, eller følger Husdalengen og Storenand, Hovenden men der det er aktuelt skal toalettet stått opp utenfor verneområdet.	
Kartlegging fremmede terrestriske arter - Raet NP og Sam LVO	Kartlegging	2	kr	200 000,00	SNO og korstransporter har bekjempet fremmede arter i verneområdet flere år, og de tidligere kartleggingene begynner å bli svært uaktuelle. Nytt kunnskapsgrunnlag er nødvendig for å sikre målrettet innsats blm, bekjempe av fremmedarter. Børker fokus på nyrettsk, plantebær, karaktene, utslag, gress, djupnet, lupiner, gullegg n-flora. Fokus på områder som ikke har blitt rylvig Nylt registrering (Avvisker om de har lagt i fremmede arter).	
Kartlegging fremmede marine arter - Raet NP og Sam LVO	Kartlegging	2	kr	200 000,00	Det er ikke gjennomført helhetlige kartlegginger av fremmede marine arter, en utfordringer som kommer til å øke betydning fremover. Fokus på jansk drivning, sillehavsvater, vilttyr, mynder, fisk, jansk plugging etc. følger tusseundersøkelser.	
Vedlikehold av utvalgste tilskotteringer Grinnastad eit landskaper av ferietur og skjøtsel for å opprettholde naturverdiene. Flytting av truse på Hovsetangen.	Tilrettelegging	2	kr	100 000,00	Fjerne smidde og ulofullt flytting ydning av kulturminner, bilspiser inkl. vedlikehold av et i verneforfalt og vedtak av Hoves Vener.	
Vedlikehold av utvalgste tilskotteringer Aranda - kanalisering av ferietur og skjøtsel for å opprettholde naturverdiene.	Tilrettelegging	2	kr	150 000,00	Tjenestetilskudd. Prioriterer drveling fra Vesay til Fv61 i Grinnast kommune	
Bredding på streyer i verneområdet	Tilrettelegging	2	kr	100 000,00	Tjenestetilskudd. Prioriterer drveling fra Sporpes til Harts/Avekliten	
Gjør av beitemesterer, inkl tlynn og flytting - Jarlen	Tilrettelegging	2	kr	40 000,00	Tjenestetilskudd, eventuelt dekkolaster etc. Kostnad dekker kost, sop og transport flm, oppfølging. Fylling av karr/hopstad og kost ferdig jordfrukt samkjøp.	
Gjør av beitemesterer, inkl tlynn og flytting - Tromlingene	Tilrettelegging	2	kr	40 000,00		
Gjør av beitemesterer, inkl tlynn og flytting - Valøyene	Tilrettelegging	2	kr	50 000,00		
Gjør av beitemesterer, inkl tlynn og flytting - Mørde	Tilrettelegging	2	kr	100 000,00		
Sno kostnader			kr	5 555 000,00	kr	-
1- Tilskott kap/post 1420.31				0		
2- Tilskott kap/post 1420.31				0		
Ressultat			- 5 555 000	0		

Tittel	ESS Kategori	Prioritet	Budsjett	Utbetalt	Disponert	Merknad
Drift av styret	Driftsmidler	1	kr 400 000,00			inkl møter, reiser, honorar, Arendalsuka, forvalters utgifter ved behov. Nettside, abonnement,
Bok- Raet Geologi	Driftsmidler	1	kr 100 000,00			
Skjøtselsplaner	Driftsmidler		kr 700 000,00			Etter prioritert liste, Hoveodden, Hasseltanger mfl, Merdø, Botstangen. Konsulent jf kontrakt Biofokus
Revidering Skjøtselsplan Spornes	Driftsmidler		kr 200 000,00			Halvårsrevidering. Konsulent jf kontrakt Dokkadeltaet VMS. Møteavholdelse, mat, reiser ifm RU/folkemøter
Forvaltningsplan revidering fase 3	Driftsmidler		kr 200 000,00			Innleid konsulent inntil 100 000 kr. Resterende er til reiser, mat, møteavholdelse ifm RU, kommuner, grunneiere etc.
Drift av innfallsporter -Toalett Spornes	Driftsmidler		kr 40 000,00			Jf kostandsoverslag fra HDU på drift av toalett på Spornes, Daglig i sommerukene, og ellers i året 2 ganger i uken. Påfyll papir og renhold
Drift av innfallsporter -Toalett Hoveodden	Driftsmidler		kr 40 000,00			Jf kostandsoverslag fra HDU på drift av toalett på Spornes, tilsvende på Hoveodden, Daglig i sommerukene, og ellers i året 2 ganger i uken. Påfyll papir og renhold
Drift av innfallsporter -Toalett Hasseltangen	Driftsmidler		kr 40 000,00			Jf kostandsoverslag fra HDU på drift av toalett på Spornes, tilsvende på Hasseltangen, Daglig i sommerukene, og ellers i året 2 ganger i uken. Påfyll papir og renhold
Lagerleie	Driftsmidler		kr 20 000,00			Leie lager Hasseltnagen og Tromøy, Samle disse i 2026

Sum kostnader			kr 1 740 000,00		kr -	
1. Tildeling kap/post 1420.31						
2. Tildeling kap/post 1420.31						
Sum inntekter			0			
Resultat			-1 740 000		0	

Fra: ivar johan jansen[ivar.johan.jansen@gmail.com]
Sendt: 11.11.2025 12:49:54
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Tittel: Re: Bokprosjekt!?

Hei Jenny

1. Vedr. bokprosjekt. Takk, det er veldig fint at dere vil prøve, så kan vi håpe! Vi jobber videre med saken og sender deg prosjektforslag til vurdering/ uttalelse, når det er et utkast ferdig.. Jeg sjekker mulighetene for å ta med Jomfruland i dette prosjektet, har du noen synspunkter på det?

2. Arbeid for Raet NP i 2025. I år har jeg logget (bare)14 t for arbeid for nasjonalparken- se timeliste. Sum kr 9439. Hvis du godkjenner dette kan jeg sende en EHF - faktura til samme adr. som tidligere (Statsforvalteren i Agder- Raet Nasjonalpark Fakturamottak DFØ, Postboks 4746 7468 Trondheim).

Ps. t.o.; Jeg har også hatt noen ikke loggførte aktiviteter for Raet som møter med Jon R og Peter P i forb. med uttalelser om forvaltning og guiding på Hove/Spornes med Steinerskoleelever.

3. Og så har jeg liggende en forespørsel fra deg om en liten rapport/vurdering av skredfare/kvikkleire i hele nasjonalparken (ca 1 dags arbeid.) (Jfr. en jeg laget for en lokalitet på Botne). Rapporten kan se dagens lys på en ukes varsel, hvis du fortsatt ønsker den. Eller vi kan evt. ta den til neste år??

Mvh GEOINFO- Ivar Johan Jansen

On Mon, Nov 10, 2025 at 11:17 AM Gulbrandsen, Jenny Marie
<jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no> wrote:

Søknaden ser fin ut, men vi pleier ikke få gjennomslag for søknader til bøker-
men skal selvsagt forsøke. Ellers har vi brukt restmidler på dette... Hvis vi har
noen...

Med vennlig hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Statsforvalteren i Agder

Telefon: 37 01 78 45
Mobil: 45 87 38 26
E-post: jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no
Web: www.statsforvalteren.no/ag

Fra: ivar johan jansen <ivar.johan.jansen@gmail.com>
Sendt: fredag 7. november 2025 16:14
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie <jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no>
Kopi: Øivind Berg <berg@gutten-berg.no>

Emne: Bokprosjekt!?

Hei Jenny

Basert på at dere snart skal ha styremøte i Raet NP har jeg laget et notat/søknad om støtte til tidl. omtalte bokprosjekt-ide. Nå er jeg klar for å jobbe videre med saken og har også snakket med Øyvind i dag. Han vil være en god mann å ha med i et evt. samarbeid.

Hvis det er noe i vedlagte forslag du synes bør endres, meld i fra.

mvh Ivar

se vedlegg

Fra: Magnus Jakobsen[magnusjakobsen78@icloud.com]
Sendt: 12.11.2025 21:51:31
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Tittel: Klippeblåvinge og Raet

Hei Jenny,

Da har jeg undersøkt en del priser og snakket med kartleggere, snekkere osv. En del av tingene var det godt jeg undersøkte priser på, for de lå litt over hva jeg selv trodde. Som avtalt er jeg forberedt på å være prosjektansvarlig og sørge for alle nødvendige tillatelser fra Miljødirektoratet etc. Halvard Holtung, som er tiltenkt å gjøre kartleggingen, er veletablert som biolog, med tidligere lang erfaring fra NINA. Tenker det er lurt om du og jeg setter oss ned og tenker på hvilke plasser vi ønsker kartlagt for eventuelt flere utsettinger. Han gjør selvfølgelig også en telling i området hvor klippeblåvingen nå er etablert.

Her er et overslag over budsjett. (Si fra om du ser noe jeg har glemt)

Aktivitet	Timepris/enhetspris ekskl. mva	Antall timer/stk	Totalt ekskl. mva
Kartlegging	950	90	85500
Pluggplanter smørbukk	30	1000	30000
Høybed med lås og netting (buet topp)	15000	2	30000
Jord godkjent for Raet Nasjonalpark	1	15000	15000
Søknad utsetting smørbukk	850	5	4250
Søknad utsetting klippeblåvinge	850	5	4250
Søknad etablering høybed	850	5	4250
Søknad godkjenning jord	850	5	4250
Utsetting smørbukk	400	20	8000
Bæring/henting jord	400	10	4000
Frakt	400	10	4000
Diverse			30000
Totalt			223 500

Hører fra deg!

Mvh Magnus

Fra: Magnus Jakobsen[magnusjakobsen78@icloud.com]
Sendt: 11.11.2025 15:55:53
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Tittel: Klippeblåvinge og midler

Hei Jenny,

det ble foreslått denne varianten.

Jeg påtar meg en prosjektleder stilling og ordner følgende

- Søker utsetting av smørbukk
 - Setter ut smørbukk
 - Søker etablering av høybed med netting(der du ønsker, men helst inne i det inngjerdede området)
 - Jeg får en godkjenning av nibio landvik på jord osv. til høybed skriftlig
 - Jeg får laget og etablerer høybed
 - Jeg ordner en utsettingstillatelse på klippeblåvinge
 - Jeg ordner ordentlig med positiv pr :)
- Jeg ordner en kartlegging, sannsynligvis av Halvard Holtung, han kan evt også tegne inn funksjonsområde og kartlegge andre lokaliteter med henblikk på utsetting. Han jobber tett med Nina og tallene hans blir nok med i neste års klippeblåvinge rapport.

Tenker det er lurt om du søker inn 200 000.

Mvh

Magnus

Fra: terje.stalleland@hoveleirsenter.no[terje.stalleland@hoveleirsenter.no]
Sendt: 26.08.2025 14:02:42
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no]
Tittel: Drift av toalett på Spornes

Til nasjonalparkforvalter,

Hove Drifts- og Utviklingsselskap AS kan, dersom det etableres toalett på Spornes, stå for drift med renhold og toalettpapir.

Daglig i sommerukene, og ellers i året 2 ganger i uken.

Pris kr 40.000,- + mva årlig

Mvh
Hove Drifts- og Utviklingsselskap AS

Terje Stalleland

Arkivsaksnummer: 2023/1036-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 20.11.2023

Utvalg

Utvalgssak Møtedato

Raet nasjonalparkstyre

Prioritering av tiltak som søkes gjennomført i 2024

Innstilling fra forvalter

Forvalter ber styret prioritere inntil 10 tiltak for å øke sannsynlighet for fullføring og redusere arbeidsbelastning gjennom året.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Se også referatsak 36/23

Rammer og opplegg for Statsforvalteren og verneområdestyrer - innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder, naturrestaurering og SNO-ressurser i verneområder – 2024

Saksopplysninger

Forslag til tiltak basert på pågående tiltak og prioriteringer gjort tidligere.

Post 142031 Tiltak i verneområde og naturrestaurering har ca 50 millioner fordelt på alle store verneområder med eget styre. To ulike undelegg: Tiltak og naturrestaurering.

Naturrestaurering (se eget skriv i referatsaker 36/23) er i år avsatt til kun terrestriske tiltak og det fremgår nokså tydelig at det er våtmark og myr som vil bli prioritert. Forvalter er usikker på om det vil være hensiktsmessig å søke, men har skrevet epsot med spørsmål om denne «prioriteringen» til Miljødirektoratet, avventer svar.

Nr	Type tiltak	Beskrivelse	Beløp	Pri	Post
1	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	Beitedyr, tilsyn og rydding av fase 3 Spornes	400 000	#	142031
2	Beiting og lyngbrenning	Kystlynghei brenning og beiting	300 000	#	142031
3	Tilrettelegging	Montering av innkjøpte skilt på innfallsporter	500 000		142031
4	Uttak av introduserte arter fauna	Pågående prosjekt med Mink i regi av SNO som bør videreføres	200 000	#	142031
5	Slått	Ruagerkilen (utgikk 2023)	70 000	#	142031
6	Uttak av introduserte arter flora	Hele Raet NP og Søm LVO	500 000		142031
7	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	Hele Raet NP og Søm LVO	500 000		142031
8	Beiting og lyngbrenning	Gjerder/ gjerde løsninger	100 000		142031
9	Informasjon	Plakater om ferdsel og kartplakater til innfallsporter	200 000		142031
10	Tilrettelegging	Prosjektering Innfallsport Spornes	100 000		142031
11	Tilrettelegging	Tiltak Spornes: Toalett, skilt, utstilling	5 000 000		142031
12	Tilrettelegging	Prosjektering Innfallsport Hove	200 000		142031
13	Tilrettelegging	Ferdigstilling Prosjektering Innfallsport Hasseltangen	50 000		142031
14	Tilrettelegging	Tiltak Hasseltangen: Toalett, skilt, rasteplass	5 000 000		142031
	Tilrettelegging				
15	Naturrestaurering	Steingjerder	500 000		142031
16	Naturrestaurering	Fjerning av trevegetasjon og fremmede arter Tromlingene	500 000	#	142031
17	Naturrestaurering	Fjerning av ulovlige bolter i svaberg – 100 000 per kommune	300 000		142031
18	Naturrestaurering	Molo ved Haslebukta, marin restaurering av bløtbunn tidevannssone.	1 500 000		142031
	Naturrestaurering				

Tiltak fra 2023:

	Type tiltak	Beskrivelse	Beløp	Prioritet
1	Informasjon	Kartbrosjyre geologi	100 000	1
2	Informasjon: Prosjektering av innfallsporter	Kontrakt anropsavtale inngått med Asplan Viak AS.	500 000	1
3	Informasjon: Produksjon og utsetting av skiltstativ med skilt	Plakater er produsert. Skiltstativ heltre eik er bestilt og betalt. De må settes ut på innfallsporter. Portaler må bestilles. Vinklet skilt vurderes.	700 000	1
4	Tilrettelegging	Alternative blåpanner til hele verneområdet	150 000	1
5	Skjøtsel av (tre) vegetasjon Spornes skjøtsel + gjerder	Beitedyr, tilsyn og rydding	400 000	1
6	Uttak av introduserte arter	Pågående prosjekt med Mink i regi av SNO som bør videreføres	200 000	1
7	Beiting og lyngbrenning	Kystlynghei brenning og beiting	300 000	2
8	Slått	Ruagerkilen m.m	50 000	2
9	Skjøtsel av (tre) vegetasjon	Skjøtsel av kulturlandskap i verneområdene i tråd med forvaltningsplaner andre områder	800 000	2
10	Beiting og lyngbrenning	Gjerder til småfe/storfe	100 000	2
11	Uttak av introduserte arter	Oppdrag i verneområdet generelt mot fremmede planter som rynkerose, berberis, platanlønn, buskfuru, sitka m.m.	350 000	2
12	Informasjon	Bearbeiding steinblokker til geologiutstilling	150 000	1
13	Informasjon	Brosjyre Raet NP + støtte til bok	75 000	2
14	Prosjektering av Haslebukta rør/bru	Innhente enkelt kostnadsoverslag og forprosjekt på tiltaket- grunnlag for at styret kan velge løsning	40 000	3
15	Restaurering Haslebukta	Bro eller rør? 1,5mill vs 0,5 mill Prosjektering og utlysning av oppdrag.	1,5 mill	3
16	Tilrettelegging	Innfallsport Geoutstilling og skilt Spornes	1,15 mill	1
17	Tilrettelegging	Innfallsport Hasseltangen P-plass	5,57 mill	1
18	Restaurering	Vaodden hytteruin	350 000	3
19	Rydding	Fjerne Lekter Rødøya	0,5-1,5 mill	3
20	Restaurering	Steingjerder	500 000	2
		SUM alt	14 482 000	
		Sum 1. pri	11 067 000	

Oppsummering fra 2023:

1. NGU er betalt og vi har kartfilene. Har kommet et stykke nærmere plakat, men har vært litt konflikt om tekst på berggrunn. Har også fått deltaljkart på løsmasser på utvalgte lokasjoner fra Ivar Janssen. Ikke høyt prioritert i 2023 på grunn av manglende midler.
2. Hasseltangen avventer svar fra AFK ang vei. Elles mer eller mindre ferdig. Ikke prioritert i 2023 på grunn av manglende midler. Har også sett litt på Spornes. Har fått hentet stein fra Froland Stein og fra Hasseltangen til Fevik steinindustrier.
3. Bestilt og betalt skilt, står på lager. Mangler midler til montering.
4. Bålpanner. Fikk 50 000 ekstra til dette, men Hoves venner fikk også midler fra AFK. De har kjøpt inn fra lokalt firma- veldig flott løsning. Benytter midler til å betale støtte til Hoves venner. Hoves venenr rydder alle bålpanner ukentlig, og lager veddeponier.
5. Rydding på Spornes fortsetter som planlagt. Vil bli ryddet i Fase 3 vinteren 23-24.
6. 200 000 til SNO for uttak av mink. Minksmaling i 2023 (desember) for involverte bidragsytere i Agder.
7. 300 000 til Ragg AS for ivaretagelse av kystlynghei
8. Slått av Ruagerkilen - Utgikk i 2023.
9. Skjøtsel av trevegetasjon. Delvis – Tromlingen ble prioritert.
10. Gjerder -Utgikk på grunn av manglende midler.
11. Fremmede arter flora- delvis utført, redusert på grunn av lite midler. Grunde Høgberget og Ove Hetland har vært ute.
12. Hentet ned og betalt stein frå Froland. Lagret hos Fevik Stein inntil videre. Mangler finansiering.
13. Brosjyre og bokstøtte, ikke prioritert i 2023.
14. Fått prisoverslag og tilbud fra Stærk. Ikke gått videre med dette på grunn av manglende midler.
15. – 17. Mangler midler.
18. I prosess, tilbudet tildelt Ragg AS
- 19.-20. Mangler midler

Vurdering

Det bør være et mål å redusere antallet pågående prosjekter. Fint om styret kan velge bort noen av de større prosjektene. Jeg har satt en # ved de som er pågående og som bør fortsette.

Arkivsaksnummer: 2025/2929-22

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 14.11.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	52/25	21.11.2025

Regnskap 2025 og budsjett 2026

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde godkjenner regnskap for 2025 i prosjektene:

M1710 Drift av styret

M1709 Tiltaksmidler

M2104 Supplerende tiltaksmidler

M2322 Stiftelsen Hasseltangen

Videre godkjennes budsjett og søknader for 2026 i prosjektene

M1710 Drift av styret inkludert skjøtselsplaner og revidering forvaltningsplan (1 740 000 kr)

M1709 Tiltaksmidler i henhold til sak 51/25 (5 515 000 kr per 14.11.25)

M2322 Stiftelsen Hasseltangen (avventer tiltak innfallsport Hasseltangen)

M2205 Marin kartlegging/Bevar Raet prosjekt (500 000 kr)

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1709 Tiltaksmidler.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1710 Drift av styret.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til muligheter til videreføring av marin kartlegging og Bevar Raet M2205.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke midler til økt forvaltningsressurs i form av minst 1 årsverk = 1.300 000 kr.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Saksfremlegg - regnskap 2023 og forslag til budsjett 2024 - Raet nasjonalpark - Søm landskapsvernområde - styresaker 2023
- 2 Budsjettoppfølging-PROSJEKTER-Drift av styret M1710(1)
- 3 02 Bilagsoversikt 2025 M1710 Styrets driftsmidler
- 4 Budsjettoppfølging-PROSJEKTER-Tiltaksmidler M1709
- 5 Budsjettoppfølging-PROSJEKTER-Tiltaksmidler M2104 Supplerende
- 6 02 Bilagsoversikt 2025 M2104 Tiltaksmidler 2
- 7 02 Bilagsoversikt 2025 M1709 Tiltaksmidler 1
- 8 Budsjettoppfølging-PROSJEKTER-2025 M2322 Hasseltangen

Saksopplysninger

Budsjett for styret M1710 (forslag til søknad om midler)

Tittel	ESS Kategori	Budsjett	Merknad
Drift av styret	Driftsmidler	kr 400 000,00	inkl møter, reiser, honorar, Arendalsuka, forvalters utgifter ved behov. Nettside, abonnement,
Bok- Raet Geologi	Driftsmidler	kr 100 000,00	
Skjøtselsplaner	Driftsmidler	kr 700 000,00	Etter prioritert liste, Hoveodden, Hasseltanger mfl, Merdø, Botstangen. Konsulent jf kontrakt Biofokus
Revidering Skjøtselsplan Spornes	Driftsmidler	kr 200 000,00	Halvårsrevidering. Konsulent jf kontrakt Dokkadeltaet VMS. Møteavholdelse, mat, reiser ifm RU/folkemøter
Forvaltningsplan revidering fase 3	Driftsmidler	kr 200 000,00	Innleid konsulent inntil 100 000 kr. Resterende er til reiser, mat, møteavholdelse ifm RU, kommuner, grunneiere etc.
Drift av innfallsporter - Toalett Spornes	Driftsmidler	kr 40 000,00	Jf kostnadsoverslag fra HDU på drift av toalett på Spornes, Daglig i sommerukene, og ellers i året 2 ganger i uken. Påfyll papir og renhold
Drift av innfallsporter - Toalett Hoveodden	Driftsmidler	kr 40 000,00	Jf kostnadsoverslag fra HDU på drift av toalett på Spornes, tilsvarende på Hoveodden, Daglig i sommerukene, og ellers i året 2

			ganger i uken. Påfyll papir og renhold
Drift av innfallsporter - Toalett Hasseltangen	Driftsmidler	kr 40 000,00	Jf kostnadsoverslag fra HDU på drift av toalett på Spornes, tilsvarende på Hasseltangen, Daglig i sommerukene, og ellers i året 2 ganger i uken. Påfyll papir og renhold
Lagerleie	Driftsmidler	kr 20 000,00	Leie lager Hasseltangen og Tromøy, Samle disse i 2026
Sum kostnader		kr 1 740 000,00	

Regnskap og drift av styret – Regnskap/Budsjett oppfølging og bilag ligger vedlagt.

Saldoen står per 14.11.25 i et overforbruk på - 157 000 kr på grunn av flere uforutsette utgifter som er belastet styret i 2025. De viktigst er:

- Rådgivende utvalg: flyttet fra søknad om tiltaksmidler: 17 850 kr
- Leie av lagerlokale: på 40 000 kr. Leie i perioden 2022-2025
Det har ikke foreligget avtale om lager før i år, skiltene og utstyret har vi lagret uten leieavtale siden 2022 (her har også SFAG hatt noe utstyr). Det svært begrensede lageret SFAG disponerte ble sagt opp i 2024 og det nye bygget til SFAG har ingen lagerkapasitet. Jeg har lagret noe privat hjemme, men skiltstativene hadde jeg ikke plass til. Vi fikk tilbud om lager på Hasseltangen i 2022 (der også SNO har lager), og benyttet oss av tilbudet. SFAG har ikke noen tilbud om lager til verneområdeforvaltningen. Leieprisen er rimelig jf markedspriser og beløpet er såpass lite at jeg ikke så behov for noen konkurranse. Vi har behov for et lager, og har bedt om bistand i å få dette formalisert. Planlegger å flytte brukerundersøkelseskasser fra lager på Tromøy til Hasseltangen i 2026.
- Driftsutgifter HDU: 75 000,-. Behovet er tenkt dekket innen grunntilskuddet grunntilskudd drift (100 000). Er bare tatt med som et eksempel på større utgifter.
-
- Økte utgifter webhotell og webmastertjenester: 17 000 kr. Leverandør av server på alle nettsidene våre la ned driften i 2024 ved årsskiftet. Varselet om dette kom etter styremøtet. Ny arvtaker (tidligere ansatt i leverandørfirma) startet opp 1.1.2025 og vi ble forespeilet noen utgifter til oppgradering og flytting i 2025. Beløpet var ikke kjent, men det er ikke et alternativ å ikke ha tilgjengelige nettsider.
- Skagerakseilassen: 47 000 kr Jf styrets vedtak, men ble splittet på 2024 og 2025.
- Bistand Dokkadeltaet NVMS AS: 43 125 kr Utført i 2024, fakturert i 2025. Avtalen var at dette skulle faktureres i 2024, men tiltakshaver tok kontakt våren 2025 og lurte på om vi hadde registrert noen faktura. Da oppdaget vi at beløpet ikke var meldt inn i 2024 som planlagt. Vi har derfor betalt ut faktura nå i 2025. Bakgrunnen for bistanden var det høye konfliktnivået på Hoveodden/Spornes der styret ønsket å leie inn ekstern fagkompetanse for å gjøre en vurdering av naturtilstand og utførte tiltak. Vi har fått en orientering til styret, til Rådgivende utvalg digitalt og en skriftlig rapport.

- Økte utgifter møtehonorar: 21 000 kr. Dette skyldes møter /avhør Styreleder har hatt med politi og miljødirektoratet + forberedelse til samme møter.
- Reiser forvalter: 28 000 Kr. Reisene er avklart med styreleder, ettersom jeg har fått store kutt i reisebudsjett fra statsforvalter. Fikk 10 000 til alle kostnadsdekninger i 2026 – og som jeg varslet i våres så gikk en betydelig andel av dette med til Forvaltersamling. Normalt behov er +/- 30 000. Ekstraordinære reiser ikke medregnet. Alle VOF i SFAG har fått store kutt i reisebudsjett og fører alt av arbeidsreiser på styrene per nå. Budsjettene fra SFAG var tomt for oss i mars/april. Det er meldt inn sak på dette til SFAG. I år har styret dekket både løpende utgifter til befaringer og oppfølging av saker, og et par mindre reiser i Norge og Skandinavia. Forvalter har avslått flere invitasjoner til viktige reiser i prosjekter der vi er partner, for eksempel MarHab, Blue Connect, Oslofjordprosjektet og BlueBioClimate fordi det ikke finnes midler til reise.
- Arendalsuka gratis guidet tur i båt. 165 000kr. Normalt har styret dekket 100 000 kr til Arendalsuka av sitt driftsbudsjett, men i år var det ny avtale med MS Øya. På grunn av en misforståelse mellom MS Øya og forvalter har vi brukt båten mer enn det som lå i prisrammen.

Forvalter har foreslått for Miljødirektoratet at deler av kostnadene, da spesifikt Arendalsuka, kan dekkes opp av tiltaksmidler, men foreløpig fått negativt svar på dette. Forvalter har dialog med SFAG og Mildir om overforbruket og har redegjort for de uforutsette utgiftene til Miljødirektoratet. Avventer nytt svar. VI har god dekning på tiltakskontoene M1709 og M1710.

Regnskap tiltaksmidler Regnskap/Budsjett oppfølging og bilag ligger vedlagt.

Styret har fått tildelt 450 000 kr fra Mildir på første tildeling + 200 000 kr som går til SNO for uttak av mink (Bekjempelse fremmed fauna).

Styret ba om supplerende tildeling og har fått forhåndsgodkjent følgende tiltak fra Miljødirektoratet:

- 300 000 kr til kystlynghei i Tvedestrand
- 100 000 kr til bekjempelse av fremmede arter flora
- 218 270 kr i kompensasjon for tapte inntekter/ uforutsette utgifter ved kontraktsbrudd med Skagerak Trepleie AS om skjøtsel på Spornes
- 58 000 kr til lokk til bålpanner (Hergunn stål)
- 260 000 kr i supplerende midler i september/oktober 2025

Videre har vi fått tilbakeført fra Tromlingene prosjektet 372 592 kr som ble utbetalt til prosjektkonto i 2024. Mildir har bedt om at Kystlynghei og deler av beløpet til Skagerak Trepleie AS dekkes av dette, og har fordelt 260 000 kr for å dekke resterende tiltak.

Saldo per 14.11.2025

M1709 Tiltaksmidler

Konto	Konto (T)	Budsjett	Forbruk	Rest
		550 000,00	0,00	550 000,00
6590	Annet driftsmateriale	0,00	10 110,40	-10 110,40
6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	0,00	344 110,40	-344 110,40
6860	Møter eksterne	0,00	17 850,00	-17 850,00
7132	Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	0,00	3 214,29	-3 214,29
				174 714,91

M2104 Supplerende tiltaksmidler

Konto	Konto (T)	Budsjett	Forbruk	Rest
		318 000,00	0,00	318 000,00
6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	0,00	46 186,70	-46 186,70
				271 813,30

Forvalter avventer nytt svar fra Mildir om ompostering til tiltaksmidler, der vi har overskudd.

Videre ventes faktura fra

- Ove Hetland bekjempelse av fremmede arter flora 40 000 kr
- Tiltak med tilrettelegging/kart/plakat/brosjyre (beløp justeres ihht restmidler)
- Skilt til bålpannelokk
- Bistand med søknad til toalettbygg (søke midler til Spornes – statlig sikret – fra Agder Fylkeskommune, frist 15. des.)
- Rydding etter Amy
- Annet

Har lagt inn Arendalsuka som egen post i søknad om midler på tiltak fra 2026.

- Forvalter foreslår å søke om midler til driftsbudsjett på 1 740 000 kr som inkluderer poster i budsjettet over, deriblant forvaltningsplanarbeid, skjøtselsplaner, drift av toaletter og lager i tillegg til styrets utgifter på 400 000 kr
- Forvalter foreslår å søke om midler til marin kartlegging/ Bevar Raet 500 000 kr
- Forvalter foreslår å søke om midler til tiltak i verneområdet jf sak 51/25 på 5 515 000 kr
- Forvalter foreslår å søke om midler til naturrestaurering i verneområdet jf sak 51/25 på 5 923 500 kr
- Forvalter foreslår å søke om midler til en ny stilling i verneområdet

Arkivsaksnummer: 2023/1036-0

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 20.11.2023

Utvalg

Utvalgssak Møtedato

Raet nasjonalparkstyre

Regnskap 2023 og forslag til budsjett 2024

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde godkjenner regnskap for 2023 i prosjektene:

M1709 Tiltaksmidler
M1710 Drift av styret
M1805 Forvaltningsplan
M2205 Marin kartlegging i Raet
M2319 Restaurering av hytteruin- Vaodden

Videre godkjennes budsjett for 2024 i prosjektene

M1709 Tiltaksmidler i henhold til sak 32/23
M1710 Drift av styret 330 000 kr
M1805 Forvaltningsplan 300 000 kr
M2205 Marin kartlegging i Raet 500 000 kr

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1709 Tiltaksmidler.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1710 Drift av styret.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1805 Forvaltningsplan til skjøtselsplaner.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til muligheter til videreføring av marin kartlegging M2205.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

M1709 Tiltaksmidler

Tildelt 2 000 000 kr inkl ekstra tildeling juni 2023. Fått lovnad om ca 200 000 ekstra på grunn av BABET. Utestående vil bli fakturert ut innen 31.12.23.

Anbefaler å søke om midler i henhold til vedtak og prioriteringer i sak 32/23.

Balanse per 20.11.23

Forbruk Rest		Slipp kolonnefeltet her	
Konto 		Sum total	
		Forbruk	Rest
-		0	2 000 000
4990 - Andre driftsmidler (også kunst)		76 800	-76 800
6780 - Kjøp av andre fremmede tjenester		1 779 429	-1 779 429
7132 - Reisekostnad, ikke oppgavepliktig		100 000	-100 000
Sum total		1 956 229	43 771

Bilagsoversikt:

Beløp		Slipp kolonnefeltet her	
Konto 	Betalt til (T) 	Beløp Sum	
4990	13389 - Froland Stein og Hellebrudd AS	76 800	
6780	-	-95 000	
	10035 - Skagerak Trepleie Sivert W. Svane	470 778	
	11569 - Skogpleieren, Grunde Høgberget	276 490	
	11813 - Hoves Venner	17 500	
	12008 - HOLT-MASKINGRAVING OG HOGST	475 000	
	12130 - Feste Sør AS	575	
	12989 - Reklameservice AS	91 000	
	13340 - Stærk & Co AS	35 000	
	2834 - Asplan Viak AS	405 466	
	3053 - NORGES GEOLOGISKE UNDERSØKELSE	100 000	
	9314 - DRONNINGA LANDSKAP AS	2 620	
6780		1 779 429	
7132	-	100 000	
Sum total		1 956 229	

13389- Stein til utstilling

10035 -Spornes og andre mindre tiltak (Flageborg og Hasla)
 11569 -Skjøtsel og fremmede arter, bistår Arild.
 11813 -Rydding av bålpanner mm
 12008 -Per Holt, rydding Tromlingene i 2022 og 2023
 12130 -Design toalettbygg
 12989 -Treskilt til innfallsporter
 13340 -Kalkyle med prisoverslag molo Haslebukta (brokar/rør)
 2834 -Innfallsporter Spornes, Hasseltangen
 3053 -Kartfiler fra NGU
 9314 -Bistand på møte om Hove Innfallsport

M1710 Drift av styret

Tildelt 300 000. Utestående vil bli fakturert innen 31.12.23.

Husk å sende inn krav om møtehonorar og reisegodtgjørelse!!

Balanse per 20.11.23

Forbruk Rest		Slipp kolonnefelter her	
Konto 		Sum total	
		Forbruk	Rest
-		0	300 000
5300 - Styrer, råd og utvalg		19 292	-19 292
5330 - Honorarer		28 448	-28 448
5400 - Arbeidsgiveravgift		6 743	-6 743
6460 - Leie av andre transportmidler		89 286	-89 286
6780 - Kjøp av andre fremmede tjenester		35 455	-35 455
6830 - Annonser		5 500	-5 500
6860 - Møter eksterne		23 521	-23 521
6861 - Møter interne		2 855	-2 855
7100 - Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig		367	-367
7132 - Reisekostnad, ikke oppgavepliktig		132	-132
7400 - Medlemskontingent		12 418	-12 418
7410 - Gaver (eksterne forelesere og lignende)		1 055	-1 055
Sum total		225 072	74 928

Budsjett for 2024. Anbefaler å søke om 330 000.

Konto	M1710 Drift av styret	Forbruk 2021	Forbruk 2022	Budsjett 2023	Forbruk 2023	Budsjett 2024
5300	Styrer, råd og utvalg	3 645,50	31 695	40 000	19 292	25 000
5330	Honorarer	57 395,50	21 197	60 000	28 448	30 000

5400	Arbeidsgiveravgift	8 611,96	7 470	10 000	6 743	10 000
6420	Nettside	9 015,00	-	50 000		10 000
6510	Verktøy og lignende	-	-	10 000		10 000
6820	Trykksaker/Bøker	-	-	-		
6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	105 483,27	107 355	100 000	35 455	100 000
6800	Annonser	5 000,00	-	10 000	5 500	10 000
6860	Møter eksterne	15 584,39	31 024	70 000	26 376	70 000
6880	Kurs og seminar	20 000,00	15 587	20 000	89 286	20 000
7100	Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig	282,10	926	5 000	367	5 000
7132	Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	173,58	1 187	5 000	132	5 000
7400	Medlemskontigent	8 752,46	7 094	25 000	12 418	25 000
7410	Gaver (eksterne forelesere og lignende)	-	-	10 000	1 055	10 000
SUM		246 431,00	222 612	415 000	225 072	330 000

M1805 Forvaltningsplan

Tildelt 300 000. Utestående vil bli fakturert innen 31.12.23. Har fått faktura fra Asplan Viak AS på kart (ca 25 000) og så vil resten benyttes på Vedlegg Fortøyningsbolter (Øivind Berg).

Anbefaler å søke om 300 000 til skjøtselsplaner for for eksempel Merdø, Hoveodden, Kystlynghei, Jerken, Tromligene, Ruager- Hasseltangen m.fl.

Balanse per 20.11.23

Forbruk	Rest	Slipp kolonnefeltet her	
Konto		Sum total	
		Forbruk	Rest
-		0	300 000
6780 - Kjøp av andre fremmede tjenester		189 682	-189 682
6860 - Møter eksterne		7 953	-7 953
Sum total		197 634	102 366

Bilagsoversikt:

Beløp	Slipp kolonnefeltet her			
Konto	Betalt til (T)	Bilagsnr	Tekst	Beløp Sum
6780	11604 - Øivind Berg	7221299	ØB forvaltningsplanarbeid	71 600
		800000655	arb med plan	49 500
		800001245	FORvaltningsplan ØB	44 781
		800002879	Forvaltningsplan - timer aug. og sept. 2023	23 800
	11604 - Øivind Berg			189 682
6860	-	11901551	OMP B 7220811 - Møte ØB - feil prosjekt	628
		11901552	OMP B 7220812 - Møte ØB - feil prosjekt	453
	-			1 081
	12085 - Sodexo AS	7221857	Møtemat forvaltningsplan	369
		7221858	RU møte om FNs bærekraftsmål	6 011
		800000318	Møte arb forvplan	168
		800001243	Møte med Bevar Raet	324
	12085 - Sodexo AS			6 872
6860				7 953
Sum total				197 634

M2205 Marin kartlegging i Raet

Tildelt 500 000 som er overført til Havforskningsinstituttet i sin helhet, til prosjektet Bevar Raet.

Balanse per 20.11.23

Forbruk

Rest

Konto

Prosjekt

M2205 - Marin kartlegging i Raet (142032)

	Forbruk	Rest
-	0	500 000
6780 - Kjøp av andre fremmede tjenester	500 000	-500 000
Sum total	500 000	0

M2319 Restaurering av hytteruin- Vaodden

Tildelt 350 000 på restmidler juni 2023. Kontrakt tildelt Ragg AS etter anbudsrunde. Blir fakturert forløpende innen 31.11.23. Arbeidet utføres vinteren 23-24 under oppsyn av SNO.

Balanse per 20.11.23.

Forbruk	Rest	Prosjekt
Konto 	M2319 - Raet - styret fjerne hytteruin (142031)	
	Forbruk	Rest
-	0	350 000

Kappost ikke lik 530929
 Prosjekt mellom (>=) M1710
 Prosjekt mellom (<=)
 Koststed mellom (>=)
 Koststed mellom (<=)
 Periode mellom (>=) 202500
 Periode mellom (<=) 202599
 Firma lik AH

Koststed	Prosjekt	Prosjekt (T)	Konto	Konto (T)	Budsjett	Forbruk	Rest
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)			400 000,00	0,00	400 000,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	5300	Styrer, råd og utvalg	0,00	54 051,00	-54 051,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	5330	Honorarer	0,00	9 000,00	-9 000,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	5400	Arbeidsgiveravgift	0,00	10 753,76	-10 753,76
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6300	Leie lokaler	0,00	40 000,00	-40 000,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6550	Mobiltelefon, nettbrett, PC og servere	0,00	600,00	-600,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6730	Andre konsulenttjenester	0,00	75 000,00	-75 000,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6750	Kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver, IKT	0,00	15 013,00	-15 013,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	0,00	275 392,86	-275 392,86
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6800	Kontorrekvisita	0,00	854,24	-854,24
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6830	Annonser	0,00	8 500,00	-8 500,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6860	Møter eksterne	0,00	20 083,52	-20 083,52
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6861	Møter interne	0,00	866,01	-866,01
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6870	Kurs og seminarer for egne ansatte	0,00	4 375,00	-4 375,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	6900	Telefoni og datakommunikasjon, samband, internett	0,00	2 250,40	-2 250,40
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	7100	Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig	0,00	6 260,00	-6 260,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	7132	Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	0,00	12 369,26	-12 369,26
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	7150	Diettkostnad, oppgavepliktig	0,00	13 657,00	-13 657,00
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)	7400	Medlemskontingent	0,00	8 122,90	-8 122,90
4080	M1710	Raet - drift av styret (142021)			400 000,00	557 148,95	-157 148,95
	M1710	Raet - drift av styret (142021)			400 000,00	557 148,95	-157 148,95
					400 000,00	557 148,95	-157 148,95

02 Bilagsoversikt 2020

2330JMG / AH

14.11.2025 14.05.07

1/3

Konto større enn eller lik 3000
 Prosjekt lik M1710
 Konto lik
 Kap/post lik
 Periode mellom (>=) 202500
 Periode mellom (<=) 202599
 Koststed lik
 Firma lik AH

Konto	Bilagsdato	Prosjekt	Tekst	Betalt til (T)	Beløp
5300	16.04.2025	M1710	Bonus-0000007283		2 292,00
5300	16.04.2025	M1710	Bonus-0000007283		2 662,00
5300	28.04.2025	M1710	Bonus-0000007286		2 292,00
5300	26.06.2025	M1710	Bonus-0000007315		3 438,00
5300	26.06.2025	M1710	Bonus-0000007315		3 438,00
5300	21.07.2025	M1710	Bonus-0000007325		21 183,00
5300	21.07.2025	M1710	Bonus-0000007325		5 779,00
5300	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		3 151,50
5300	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		3 151,50
5300	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		4 372,00
5300	25.09.2025	M1710	Bonus-0000007346		2 292,00
5300		M1710			54 051,00
5330	16.06.2025	M1710	Bonus-0000007310		2 400,00
5330	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		5 000,00
5330	17.10.2025	M1710	Bonus-0000007354		1 600,00
5330		M1710			9 000,00
5400	16.04.2025	M1710	Bonus-0000007283		375,34
5400	16.04.2025	M1710	Bonus-0000007283		323,17
5400	28.04.2025	M1710	Bonus-0000007286		323,17
5400	16.06.2025	M1710	Bonus-0000007310		338,40
5400	26.06.2025	M1710	Bonus-0000007315		484,76
5400	26.06.2025	M1710	Bonus-0000007315		484,76
5400	11.07.2025	M1710	HL-0000007321		318,66
5400	21.07.2025	M1710	Bonus-0000007325		2 986,80
5400	21.07.2025	M1710	Bonus-0000007325		814,84
5400	12.08.2025	M1710	HL-0000007328		1 093,04
5400	12.08.2025	M1710	HL-0000007328		44,84
5400	12.09.2025	M1710	HL-0000007340		88,40
5400	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		616,45
5400	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		444,36
5400	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		444,36

02 Bilagsoversikt 2020

2330JMG / AH

14.11.2025 14.05.07

Konto	Bilagsdato	Prosjekt	Tekst	Betalt til (T)	Beløp
5400	17.09.2025	M1710	Bonus-0000007343		705,00
5400	25.09.2025	M1710	Bonus-0000007346		323,17
5400	17.10.2025	M1710	Bonus-0000007354		225,60
5400	12.11.2025	M1710	HL-0000007362		-0,02
5400	12.11.2025	M1710	HL-0000007362		318,66
5400		M1710			10 753,76
6300	04.08.2025	M1710	Leie av Lager Hasseltangen 2023-2025	Hasseltangen AS	40 000,00
6300		M1710			40 000,00
6550	24.04.2025	M1710	Webhotell	Group.One Norway AS	600,00
6550		M1710			600,00
6730	09.04.2025	M1710	Driftstilskudd HDU	Hove Drifts-og Utviklingsselskap AS	75 000,00
6730		M1710			75 000,00
6750	26.12.2024	M1710	Webhotel engelsek SSR	Sør Stangebye Reklamebyrå AS	4 566,00
6750	26.12.2024	M1710	Webhotel SSR	Sør Stangebye Reklamebyrå AS	2 528,00
6750	31.12.2024	M1710	Weboppdatering SSR	Sør Stangebye Reklamebyrå AS	3 153,00
6750	31.12.2024	M1710	Weboppdatering engelsk mm SSR	Sør Stangebye Reklamebyrå AS	3 941,00
6750	07.03.2025	M1710	Nettside	BLANK SPACE AS	825,00
6750		M1710			15 013,00
6780	12.12.2024	M1710	Fullrigger Sørlandet 2025	Havforskningsinstituttet	47 000,00
6780	18.08.2025	M1710	Dokkadeltaet bafaring og rapport Hoveodden Spornes	Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS	43 125,00
6780	30.09.2025	M1710	Arendalsuka guidete turer	BLINDLEIA CHARTER AS	185 267,86
6780		M1710			275 392,86
6800	20.05.2025	M1710	Reise-20250520 nr. 0180057841		854,24
6800		M1710			854,24
6830	02.07.2025	M1710	Annonse sommeravis Geita	Geita.no-Esben Holm Eskelund	8 500,00
6830		M1710			8 500,00
6860	20.12.2024	M1710	(Omp. b11902008) - Minksamling 2024 Kjerlingland lokale	Kjerlingland hest- og aktivitetsgård AS	11 918,00
6860	16.01.2025	M1710	Pizza til møte i RU 14.1.25	M & G Pizza AS	2 291,03
6860	23.01.2025	M1710	Omp. b 800009703, 9936 Kjerlingland hest- og akt.gård, feil mva-kode		11 918,00
6860	23.01.2025	M1710	Omp. b 800009703, 9936 Kjerlingland hest- og akt.gård, feil mva-kode		-14 897,50
6860	22.04.2025	M1710	Kaffe tl RU møte 24.1.25	GRIMSTAD KOMMUNE (KID)	250,00
6860	20.05.2025	M1710	Reise-20250520 nr. 0180057841		467,99
6860	11.08.2025	M1710	Reise-20250811 nr. 0180059141		3 600,00
6860	27.08.2025	M1710	Møtemat styremøte 26.8.25	Morgenfugl AS	4 536,00
6860		M1710			20 083,52
6861	28.05.2025	M1710	Møtemat	4Service Facility AS	676,50
6861	28.05.2025	M1710	Møtemat	4Service Facility AS	189,51

02 Bilagsoversikt 2020

2330JMG / AH

14.11.2025 14.05.07

3/3

Konto	Bilagsdato	Prosjekt	Tekst	Betalt til (T)	Beløp
6861		M1710			866,01
6870	24.02.2025	M1710	Kursdeltakelse Jenny Regenerativt landbruk NLR	Norsk Landbruksrådgiving SA	4 375,00
6870		M1710			4 375,00
6900	03.03.2025	M1710	Webhotell	Group.One Norway AS	600,00
6900	01.07.2025	M1710	Oppdateringer nettside etc	BLANK SPACE AS	1 650,40
6900		M1710			2 250,40
7100	11.06.2025	M1710	Reise-20250611 nr. 0180058590 til Tromøy		780,00
7100	11.06.2025	M1710	Reise-20250611 nr. 0180058590 til Tromøy		1 820,00
7100	10.07.2025	M1710	Reise-20250710 nr. 0180058977 til Fløyheia		318,00
7100	10.07.2025	M1710	Reise-20250710 nr. 0180058977 til Fløyheia		742,00
7100	09.10.2025	M1710	Reise-20251009 nr. 0180059475 til Tromøy		780,00
7100	09.10.2025	M1710	Reise-20251009 nr. 0180059475 til Tromøy		1 820,00
7100		M1710			6 260,00
7132	06.02.2025	M1710	Togreise Forvlatersamling	Egencia Norway AS	1 404,18
7132	24.06.2025	M1710	Fly Bodø	Egencia Norway AS	2 901,79
7132	24.06.2025	M1710	TOg Oslo-Trondhjem	Egencia Norway AS	2 320,54
7132	24.06.2025	M1710	Fly Bodø-Kjevik via OSL	Egencia Norway AS	2 241,07
7132	10.07.2025	M1710	Reise-20250710 nr. 0180058977 til Fløyheia		249,00
7132	10.07.2025	M1710	Reise-20250710 nr. 0180059013 til København		150,00
7132	11.08.2025	M1710	Reise-20250811 nr. 0180059114 til Bodø		3 102,68
7132		M1710			12 369,26
7150	11.06.2025	M1710	Reise-20250611 nr. 0180058590 til Tromøy		210,00
7150	11.06.2025	M1710	Reise-20250611 nr. 0180058590 til Tromøy		1 480,00
7150	10.07.2025	M1710	Reise-20250710 nr. 0180059013 til København		7 752,00
7150	11.08.2025	M1710	Reise-20250811 nr. 0180059114 til Bodø		627,00
7150	11.08.2025	M1710	Reise-20250811 nr. 0180059114 til Bodø		1 898,00
7150	09.10.2025	M1710	Reise-20251009 nr. 0180059475 til Tromøy		210,00
7150	09.10.2025	M1710	Reise-20251009 nr. 0180059475 til Tromøy		1 480,00
7150		M1710			13 657,00
7400	26.03.2025	M1710	Kontigent Europarc federation	Europarc Federation Headquarters	8 198,06
7400	02.04.2025	M1710		Europarc Federation Headquarters	-75,16
7400		M1710			8 122,90
		M1710			557 148,95
					557 148,95

Kappost ikke lik 530929
 Prosjekt mellom (>=) M1709
 Prosjekt mellom (<=)
 Koststed mellom (>=)
 Koststed mellom (<=)
 Periode mellom (>=) 202500
 Periode mellom (<=) 202599
 Firma lik AH

Koststed	Prosjekt	Prosjekt (T)	Konto	Konto (T)	Budsjett	Forbruk	Rest
4080	M1709	Tiltak i verneområde Raet NP (142031)			550 000,00	0,00	550 000,00
4080	M1709	Tiltak i verneområde Raet NP (142031)	6590	Annet driftsmateriale	0,00	10 110,40	-10 110,40
4080	M1709	Tiltak i verneområde Raet NP (142031)	6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	0,00	344 110,40	-344 110,40
4080	M1709	Tiltak i verneområde Raet NP (142031)	6860	Møter eksterne	0,00	17 850,00	-17 850,00
4080	M1709	Tiltak i verneområde Raet NP (142031)	7132	Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	0,00	3 214,29	-3 214,29
4080	M1709	Tiltak i verneområde Raet NP (142031)			550 000,00	375 285,09	174 714,91
	M1709	Tiltak i verneområde Raet NP (142031)			550 000,00	375 285,09	174 714,91
					550 000,00	375 285,09	174 714,91

Budsjettoppfølging-PROSJEKTER-2020

2330JMG / AH

14.11.2025 14.03.32

1/1

Kappost ikke lik 530929
 Prosjekt mellom (>=) M2104
 Prosjekt mellom (<=)
 Koststed mellom (>=)
 Koststed mellom (<=)
 Periode mellom (>=) 202500
 Periode mellom (<=) 202599
 Firma lik AH

Koststed	Prosjekt	Prosjekt (T)	Konto	Konto (T)	Budsjett	Forbruk	Rest
4080	M2104	Tiltak i verneområder forvaltet av styrer - Raet (142031)			318 000,00	0,00	318 000,00
4080	M2104	Tiltak i verneområder forvaltet av styrer - Raet (142031)	6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	0,00	46 186,70	-46 186,70
4080	M2104	Tiltak i verneområder forvaltet av styrer - Raet (142031)			318 000,00	46 186,70	271 813,30
	M2104	Tiltak i verneområder forvaltet av styrer - Raet (142031)			318 000,00	46 186,70	271 813,30
					318 000,00	46 186,70	271 813,30

Konto større enn eller lik	3000
Prosjekt lik	M2104
Konto lik	
Kap/post lik	
Periode mellom (>=)	202500
Periode mellom (<=)	202599
Koststed lik	
Firma lik	AH

Konto	Bilagsdato	Prosjekt	Tekst	Betalt til (T)	Beløp
6780	01.09.2025	M2104	Omp. b800012839 - Lokk til bålpanner - lev. 13585 Hergun Sveieseindustri AS - feil prosjekt		46 186,70
6780		M2104			46 186,70
		M2104			46 186,70
					46 186,70

02 Bilagsoversikt 2020

2330JMG / AH

14.11.2025 14.06.09

1/1

Konto større enn eller lik 3000
 Prosjekt lik M1709
 Konto lik
 Kap/post lik
 Periode mellom (>=) 202500
 Periode mellom (<=) 202599
 Koststed lik
 Firma lik AH

Konto	Bilagsdato	Prosjekt	Tekst	Betalt til (T)	Beløp
6590	16.01.2025	M1709	Produksjon og montering av kart over Raet NP på Kjevik	ATL Grafisk AS	10 110,40
6590		M1709			10 110,40
6780	12.12.2024	M1709	Fullrigger Sørl 2025	Havforskningsinstituttet	43 000,00
6780	15.01.2025	M1709	Kart geologi Asplan Viak	Asplan Viak AS	31 671,00
6780	28.01.2025	M1709	Merdø - Arbeid, materialer og leie av dyr - nov.24 - jan.25	Skagerak Trepleie Sivert W. Svane	113 760,00
6780	02.06.2025	M1709	Dekning av ekstra utgifter ifm opphold av Skjøtsel Spornes	Skagerak Trepleie Sivert W. Svane	218 270,40
6780	14.08.2025	M1709	(Omp. b11902127) - Lokk til bålpanner	Hergun Sveiseindustri AS	46 186,70
6780	15.08.2025	M1709	Kystlynghei 2025	Oppegaard Mur og Tradisjonshåndverk AS	300 000,00
6780	01.09.2025	M1709	Omp. b800012839 - Lokk til bålpanner - lev. 13585 Hergun Sveiseindustri AS - feil prosjekt		-46 186,70
6780	10.09.2025	M1709	Tilbakeføring Tromlingene 2024	HOLT-MASKINGRAVING OG HOGST	-372 592,00
6780	02.10.2025	M1709	Lev.nr 12008 Holt-Maskingraving og hogst - restbeløp bilag 800013440 utlignes	HOLT-MASKINGRAVING OG HOGST	1,00
6780	08.09.2025	M1709	Venner, støtte til rydding av bålpanner/bålplasser + fylle vedkasser med ved.	Hoves Venner	10 000,00
6780		M1709			344 110,40
6860	05.06.2025	M1709	Fagdag for Rådgivende utvalg mfl	Sørlandet Resort Drift AS	17 850,00
6860		M1709			17 850,00
7132	23.05.2025	M1709	Båttransport tilsyn og oppdrag Apollo og Merdø rydding	Merdø Kro AS	3 214,29
7132		M1709			3 214,29
		M1709			375 285,09
					375 285,09

Kappost ikke lik	530929
Prosjekt mellom (>=)	M2322
Prosjekt mellom (<=)	
Koststed mellom (>=)	
Koststed mellom (<=)	
Periode mellom (>=)	202500
Periode mellom (<=)	202599
Firma lik	AH

Koststed	Prosjekt	Prosjekt (T)	Konto	Konto (T)	Budsjett	Forbruk	Rest
4080	M2322	Raet - Stiftelsen Hasseltangen (152021)			111 863,82	0,00	111 863,82
4080	M2322	Raet - Stiftelsen Hasseltangen (152021)			111 863,82	0,00	111 863,82
	M2322	Raet - Stiftelsen Hasseltangen (152021)			111 863,82	0,00	111 863,82
					111 863,82	0,00	111 863,82

ST 53/25 Eventuelt
ST 54/25 Møteplan styremøter og Rådgivende utvalg 2026
ST 55/25 Tidsbruk - Møtehonorar